INTERVJU: BOJANA LEKIĆ

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austria, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01253

9 770353 802002

VREME

broj 1257

5. februar 2015.

TRAŽE SE

MEHANIZAM VLADAVINE

PROIZVODNJA DRŽAVNIH NEPRIJATELJA

MIŠKOVIĆ MIROSLAV, PAJTIĆ BOJAN, JANKOVIĆ SAŠA, BEĆKOVIĆ OLJA, DAVENPORT MAJKL, VUKADINOVIĆ ĐORĐE, KOCIJANČIĆ MAJA, MIJATOVIĆ DUNJA, ORLOVIĆ SANDRA, VREME NEDELJNIK...

USPEŠNO SMO RADILI i u 2014. godini

Ostvarili smo značajan prihod i operativni profit.

operativni profit

53,3 miliona evra

prihod

501 milion evra

Znamo da posao treba razvijati dalje, zato smo investirali.

27,7 miliona evra investicije

Pomogli smo i drugima.

Donirali smo sredstva društvenoj zajednici, a najviše za sanaciju posledica poplava.

društvenoj zajednici

2 miliona evra

za sanaciju posledica poplava

862.000 evra

U budžet smo uplatili više od

90 miliona evra

Poznajete nas dobro.
Znate da nećemo stati.

DELTA HOLDING
Od 1991.

VREME

BROJ 1257
5. februar 2015.

izdavač
NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor
Stevan Ristić

pomoćnik direktora
Vojislav Milošević

finansijski direktor
Daniela Vesić

glavni urednik
Dragoljub Žarković

odgovorni urednik
Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika
Jovana Gligorijević, Momir Turudić

sekretarijat
Ana Aleksić

redakcija
Aleksandar Anđić (foto), Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić, Zora Drčelić, Slobodan Georgijev, Nebojša Grujičić (kultura), Andrej Ivanji (svet), Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović, Jasmina Lazić, Zoran Majdin, Radmilo Marković, Saša Marković, Ivana Milanović Hrašovec, Milovan Milenković, Milan Milošević, Teofil Pančić, Saša Rakezić, Mirko Rudić, Tamara Skrozza, Zoran Stanojević, Tatjana Tagirov, Dragan Todorović, Tanja Topić, Biljana Vasić, Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija
Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija
Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković, Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković, Ivana Smolović;
korektori: Nikola Dragomirović, Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje
www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo
Slavica Spasojević

marketing
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com
telefon redakcije: 011/3234-774
telefaks: 011/3238-662

štampa
Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

SAVET ZA ŠTAMPU
Brzo, besplatno, pravično.

04 Proizvodnja neprijatelja i posledice:
Od vlasti do paranoje

07 Zoom: Kako je vuk pojeo ovce i čobane

09 Nuspojave: Slobodarska posla

10 Ovlašćenja zaštitnika građana:
Gaženje po institucijama

12 Intervju: Bojana Lekić

16 Milenijumski ciljevi: Pravda za sve

18 Intervju: Dr Jelena Begović

22 Grad u mraku:
Filozofija Smederevske Palanke

23 Stipendije Hemofarm fondacije:
Za znanje od srca

31 Lisica i ždral: Stereotip i ja II

KULTURA

32 Književnost: Josif Brodski (1940–1996)

38 Intervju: Aleksandar Sedlar

40 Intervju: Nikola Popević

42 Koncert :
Bojan Zulfikarpašić i Vasil Hadžimanov

43 TV manijak: Happy Šešelj

SVET

44 Svi premijerovi ljudi u Grčkoj:
Ministri bez kravate

48 Lični stav: Zoran Ćirjaković

50 Zumiranje 5: Ko se boji Sirize

53 Vreme uspeha

59 Navigator: Strah od samoupravljača

60 Strip: Otac

62 Vreme uživanja: Teča

"Ne smemo da stanemo nijedan dan. To mi je jedino u glavi", kaže dr Jelena Begović, sedam dana nakon što je državni institut na čijem je čelu preživeo pokušaj da usred dana bude preotet od strane biznismena Veselina Sjekloće

PIŠE: SLOBODAN BUBNJEVIĆ

Po Česlavu Milošu, pesnik "mora biti bogobojazan, voleti svoju zemlju i materinski jezik, oslanjati se samo na svoju savest, izbegavati saveze sa zlom i ne prekidati s tradicijom". Brodski je bio takav

PIŠE: MUHAREM BAZDULJ

Zvezda vlade premijera Aleksisa Ciprasa je ministar finansija Janis Varufakis. Ovaj matematičar i profesor ekonomije poznat je po svom temperamentu, nediplomatskom jeziku i kao protivnik neoliberalizma. Na posao dolazi u kožnoj jakni, na motoru i bez telohranitelja. Ni ostali članovi vlade ne nose kravate

PIŠU: GEORGIOS STAMKOS I MILICA KOSANOVIĆ

Ilustracija na naslovnoj strani: Vreme/IH

PROIZVODNJA DRŽAVNIH NEPRIJATELJA

Teško je nabrojati neprijatelje Aleksandra Vučića. Onome ko tako nešto pokuša, iza dugog spiska na kome su konkretna imena i organizacije ukazuje se stoglava hidra čije pojedine glave premijer Srbije seče iz dana u dan, ali na mestu svake nestale kao da se pojavljuje nekoliko drugih, često bez lica i naziva

Masovna proizvodnja neprijatelja nije novost na ovim prostorima. Počela je još dok se Slobodan Milošević uspinjao na vlast, od 1987. nadalje. Protivnici su se kalemili jedni na druge, od Albanaca, Slovenaca, Hrvata, Muslimana, Zapada oličenog u Americi, do opozicije, domaćih izdajnika i stranih plaćenika. Sve te neprijatelje na svom spisku mržnje imalo je i ono što se kasnije nazvalo Srpska radikalna stranka, oličena u trojstvu Šešelj–Nikolić–Vučić, biće sa mnogo glava ali jednim mozgom i jezikom, koji je bljuvao gadosti i pretnje na svakoga ko se nije uklapao u njegovu viziju Srbije i sveta.

RANI RADOVI

Sve do čudesnog preumljenja 2008. godine, spisak neprijatelja Aleksandra Vučića i njegovih partijskih istomišljenika ostao je isti, da bi se preko noći, naizgled, sve promenilo. Vučić je sam ili uz pomoć dobrih savetnika shvatio da mržnja prema ustašama, balijama, šiptarima i domaćim prodanim dušama nije više priča kojom se zajahuje i drži vlast. Bilo je potrebno ponuditi nove krivce za razočarenja i nagomilane frustracije. U zemlji u kojoj je godinama rastao bes zbog mučne tranzicije, zbog očekivanja izneverenih od vlasti, postoje mete koje je nemoguće promašiti, poput borbe protiv korupcije i lopovluka.

Kada je naprednjacima vlast 2012. konačno pala u ruke, i Vučić je bio svestan da obećanja nisu dovoljna i da birači očekuju neki spektakl. Formalno samo prvi potpredsednik Vlade, suštinski u roku od nekoliko meseci najmoćniji čovek u zemlji, počeo je da stvara ambijent u kome je jedino naučio da pliva. Donekle je kopirao utabane staze Miloševićeve tehnologije vlasti. Osećaj da je država stalno u vanrednom stanju mora se neprestano održavati, to dobro utiče na homogenizaciju, a narod koji neprekidno živi u napetosti i iščekivanju manje stiže da razmišlja o svakodnevici. U Miloševićevo vreme se taj osećaj vanrednog stanja lakše kreirao uz ratove, sankcije, inflaciju, bujajući kriminal. Vučiću je pripala teža uloga, da drži stalnu tenziju u društvu debelo utonulom u apatiju.

MIŠKOVIĆ I MIŠKOVIĆEVI

Posle gromoglasnih najava obračuna sa svima koji su pokrali i ojadili zemlju, prva euforija izazvana je hapšenjem Miroslava Miškovića krajem 2012, u glavama većine Srba jednog od simbola nepravednog bogaćenja. No, kada je osnova politike samo buka i bes, to je proces u kome nema zastajanja.

Tajkunska aždaja, koju Vučić pominje kao jednog od svojih glavnih neprijatelja, svela se na Miškovića. Iako u zatvoru, i dalje je redovno pominjan kao predvodnik otpora protiv onih koji su namerili da od Srbije naprave pristojnu zemlju, ali pošto je u julu 2013. pušten da se brani sa slobode postao je korisniji za vlast nego dok je čamio u pritvoru. Mada se vlasnik "Delte" potpuno povukao iz javnosti, sa Miškovićem na slobodi lakše je Vučiću i njegovim čaušima da onome na koga se naljute prilepe etiketu "Miškovićev", bilo to Miškovićevo "Vreme", Miškovićev analitičar Đorđe Vukadinović, advokati koji su štrajkovali jer ih je Mišković na to nagovorio... Premijer često pominje nadnaravne moći svog arhineprijatelja: povodom advokatskog zahteva za smenu ministra pravde Nikole Selakovića izjavio je da je Mišković toliko moćan da vladu može da sruši, ali i odbrusio da "Mišković neće sastavljati vladu dok je on na njenom čelu".

OPOZICIJA I NOVINARI-PLAĆENICI

Jedan neprijatelj, međutim, ma koliko atraktivan, nije dovoljan da drži stalnu pažnju biračkog tela. Tužni ostaci opozicije, oličene u Demokratskoj stranci, pogodni su za svakodnevnu upotrebu samim tim što su, bar u Skupštini, skoro stalno pred očima javnosti. Od kada su se domogli vlasti, na svako pominjanje nečeg što je loše Vučić i njegovi sledbenici horski ponavljaju da je bivša vlast sve upropastila, pa se sadašnja mukom muči da bar nešto popravi. U toj buci i

TRAŽE SE

UPISATI PO POTREBI

MIŠKOVIĆ MIROSLAV, PAJTIĆ BOJAN, JANKOVIĆ SAŠA, BEĆKOVIĆ OLJA, DAVENPORT MAJKL, KOCIJANČIĆ MAJA, MIJATOVIĆ DUNJA, VUKADINOVIĆ ĐORĐE, ORLOVIĆ SANDRA, VREME NEDELJNIK I...

»

događajima koji se smenjuju promiče činjenica da vlast dele sa Dačićem, Krkobabićem i inima koji su "sa prethodnima" u pomenutom upropašćivanju učestvovali, a da Vučić lepo sarađuje i sa, na primer, Mlađanom Dinkićem, koga je ne tako davno nazivao najvećim kriminalcem u Srbiji. Kako god, opozicioni simboli po kojima tuče baražna paljba vlasti i njihovih medija samo se imenom menjaju, od Dragana Đilasa do, trenutno, Bojana Pajtića, a municija u toj paljbi je sve – od vređanja, pretnji hapšenjem do ogavnih naslovnih strana tabloida kakve ni Miloševićevo vreme nije zapamtilo.

Kada već pominjemo medije, ako je verovati Aleksandru Vučiću, gotovo svi koji postoje u Srbiji su protiv njega, od opskurnog "Tabloida" Milovana Brkića, o kome je Vučić više pričao za dve godine svoje vladavine nego svi drugi političari u prethodne dve decenije, preko dnevnih novina i nedeljnika (osim patriotskih "Večernjih novosti" i još patriotskijeg "Informera"), o elektronskim medijima da ne govorimo. Objašnjenja zašto bi iko dovodio bilo koji postupak, reč ili metod Vučićeve vladavine u pitanje je jednostavan – radi se o tajkunskim ili stranim plaćenicima, a Olja Bećković je svedočila da je posle nekog priloga u "Utisku nedelje" Vučić zvao i rekao da nije verovao majci i bratu kada su mu govorili da ga ona mrzi, ali da se uverio da je zaista tako.

Na Zapadu ništa novo: "Strani faktori" na listi premijerovih neprijatelja spadaju u zanimljivu kategoriju. Nema dana da Vučić ne pomene da nam se ceo svet divi i podržava reforme koje sprovodi njegova vlast, da Srbija uživa nikada veći ugled u svojoj istoriji, da ga državnici svuda dočekuju sa oduševljenjem i raširenih ruku, da hrlimo ka Evropskoj uniji koja nas sa radošću čeka, pa opet taj svet i EU svako malo rade o glavi i premijeru i Srbiji.

Predstavnica OEBS-a za slobodu medija Dunja Mijatović ljuto se zamerila Vučiću tvrdnjama da u Srbiji postoji pritisak na medije, ali je još i dobro prošla u odnosu na šefa Delegacije EU u Srbiji Majkla Davenporta. Njega je Vučić više puta optužio da direktno radi protiv Vlade Srbije, kao i samu Uniju. Kada je početkom godine u "Vremenu" objavljen BIRN-ov tekst o poslovima ispumpavanja vode iz Kolubare, Vučić je još jednom, nikada žešće, rekao da se parama EU plaćaju tekstovi čiji je cilj da se destabilizuje Srbija, odnosno da se on sruši sa vlasti.

foto: FoNet

foto: FoNet

PRIJATELJI I BRAT: Majkl Kirbi, Li Kećijang i Muhamed bin Zajed al Nahjan

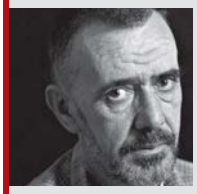
Zašto bi EU rušila Vučića kada mu se toliko divi, i kada stvari oko Kosova, jedinog problema koji u ovim krajevima još interesuje Zapad, idu onako kako Zapad od Vučića traži, nije baš logički najjasnije, mada vlast i na to ima jednostavne odgovore, samo što ti odgovori ne zvuče baš pametno. U njihovom tumačenju, Zapad ne voli da u ovim krajevima ima jakog lidera, koji vodi računa samo o interesima svoje zemlje (eto Mila Đukanovića na vlasti u Crnoj Gori i više od 20 godina); osim toga, tvrde da je Srbija pod žestokim pritiskom da uvede sankcije Rusiji, no ne deluje baš da sukob u Ukrajini toliko zavisi od naših sankcija da bi Zapad zbog toga ovde organizovao bilo kakav državni udar.

Biće ipak da je jedan od ciljeva ovakvih priča da se izvuku neki neprijatelji iz starog fundusa. Zna Vučić da je njegovim glasačima, ma koliko strpljivo slušali priče o putu u Evropu, milo kada čuju pokoju ružnu reč o nekadašnjim neprijateljima i kada ga gledaju kako se na njih breca.

NEPRIJATELJI MEĐU NAMA

Kao da mu nije dosta spoljašnjih pritisaka, domaćih tajkuna, plaćenika i izdajnika, besa narko-kartela razbijenih u

DRAGOLJUB ŽARKOVIĆ

Kako je vuk pojeo ovce i čobane

Kad se istroši najveći i najbolji neprijatelj, onda, po prirodi stvari, na red dolaze surogati. Za jednog Miškovića moraš da izmisliš pet novih neprijatelja i mašina ih trenutno proizvodi

nekoliko "Grom" akcija (doduše, Darko Šarić posle predaje nije pominjao osvetu, već veru u sadašnje srpsko pravosuđe), na Vučića se ustremljuju i neprijatelji koji se kriju unutar samog državnog aparata. Krajem septembra prošle godine su, po Vučićevim rečima, pripadnici Žandarmerije pretukli njegovog brata Andreja u vreme održavanja Parade ponosa samo zato što su iz lične karte videli o kome se radi; batine su tada dobili i pripadnici njegovog obezbeđenja, u stvari premijerovog obezbeđenja, koji su se iz neznanih razloga našli na tom mestu u društvu premijerovog brata i brata gradonačelnika Siniše Malog. Ovaj ozbiljan udar na temelje države još nije dobio epilog, a ovih dana je zaštitnik prava građana Saša Janković podsetio na nekoliko nezgodnih pitanja o pomenutom događaju koja su još uvek bez odgovora, od toga kako je zaista počeo incident do toga otkud vojno obezbeđenje kod premijerovog brata. Umesto odgovora, Saša Janković je priključen dugoj listi neprijatelja države.

Na toj listi se, po nekadašnjem refleksu, našao i Fond za humanitarno pravo, koji je pre nekoliko dana izneo tvrdnje da je načelnik Generalštaba Ljubiša Diković odgovoran za ratne zločine na Kosovu 1999. godine.

KOMBINOVANI UDARI

I pored beskrajnog niza imena, stiče se utisak da je ipak najveći Vučićev neprijatelj strašna sila bez imena i lica, kombinovana od mnogo zala. "Mnogi bi hteli, voleli, pokušavaju... da me sruše, ubiju, unište", ponavlja premijer gotovo svakodnevno, a ti mnogi su i "otuđeni centri moći", i "podivljale policijske frakcije" i "tajkuni, stranci i ekstremisti koji planiraju da najkasnije na jesen u Srbiji izazovu spontane nemire koji bi doveli do sukoba i nasilne promene vlasti", kako je nešto pre prošlogodišnjih izbora pisao "Informer". Jesen je srećom prošla bez nemira, ali pomenuta strašna sila nastavlja da raste, jača i dobija monstruozne razmere, ako je verovati premijeru.

Od početka svoje vladavine Vučić priča da se na njega "sprema napad od onih kojima ne odgovara obračun s korupcijom", da se ne plaši zato što je narod na njegovoj strani, mada povremeno deluje kao da misli da ni narod neće »

Bilo je pitanje dana kada će propagandna mašina Aleksandra Vučića da potroši "neprijatelja broj jedan" – Miroslava Miškovića. Neko im sigurno radi analize i ispostavilo se da se mašini ojela radilica, odnosno da je kontraproduktivno po uticaj na javno mnjenje da Mišković bude kriv za sve – od štrajka advokata do emisije s Ivanom Ivanovićem.

Mišković je bio njihov najbolji neprijatelj, ali ni to ne ide do kraja sveta i veka, a to najbolje potvrđuje i makar površna analiza komentara na sajtovima komercijalnih medija i reakcije na raznim društvenim mrežama gde više nema entuzijazma oko dometa Vučićevog "kapitalnog ulova." O ozbiljnim istraživanjima, verovatno rađenim s obe strane fronta, i da ne govorim.

Sudija nadležna za spojeni slučaj Miškovića i takozvane "drumske mafije", izvesna Maja Ilić, udarila je poslednji ekser u taj "čarobni kovčežić". Strogo, i reći će ona – pravedno, odbila je da privremeno vrati pasoš licu M.M. kako bi ovih dana molitveno fruštukovao s Obamom na poziv administracije Bele kuće.

Ne verujem da je Miškoviću nešto mnogo stalo da s hiljadama drugih jede podgrejane kroasane i pije mlaku kafu i verujem da se obradovao ovom odbijanju. To mu dođe kao neki dar s neba – nije mu se nešto išlo, a još će da ispadne žrtva jednog nakaradnog sistema.

Nije morao da se izvinjava domaćinu kao oni kojima se ne ide na neku slavu pa izmisle da su bolesni. Kad Barak bude pitao gde je Miško, neko će da mu šapne – ne da mu Vučić pasoš!

Kad se istroši najveći i najbolji neprijatelj, onda, po prirodi stvari, na red dolaze surogati. Za jednog Miškovića moraš da izmisliš pet novih neprijatelja i mašina ih trenutno proizvodi, ali to su bedni pokušaji kopiranja propale matrice. Tome je posvećena tema ovog broja "Vremena" s posebnim osećanjem duga prema takvoj politici, jer se i "Vreme" nedavno našlo na tapetu sumanutog udaranja "levo, desno" pa kog "neprijatelja" pogodim.

Kulminacija u toj akciji bio je zahtev više gradskih odbora Srpske napredne stranke da se pred tim silnim neprijateljima mitingom brani ni manje ni više nego suverenitet Srbije (može li opet na Gazimestanu?) i lik i delo Aleksandra Vučića (Ušće bi bilo idealno). Tolika saopštenja i poturanja sopstvenog obraza pod žig srama samo da bi u fingiranoj jednodnevnoj političkoj akciji Vučić mogao da kaže – vreme je da se radi, a ne da se mitinguje. Amin, veliki Vođo.

Ceo partijski aparat servirao je Vučiću na volej, a golman se sklonio da ga lopta na putu u mrežu slučajno ne pogodi.

Ozbiljna mana ovakve taktike sadržana je u onoj priči o čobaninu koji je stalno drugu decu plašio vukom, pa kad se ovaj jednog dana zbilja pojavio niko mu nije poverovao, te je vuk pojeo ovce, a verovatno i čobane.

Takva politika stalne proizvodnje tenzija traži jaku propagandu i otuda se, kao što sam već napisao, ne treba čuditi što prvu jutarnju kafu pijete s Vučićem na nekoj televiziji i što pilulu za umirenje kad se spremate za počinak gutate gledajući isti monolog na nekoj drugoj televiziji. ¶

Ispravka

Tehničkom greškom u prošlom štampanom izdanju "Vremena" pojavio se pogrešan naslov iznad rubrike "Zoom" preuzet iz jednog od prethodnih brojeva. Ispravan naslov trebalo je da bude "Siriza, kriza i Srbija: Pitanje je kako će se dalje razvijati srpska politika 'bez svojstava i mirisa' i da li smo upoznali pravog Vučića. Sigurno je jedino da će ga svi Vulini podržati, ma šta da se dogodi"

OTUĐENI CENTRI VLASTI:
Žandarmerija protiv porodice i države
foto: AP Photo

najbolje prihvatiti ono što radi za njega. "Znam sebe, svoj narod i najviše ga volim na svetu. Zato i znam kako ću da skončam. Zato mi se toliko žuri, jer znam da mi se približilo", rekao je Vučić još u septembru 2013.

Tek da ne bude da je premijer jedini u vlasti izložen pretnjama, dva puta se naširoko pričalo da je na Tomislava Nikolića bezmalo pokušan atentat, guvernerka Narodne banke Jorgovanka Tabaković je tvrdila da je prošlog leta preživela pokušaj ubistva u Crnoj Gori tako što su umalo ukradeni njeni lekovi za srce, mada se ispostavilo da se u slučaju Nikolića radilo o dva banalna saobraćajna incidenta, a guvernerka je bila žrtva običnog lopova.

PRIJATELJI I SARADNICI

Mada Vučić često deluje zabrinuto, a lista dramatičnih događaja i njegovih neprijatelja izgleda beskrajna, čini se da stvari po njega za sada idu sasvim dobro. U svim ispitivanjima javnog mnjenja njegova popularnost ne opada, partijska vojska i najbliži saradnici ga slepo obožavaju. Što se tiče neprijatelja, gledano sa strane čini se da su i Mišković i ostali tajkuni u stanju hibernacije, okamenjeni od straha; Demokratska stranka, glavni opozicioni protivnik, ni sa sopstvenim demonima ne može da izađe na kraj, a kamoli da ugrozi vlast; bivši politički protivnici poput Čedomira Jovanovića, Nenada Čanka, Vuka Draškovića, Borisa Tadića čekaju u redu i nude svoje usluge, baš kao i mnogi tajkuni. Spisak Vučićevih moćnih inostranih prijatelja koje svakodnevno pominje je impresivan, od kineskog predsednika vlade Lij Kećijanga, američkog ambasadora u Srbiji Majkla Kirbija, prestolonaslednika Abu Dabija Mohamada bin Zajeda al Nahjana... (deluje, doduše, da svaki državnik koji premijeru Srbije pruži ruku i kaže nešto kurtoazno odmah bude proglašen ličnim prijateljem, a ako neko, poput Bin Zajeda, pomene i reč brat, gotovo da se učlani u porodicu).

Kada govorimo o medijima, moguće je da Vučić nije zadovoljan nekima od njih, ali i on zna da je više nego dovoljno njemu sklonih medijskih ispostava, informera, pinkova, kurira, e-novina, koji će one koji ga ne vole provući kroz septičku jamu i toplog zeca, kao primer drugima. Pri tome, kada vlast nešto baš zaboli, oglasiće se i neki drugi, poput ugledne "Politike", da iz pera glavne urednice Ljiljane Smajlović, novinara Miroslava Lazanskog i kolumniste Emira Kusturice opletu po "stranim plaćenicima" iz BIRN-a, a da ne pomenu nijedno nezgodno pitanje koje BIRN u tekstu postavlja (iz njihovih tekstova dâ se zaključiti da pomenuti, za razliku od stranih plaćenika, žive kao ptice nebeske koje nit oru nit žanju, a stalno su site).

Ni domet bivših saradnika, kumova i prijatelja koje je Vučić napustio ili su oni napustili njega, poput Vojislava Šešelja i Saše Radulovića, nije veliki, pa bi, sa racionalne tačke gledišta, svako mogao da pita zašto od svakog pitanja ili najmanje kritike Vučić i sledbenici prave toliku dramu.

Odgovor leži u samoj osnovi tehnologije Vučićeve vlasti. Nije izmišljanje neprijatelja radi ostvarivanja ciljeva njegov izum, istorija je toga prepuna, nisu na to imuna ni mnogo uređenija, razvijenija i bogatija društva. U skorije vreme, dovoljno je setiti se kako su SAD posle pada komunizma u panici počele da traže novog arhineprijatelja (i našle ga u terorizmu), eno Erdogana i Orbana kako se bore sa pravim i izmišljenim utvarama.

Razlika je, međutim, što je u pomenutim društvima proizvodnja neprijatelja samo jedno od sredstava vlasti, koja svojim građanima ima da ponudi i nešto drugo. Kod Vučića, ničeg drugog nema, pa je jedino adekvatno poređenje ono sa ovih prostora, sa Miloševićevom vladavinom. I on je imao ogromnu podršku naroda, i njemu su poslanici ustajali i aplaudirali kada je ulazio u Skupštinu, stepen poltronstva njegovih saradnika bio je takođe degutantan, imao je mitinge podrške, mnogi su tvrdili da ko ne voli Miloševića ne voli ni Srbiju, ali sve se ipak neslavno završilo. Potrajalo je, ali podrška se istopila, i najveći poltroni su ga brzo preboleli (evo ih u gomilama i u ovoj vlasti), nekada hipnotisani birači otpisali su ga i zaboravili.

Svestan je toga i Vučić, kao i praznine koja zjapi iza njegovih obećanja, otuda tolika nervoza i histerično vikanje na svako dovođenje u sumnju svetle sadašnjosti i još svetlije budućnosti. Tehnologija proizvodnje neprijatelja, priča o zlim tajkunima koji su nas opljačkali (ko se uopšte seća Bogoljuba Karića), stranim plaćenicima, domaćim izdajnicima, radi ali ima ograničeno trajanje. Što su proizvodnja i ponuda bilo čega drugog manje, to kraj brže dolazi.

Naslovi poput "Pucaju u Dikovića da ubiju Vučića" još uvek mogu da izazovu samo mučninu, jer im je cilj podizanje rejtinga i skretanje pažnje sa važnijih tema, ali treba misliti i o terminalnoj fazi u koju režimi poput Vučićevog neminovno kadtad uđu, ma kako u ovom trenutku daleko izgledala. U ovakvoj vrsti vlasti, na vrhu se po pravilu gubi kontakt sa realnošću i počinje da se zaista veruje u legende o zaverama kojima je vladar izložen jer je dobar, pošten i pametan.

Kada proizvodnja laži i straha postane nedovoljna da održi stanje obožavanja, a popularnost krene da nezaustavljivo pada, ostaje još samo obračun sa neprijateljima, pravim ili izmišljenim. Evropa i Amerika su daleko, komšije više nisu na tapetu, samo su domaći dušmani pri ruci, kako je to već bilo u onoj poslednjoj godini Miloševićeve vladavine. ¶

MOMIR TURUDIĆ

TEOFIL PANČIĆ

Slobodarska posla

Ovamo kobajagi ponestalo unutrašnje dinamike na političkoj sceni, a u blagovladajućem nam SNS-u malo-malo pa burna previranja i trvenja! Predsednik stranke i svega drugog u Srbiji Vučić Aleksandar periodično se suočava sa veoma ozbiljnim unutrašnjim pobunama i otkazivanjem poslušnosti od najbližih mu saradnika. Sve se to osililo i obahatilo, misli da može kako mu se hoće, nije Vučiću lako da ih drži u kakvom-takvom redu. A suština svih njihovih pobuna uvek je nekako ista: oni – buntovnici, vagabundi i anarhisti – insistiraju na tome da je on, Vučić, prvorazredna nacionalna dragocenost koju bi trebalo još bolje zaštititi od zlih jezika i nekako je još organizovanije obožavati, a on, skroman poput snaše, drži da ipak možda malo preteruju, i da će, do boljih vremena, nekako da pregura i sa ovoliko organizovanog obožavanja koliko trenutno ima. Evo, recimo, najnoviji slučaj: nekoliko vodećih naprednjaka zapelo pa zapelo da bi – u inat belosvetskim moćnicima i domaćim opozicionim elementima – trebalo čim pre organizovati "veličanstveni narodni miting podrške premijeru i njegovoj politici", a premijer se nećka, drži da sada ima i prečih poslova; nije, dakle, načelno protiv, samo mu se tajming ne sviđa... Živ nisam šta li će biti na tom njihovom glavnom odboru, centralnoj upravi, ili kako se već zove: hoće li prevagnuti uvek odmereni Vučić ili njegovi... hm... oponenti, oni koji drže da bi oni trebalo da samostalno odlučuju o modalitetima i količini javnog adoriranja Njegovog veličanstva, nesputani njegovom urođenom samozatajnošću koja im ne dâ da se sasvim razmahnu.

Uznapredovao je proces samoviktimizacije vladajuće klike, koja se uživela u pozu slabašne žrtve nekih moćnih, a zlih sila

Sve ovo neizbežno zvuči kao šala-komika, ali prava tema ovog teksta je nešto prokleto ozbiljno. Ta zaista *neviđena* grupa ljudi koja je zasela na naše kičme i druge organe sve se češće i bestidnije koristi retoričkim strategijama koje su nešto mnogo gore i toksičnije od puke demagogije: one su već otvoreno izrugivanje sa elementarnim pravilima života u demokratskom društvu, a obaška i sa našim zdravim razumom i čulima opažanja. Ključan deo ove tehnike je *autoviktimizacija vladajuće klike*, koja se baš mašala uživela u pozu slabašne žrtve nekih moćnih, a zlih sila unutar i izvan društva, namernih da te sirote, dobre ljude sasvim zatru. Recimo, priča oko famoznog "incidenta" u kojem je učestvovao – pre ili kasnije će se otkriti do tančina kako – premijerov brat Andrej Vučić, okreće se protiv moćnih "sila haosa i bezumlja" (sastavljenih od jednog javnog službenika s faks mašinom, jedne političke stranke u rasulu, dva-tri sajta, dva niskotiražna lista, dvojice karikaturista i obojice preostalih kolumnista) koje bi da građaninu Vučić Andreju, pazite sad, "onemoguće slobodu kretanja"! Naravno, samo zato što ga mlogo mrzu jer je brat na Vučića... Ali ko i kako, zaboga, onemogućava ili pokušava da onemogući slobodu kretanja građaninu Vučiću?! Otkud u *slobodu kretanja* spada koškanje s policijom u kordonu tokom jedne visokorizične javne manifestacije? Zašto bi tamo nekom Vučić Andreju – licu društveno savršeno nerelevantnom i anonimnom: šta, da nije možda otkrio neku novu vakcinu, dobio nagradu za roman godine, oborio rekord u bacanju kladiva, dobio rekordan prinos mušmula, postao bas gitarista Goribora?! – uopšte ikada bilo omogućeno da se kreće unutar policijski zaštićenog područja kad bi mu, naprotiv, upravo to moralo biti strogo zabranjeno, kao i bilo kome od nas običnih građana, što je, uostalom, i on? Šta bi se desilo bilo kome od nas koji nismo premijerova braća da smo hteli da milom-silom i u fazonu "znaš li ti bre ko sam ja" prođemo kroz policijski kordon?

Ili, primer drugi, onaj s početka. Zavapili SNS-ovci da sirotog i nezaštićenog Vučića napada kuso i repato, pa hoće da organizuju onaj The miting na kojem bi svaki svesni građanin mogao slobodno da pokaže koliko i na koje sve načine ga obožava. I šta sad? Nikom ništa, tog skupa će biti ako SNS tako odluči, ili ga neće biti – opet, ako SNS tako odluči. Megjutoa, već samo to što se tek poneko u javnosti drznuo da zucne da u tome ima nečega spornog bilo je dovoljno da im – nakon njegovih, ovaaaj, saradnika – i premijer lično (kod nove nacionalne ljubimice Jovane Jox. na Pinku) zapopuje i zavapi da neko, eto, "hoće da im zabrani javno okupljanje". A ko to, majke ti? Neke zle totalitarne čike i tete (svih šestoro) od kojih će odlučni i hrabri Vučić da odbrani demokratiju, a i Srbiju kao takvu. Pa neće, bre, niko da zabranjuje – sve i kad bi mogao, što je smešno i pomisliti – SNS-u pravo na okupljanje, nego se radi o elementarnim standardima na koje se moramo uporno podsećati da sasvim ne podivljamo: u normalnom svetu stranka koja je na vlasti *naprosto ne organizuje javne skupove te vrste*, uperene protiv svojih kritičara (ko god i kakvi god da su) izvan predizbornih kampanja! To se naprosto ne radi! To nije normalan demokratski proces nego ova ili ona forma kontramitinga ili organizovanog "događanja naroda".

Priznajem, pomalo mi je žao što sam potrošio kolumnu na ovako elementarne stvari. Ali šta raditi u društvu koje se stalno sapliće o isti kamen? Pa ništa, podsećati na osnovne standarde uvek iznova, utoliko upornije ukoliko to više nervira kliku koja najuspešnije parazitira na organizovanom neznanju, nehaju, zaboravu i hroničnom deficitu građanske hrabrosti. ¶

Gaženje po institucijama

Sasvim je besmisleno pozivanje vlasti na član zakona koji se bavi ovlašćenjima tužilaca, a sve u želji da se zaštitniku građana oduzme pravo kontrole izvršne vlasti i njenih organa. Da tu ima neke loše namere, govori i tajming poturenog argumenta

Sve što nije državna i svekolika tajna dosad smo čuli: zaštitnik građana Saša Janković se drznuo da pita za nešto što mu je u zakonskom opisu posla, nosioci funkcija su se zaprepastili i nazvali ga svakakvim imenima, od izdajnika do remetioca.

Ishodište priče je poznato čitaocima "Vremena": postoji krivična prijava MUP-a Srbije protiv nekoliko pripadnika Žandarmerije MUP-a Srbije, slijedi krivična prijava zaštitnika građana protiv dvojice pripadnika Vojske Srbije (Kobri), ne postoji nijedna krivična, pa ni prekršajna prijava protiv dvojice civila kojima su "Kobre" navodno bile u pratnji, brata premijera Aleksandra Vučića i brata gradonačelnika Beograda Siniše Malog, Andreja Vučića i Predraga Malog.

U cijelu se priču umiješao zaštitnik građana Saša Janković sa, po vlastima neumjesnim, pitanjima; ima ih mnogo. Uslijedila je rafalna paljba onih iz nadležnih institucija, premijera i ministarstava, koji su tvrdili da je sve što Janković pita i radi maltene državni udar.

Rodoljub Šabić je prošlog vikenda, u tzv. polemici u "Politici" s Miroslavom Lazanskim (polemika nije baš sasvim u vezi sa ovom temom) svom odgovoru dao odličan naslov: "Neznanje, majka drskosti".

IGNORANCIJE

O tome je reč – kad građani ne poznaju pravo *(Ignorantia iuris nocet),* njima to škodi: nikoga ne zanima to što su promašili pravo na žalbu, na primjer, niti to što su učinili nešto što je zakonski ili propisima zabranjeno. Opet na primjer, nisu električno brojilo u nasljeđenom stanu sa dede ili mame prebacili na svoje ime.

Za razliku od građana, koji ionako jedini plaćaju svoju "ignoranciju" znanja prava, funkcioneri očito nisu podložni toj pravnoj pretpostavci. Oni ju, za razliku od građana koji će ponekad i možda nerijetko u današnja vremena skupo platiti svoje pravničko neznanje, ili zloupotrebljavaju (u boljem slučaju), ili stvarno nemaju pojma o poslu kojega rade.

Vratimo se zaštitniku građana, Saši Jankoviću. On je, u skladu sa svojim ustavnim i zakonskim ovlastima, zatražio uvid u dokumente i odgovore na pitanja koja i javnost zanimaju: što se, u stvari, dana 28. septembra 2014. dogodilo u sukobu između Žandarmerije MUP-a Srbije, dvojice civila (mlađeg Vučića i Malog) i njihove (da li zakonite?) osiguravajuće pratnje ljudi iz Vojne bezbjednosti.

MUP mu je dostavio i dokumenta i snimke, među kojima je i disciplinska prijava protiv nekoliko žandara; Vojnobezbednosna agencija (VBA) i Ministarstvo obrane nisu dostavili traženo. Ministar vojni Bratislav Gašić mu je, odgovarajući na zahtjev, jednako kao i VBA dostavio – a traje to već neko vrijeme – naknadno smišljeni izgovor da su, eto, oni sve dali nadležnom tužilaštvu, pa su oni nadležni, a ne vojne strukture.

Ministar vojni Bratislav Gašić pozvao se čak i na član Zakonika o krivičnom postupku. Kaže, bez tužioca ne može ništa, s obzirom na član 43, stav drugi i točku 1 spomenutog zakonika. Taj član kaže da je javni tužilac (a član se bavi njegovim pravima i dužnostima), za krivična djela koja se gone po službenoj dužnosti, nadležan da "rukovodi predistražnim postupkom". Iz toga, po mudrim pravnicima iz vojnih nadležnosti, proizlazi da – nakon što su VBA i Ministarstvo obrane predali sve što je za taj predistražni postupak potrebno tužiocima – oni više nikome ne trebaju ni dati, niti reći ništa, čak ni zaštitniku građana Republike Srbije.

Naprotiv: po izjavama vrhovnika izvršne vlasti, zaštitnik građana Saša Janković (a mogao bi se zvati i drugačije, sasvim je svejedno tko je u ovom "odsudnom" trenutku na toj funkciji), svojim – zakonitim, *nota bene* – zahtjevima ruši državu, izdajnik je, čovjek koji urušava ugled najuglednije institucije, Vojske Srbije (koja je, uzgred, prerušena u jugo-odeždu, izgubila četiri rata u prošlih dvadesetak godina i koja će se teško, usprkos uravnoteženoj presudi Međunarodnog suda pravde, oprati od zločina u narednim decenijama, dokle pamćenje generacija seže).

SERTIFIKATI

Posve je besmisleno pozivanje na član koji se bavi ovlaštenjima tužilaca u smislu da se zaštitniku građana oduzme pravo kontrole izvršne vlasti i njenih organa. Da tu ima neke loše namjere, govori i tajming poturenog argumenta: tek nakon što se cijela priča zahuktala, netko (ipak) pravno pametniji prisjetio se člana Zakona o zaštitniku građana, koji propisuje da "zaštitnik građana nije ovlašćen da kontroliše rad Narodne skupštine, predsednika Republike, Vlade, Ustavnog suda, sudova i javnih tužilaštava".

PROPISI I ZLOUPOTREBE: Zaštitnik građana Saša Janković i ministar odbrane Bratislav Gašić
Foto: A. Anđić i FoNet

No, Saša Janković u svom dopisu od 27. januara od ministra Gašića traži da poštuje zakone i omogući da svoje, zaštitnikove, ustavne i zakonske nadležnosti provede u djelo; navodi da, sa stanovišta široke javnosti, ali i premijera i njegove porodice, zaštitnik građana kontrolira rad Ministarstva obrane i drugih organa i organizacije, ali ne i tužilaštva, koje je Ustavom izuzeto iz njegove kontrolne nadležnosti.

"Moji zahtevi ne odnose se na dokumenta iz 'istrage' koju vodi Tužilaštvo, već na podatke koje Ministarstvo odbrane i organi u njegovom sastavu poseduju, a koji su neophodni za ostvarivanje svrhe postupka koji vodim, odnosno cilja mog preventivnog delovanja. Da odgovorite na te zahteve nalažu vam pozitivni propisi, od kojih ne može niti ne sme da bude jači niko i ništa", piše zaštitnik građana u svom dopisu Ministarstvu obrane i njegovom prvom čovjeku Gašiću, 27. januara.

Očito o pozitivnim propisima nadležni kojima se obraća ne znaju, ili još gore, neće da znaju ništa. A propisi su jasni. U Zakonu o zaštitniku građana, u članu 21, na primjer, piše da "organi uprave imaju obavezu da sarađuju sa zaštitnikom građana i da mu omoguće pristup prostorijama i stave na raspolaganje sve podatke kojima raspolažu, a koji su od značaja za postupak koji vodi, odnosno za ostvarenje cilja njegovog preventivnog delovanja, bez obzira na stepen njihove tajnosti, osim kada je to u suprotnosti sa zakonom".

Zaštitnik građana – kao uostalom i povjerenik za dostupnost informacija Rodoljub Šabić – imaju onaj čudnovati "sertifikat" sigurnosnih službi koji im dozvoljava pristup ama baš svim povjerljivim informacijama, bez obzira kojim su stupnjem tajnosti označeni. U Zakonu o tajnosti informacija, njegovom drugom članu, jasno je navedeno o čemu je reč, o "bezbednosnoj proveri" koja je, po slovu zakona, "postupak koji pre izdavanja sertifikata za pristup tajnim podacima sprovodi nadležni organ, u cilju prikupljanja podataka o mogućim bezbednosnim rizicima i smetnjama u pogledu pouzdanosti za pristup tajnim podacima".

I Saša Janković i Rodoljub Šabić su tu provjeru prošli, ma kako to izgledalo, na primjer, premijeru Vučiću koji je iznio ocjenu da se Janković baš i nije ranije nešto "sukobljavao" s vlastima, ali i Nataši Kandić koja je (lični stav na Slobodnoj Evropi) zaključila – sinulo joj, heureka! – da je Janković čovjek iz "Službe", ali se sad pokazao kao beskrompromisan i tvrdoglav i još nešto tako pohvalno za njega u ovom trenutku, ne i u vremenu koje je prethodilo.

PREMIJEROVA TEŠKA REČ

Nije zaštitniku građanu, na znanje građanima, sukobljavanje sa vlastima posao: njegove su nadležnosti jasno određene. U Ustavu Srbije piše da je on nezavisni državni organ koji kontrolira rad organa državne uprave i svih onih kojima su povjerena javna ovlaštenja, u zakonskim odredbama koje reguliraju njegovu funkciju se kaže da je "ovlašćen da kontroliše poštovanje prava građana, utvrđuje povrede učinjene aktima, radnjama ili nečinjenjem organa uprave, ako je reč o povredi republičkih zakona, drugih propisa i opštih akata", kao i da kontrolira zakonitost i pravilnost rada organa uprave. Ima propisa koji mu ovlasti daju i u Zakonu o vojsci, usput da spomenemo.

Da li su nadležni, prije no što su svoju *deja vu* radikalsku artiljeriju osuli na Sašu Jankovića, pročitali propise vlastite države? Teško pitanje, ali bar Vučićeva *teška reč* bi morala konstatirati i on kao *ekskluzivni* premijer i najbolji student koji je, za razliku od nas običnih građana, svu pamet zauvijek popio na beogradskom Pravnom fakultetu, morao ponešto znati o ustavnim i zakonskim ovlastima zaštitnika građana. Potom, morao je nepravnicima koje je doveo na visoke izvršne i ministarske funkcije objasniti da bar neke zakonske odredbe primjenjuju u svojim foteljama na jednakomjeran način.

Na kraju, ponovo Zakon o tajnosti podataka, koji u svom 3. članu kaže da se "tajnim podatkom ne smatra podatak koji je označen kao tajna radi prikrivanja krivičnog dela, prekoračenja ovlašćenja ili zloupotrebe službenog položaja ili drugog nezakonitog akta ili postupanja organa javne vlasti".

O tome je ili o Saši Jankoviću, aktualnom zaštitniku građana, riječ? Ili o budućem zakonu po kojem će se tajnim podacima smatrati svi inače javni podaci o neslužbenom životu "premijera i njegove porodice"?

Ako sve ovo prođe onako kako je krenulo, vidimo se na "kafi sa Đukom", ili "kod Đuke na kafi" sa sasvim *ekskluzivnim* gostima ili gostom; dotični poslanik vladajućih već je najavio skupljanje potpisa za smjenu Saše Jankovića. Ili: peticije pod nazivom "zbogom svim institucijama" u državi Srbiji. ¶

TATJANA TAGIROV

Strah se širi društvom

"Slobodan Milošević je pao zbog toga što stvarna Srbija nije bila ona Srbija iz tadašnjeg drugog Dnevnika RTS-a, kao što ni danas to nije zemlja iz nekih medija koji smatraju da svojim programom zadovoljavaju prvog čoveka. Što se Vučić pre toga priseti, biće bolje i njemu i nama. Njegov problem nastaće onog momenta kad počne da veruje u ono što vidi u nekim vestima, u nekim tabloidima"

Uprkos činjenici da je godinama bio jedna od glavnih političkih tema i glavni džoker Haškog tribunala i Evropske unije u gotovo svim pregovorima sa Srbijom, general Ratko Mladić vrlo brzo postao je medijski nezanimljiva tema. Ili se tako bar činilo. U četvrtak, 29. januara 2014, čak milion i 900 hiljada ljudi pratilo je prvi deo serijala "Pad haških begunaca" o njegovom skrivanju i hapšenju.

"Ratko Mladić nije bio glavni junak. On je bio tema oko koje se vrti priča. Mi smo želeli da kažemo da je onima koji bi morali da kreiraju politiku budućnosti ove zemlje, lakše da to ostane po strani, nego da se bave temama stvarnog suočavanja s prošlošću kako bismo mogli da krenemo dalje. Ne zato da bismo se večno vraćali nazad. Nije to ono kad neko kaže 'vratile su se devedesete', a oni na to odgovaraju 'Vi živite u prošlosti'. Ne. Suočavanje s prošlošću je preduslov da se krene dalje, a ne zato što bi to trebalo da bude večita tema. Uspeli smo da održimo krajnje neutralni stav, ne ocenjujući", kaže u razgovoru za "Vreme" Bojana Lekić, koja je uz Jovanu S. Polić koautorka serijala. Kao glavni autor filma, iskusni i ugledni novinar Slaviša Lekić još jednom je dokazao da je od mnogo puta ispričane priče moguće napraviti nešto novo, dinamično i značajno.

Po rečima Bojane Lekić, pre rada na samom filmu, obavljeno je istraživanje koje je pokazalo da ljudi koji Radovana Karadžića i Ratka Mladića smatraju herojima, baš kao i oni koji o njima imaju drugačije mišljenje, kažu isto: da o pozadini priče o haškim beguncima zapravo ništa ne znaju. "U ovoj, ali i u svim drugim temama, pokazivalo se da se političari najviše pozivaju na javno mnenje, a u stvari zanemaruju činjenicu da je političar taj koji kreira javno mnenje i da se onda na njega izvlači. Ili, da onda nema kud, jer je ono već kreirano. Dešavalo se u ratnim područjima širom sveta, pa se dešavalo i u bivšoj Jugoslaviji, da je prvooptuženi uvek narod, a drugooptuženi uvek medij. Mislim da mediji imaju veliku odgovornost za nedelovanje ili za pristajanje na delovanje po diktatu politike, ali da mediji nisu generatori i nisu oni na koje možeš da svališ svu krivicu. S druge strane, jasno je da naročito narod nije kriv. Ne živim u zabludi da smo uspeli da donesemo čitavu istinu, ali bilo mi je bitno da građani ne gledaju ni poluistinu. Slažem se sa jednim našim sagovornikom koji kaže da svako od nas u sebi nosi deo svoje istine. Mislim da smo uspeli da donesemo makar neku informaciju više i podatke koji će ljudima pomoći ako ne sve da znaju, a ono makar da razumeju neke političke procese koji se dešavaju iza scene."

"VREME": Kako objašnjavate činjenicu da je ovaj film gledalo skoro dva miliona ljudi? Šta ih je to privuklo?

BOJANA LEKIĆ: To govori mnogo. I neće se svideti onima koji nas lažu, a mi znamo da nas lažu, pristajemo na takve laži, da su samo gola dupeta i šljokice na grudima ono što zanima narod Srbije.

Ja svoj narod volim, nekad me čak zezaju i da sam umiveni nacionalista. To što sam nacionalista, ne znači da ću reći da smo nebeski narod, ali svakako da smo narod koji je iznedrio Teslu, Milutina Milankovića, Andrića, Crnjanskog, Kiša, vrhunske reditelje i slikare. Zbog toga, nemoguće je da smo baš sad, u XXI veku, spali na Soraju.

Ne. To nije tačno. To samo znači da je ono što se tom narodu nudi kultura starleta. Tokom novinarske karijere bila sam i direktor, i glavni i odgovorni urednik, i urednik, u pet naših televizija. Bila sam i ona koja radi ispred kamera, i ona koja uređuje programe i u menadžerskom smislu vodi televizije. Morala sam, dakle, da vodim računa i o sadržaju, ali i o rejtingu, novcu i znam kako to ide. Ne kažem da naš narod treba da gleda samo ekstremno ozbiljne sadržaje, samo informativni program, samo elitističku kulturu. Svima nama je potrebno da se svakog dana malo opustimo, da malo uživamo, da nas neko nasmeje, da se zabavimo. Ali, i to zahteva neki kvalitet. Mi smo trenutno spali na najniže grane u najvećem delu programa. I to je ono što je strašno, što kreira živote ljudi i nove generacije koje treba da donose boljitak za naše društvo. Mislim da pravimo jedan kulturni genocid, i da treba da se bojimo. Kao što pitamo da li je neko, i ko, i u kojoj meri, u naše ime počinio zločine tokom rata, trebalo bi da se na identičan način pitamo i o tom kulturnom genocidu. To su povezane stvari. Jedna odnosi živote, ali i jedna i druga odnose duše.

Za vreme ratova, bilo je jasno kome je i zašto u interesu da pravi takav genocid. Kome je danas i zašto u interesu da ga sprovodi?

Kad su ljudi u neznanju, njima se mnogo lakše manipuliše u ovom ili u onom smislu. Ako nešto ne znaš, ti o tome u najmanju ruku ne možeš da imaš stav. A ako ti se servira neka istina, onda ćeš imati tuđi stav. Na delu je ono "zaseni me prostotom". Uz to su još kvazikultura i kvazisadržaji, koji ispunjavaju – nažalost i u sve većoj meri – kvaziživote.

S druge strane, ako želimo da budemo potpuno iskreni, moramo da kažemo da televizije nemaju novca da proizvode složene dokumentarističke projekte koji zahtevaju angažovanje ogromnog broja ljudi, jako dugo vreme i velike tehničke kapacitete. Ako znaš da imaš jednu jeftinu indijsku produkciju, i na njoj ostvaruješ dobar profit, onda nemaš interes,

a vrlo često ni mogućnost, da ulaziš u nešto ovoliko složeno koliko je bio naš projekat. Nisu Brankica Stanković i ekipa bili lenji, pa zbog toga uspevali da izbace samo šest epizoda Insajdera u godinu dana ili u šest meseci. Kad gledamo neke dokumentarce u produkciji BBC-ja, HBO-a ili Discoveryja, mi se oduševljavamo, ali čak ni takve mašinerije to ne mogu da proizvode često. To, prosto, ne može da se uradi brže i lakše, i to ljudi ne razumeju.

To je teško shvatljivo i u drugim oblastima...

Ljudi inače uvek vole da smatraju i tvrde, a da jako malo znaju. To je tako i u svakodnevnom životu. Mi jako volimo da seciramo ljude, a malo znamo šta iza svega stoji. Meni i kao čoveku iz medija, i kao građaninu ove države, smeta što se ne određujemo u odnosu na temu, već u odnosu na ličnost. Mi ne govorimo o tome da li je neko nešto dobro uradio, nego ko je taj neko. Ne pričamo da li je u vreme Borisa Tadića bilo deset dobrih stvari, nego o tome da li volimo Borisa Tadića. Otkad je Vučić igrač broj 1 u Srbiji, nije tema da li je on nešto dobro uradio, ili nije nešto dobro uradio, nego da li mi volimo ili ne volimo Vučića. Pritom, baš su političari krivci za to, jer su oni modeli ponašanja. I kada oni prestanu tako da se ponašaju, prestaćemo i mi. Oni moraju da shvate da se deca vaspitavaju tako što ukazuješ na negativno, ali tako što ističeš pozitivno. A ovako, svi tvrde da pre njih nije valjalo ništa, a samo njihovo je savršeno. Pritom, nije tačna ni jedna, ni druga teza.

Ako pričaju o reformi i potrebi da promene svest, onda pre svega od toga treba da počnemo.

Hajdemo onda tim putem. Šta je to Vučić dobro uradio do sada?

Mislim da on ima mnogo bolje namere nego što i sam pokazuje, jer ne može »

Pad

Predstoji emitovanje još dva dela serijala. Koja je epizoda po vama najbolja?

Mislim da je treća epizoda najtelevizičnija, najbrža, najsveobuhvatnija, zato što govori o svim tim ilustrativnim primerima – pored Ratka Mladića i Radovana Karadžića, o još četvorici begunaca, a osvrće se i na dobrovoljne predaje koje su bile sve, samo ne dobrovoljne. I pošto je sve to stalo u jednu emisiju, ona je nekako i najnabijenija. S druge strane, epizoda koja se odnosi na Radovana Karadžića možda je najzanimljivija, jer je on i kao ličnost "razbarušen" – pod navodnicima, naravno. Pored toga, u njegovom slučaju, prilično je jasnu ulogu imala ne samo tadašnja srpska, već i međunarodna politika, naročito u jednoj fazi, i onda to celu priči čini pravim trilerom.

Imate zavidan spisak sagovornika. Koliko je bilo teško doći do njih?

Istraživački deo posla je bio ogroman, bez obzira na činjenicu što smo i Slaviša i ja "stare kuke", što smo izveštavali i sa ratišta, i iz čitavog regiona, i što su tu bile i mlade snage: Jovana Polić i Sanja Lončar, koja je predvodila istraživački tim, kao i naš reditelj Dragan Elčić. Drugi težak posao za nas bio je baš to – kako doći do onih koje bismo želeli da imamo kao sagovornike. Trebalo je naći Karlu del Ponte, koja sada ima zaduženja širom sveta, Serža Bramerca, Florans Artman, pa i ljude koji nisu tu – kao što je Dejan Anastasijević, koji nažalost više nije u Srbiji. Izazov je bio i naći ljude koji su nekada činili vlast i koji danas čine vlast, i kako dobiti dozvole za određena snimanja. Odazvalo se dosta ljudi koji ne dele naše poglede, kao što je recimo Miroslav Toholj, koji ima značajno mesto, naročito u drugoj epizodi. Moram da kažem da je BIA, recimo, bila maksimalno transparentna. Zvali smo i gospodina Nikolića i gospodina Vučića. Oni nisu bili akteri odlučivanja u tom periodu, ali nas je zanimalo da nam daju neki pregled svojih viđenja i stavova. Iz kabineta predsednika nismo dobili odgovor, a gospodin Vučić nije mogao da se odazove zbog brojnih obaveza. Ono što me jako razočaralo jeste to što gospodin Koštunica i ljudi iz njegovog kabineta nisu našli za shodno da uzmu učešća u serijalu. Mislim da je to bilo potrebno, pre svega njima, a ne nama.

da pobedi sebe. Verujem da će oni koji ga ne vole meni da zamere na ovakvim rečima, što govori da nismo spremni da prihvatamo različitosti. U svom novinarskom poslu trudila sam se da prihvatam različitosti: iako sam nedvosmisleno imala svoj stav, poštovala sam pravo drugog da o tome ima sasvim drugačije mišljenje. Kad kažem da on ima bolju nameru nego dela, to i mislim. Ali, mislim i da je odgovoran za to što nema dovoljno dobra dela, kao što verujem da ima nameru.

Svima njima se posle izvesnog vremena sviđa da im ljudi oko njih govore kako su visoki, crni, sa zelenim očima. Vučić je prilično visok, ima smeđu kosu, ali nema zelene oči. I ne treba zbog toga da pati. Mislim da je dobro uradio to što je mnogo hrabrije ušao u nepopularne poteze, za razliku od prethodne vlasti od koje se to realno očekivalo i to, da budem precizna, od drugog mandata prethodne vlasti. Isto tako, činjenicu da u skupštini ima većinu koja može da izglasa da je zemlja četvrtasta, on ne koristi na pravi način. A ta većina podrazumeva enormnu odgovornost, jer imaš mogućnost da doneseš stvarne promene. Umesto toga, plašim se da će jednog dana zaista i da odluče da je zemlja četvrtasta.

Da li je Vučić opasan čovek?

Opasna je koncentracija moći u rukama jedne osobe, kako god da se ona zove. Nisam u skorije vreme imala prilike da ga vidim, ali nije mi delovao kao opasan građanin.

S druge strane, kada se u rukama jednog čoveka nađe tolika moć, a oni koji imaju obavezu da to kontrolišu, nemaju želju da svoju obavezu ispune – to je opasna stvar.

Uprkos toj količini moći, on i dalje ima potrebu da se stalno pojavljuje u medijima, da stalno nastupa...

Količina pojavljivanja će mu se obiti o glavu. O tome bi trebalo da vode računa ljudi kojima je posao da određuju meru njegovog pojavljivanja u medijima. Mislim da nije dobar lider onaj koji je kao Slobodan Milošević, koga u medijima nije bilo uopšte, a vedrio je i oblačio svakim sekundom našeg života. Ali, i preterano pojavljivanje imaće kontraefekat.

Ili ja ne znam ništa o medijima, a bojim se da znam.

Čisto hipotetički, kada biste postali medijska savetnica Aleksandra Vučića, šta biste prvo promenili?

Prvo bih promenila bravu na vratima njegovog kabineta, jer verujem da bi treskao vratima ako mu se ne bi svidelo ono što bih mu ja rekla.

Ono što do sada nismo imali, makar ne u tako otvorenoj formi, jeste otvorena podrška štampanih medija Vladi i Vučiću lično. U tome prednjače tabloidi, ali ima i drugih. Mislite li da su oni potrebniji njemu, ili on njima?

Potrebniji je on njima u svakom pogledu. Samo, mislim da nije dobro kada je premijer jedne države u rangu sa starletama. To prosto nije dobro, čak i kada te hvale. Ne mogu da verujem da neko ko je inteligentan to ne shvata. Pošto nemam direktnih, kabinetskih veza, ne mogu da tvrdim iz prve ruke, ali mnoge mi stvari nisu jasne. Milošević je pao zbog toga što stvarna Srbija nije bila ona Srbija iz tadašnjeg drugog Dnevnika RTS-a, kao što ni danas to nije zemlja iz nekih medija koji smatraju da svojim programom zadovoljavaju prvog čoveka. Što se Vučić pre toga priseti, biće bolje i njemu, i nama.

Njegov problem nastaće onog momenta kad počne da veruje u ono što vidi u nekim vestima, u nekim tabloidima.

Osim njega samog, čini se da su problem i novinari. Na konferencijama za medije, čini se da se skoro niko ne usuđuje da mu postavi bilo koje pitanje, izuzev dirigovanih. To tako nije bilo u vreme kada ste vi počinjali i gradili karijeru. Šta se dogodilo, pa smo došli do toga?

Nije to samo u medijima. Količina straha koji se širi društvom je zastrašujuća. Ljudi ponovo govore ono "Ne mogu da ti pričam telefonom". Iluzorno je da tajne službe imaju tehničku i svaku drugu mogućnost da prisluškuju obične građane, ali građani to misle.

Taj sveprisutni strah nije zaobišao ni medije. To je nešto čime bi morala da se pozabavi aktuelna vlast. Između ostalog i zbog toga što sve izbore zapravo određuju strahovi. Kada je postojao strah od rata, pobeđivao je Milošević.

Sigurno nije Aleksandar Vučić zvao i rekao: "Skinite 'Utisak nedelje'". Ali sam sigurna da neko drugi jeste, i zvao, i – da ironija bude veća – to predložio, a da on nije imao ništa protiv

Da li ova vlast zaista pritiska medije kao nijedna pre nje? Ili su ti pritisci isti, samo što je promenjena forma?

Stvari koje sam čula da su se dešavale, naročito u poslednje dve godine prethodne vlasti, meni su bile gotovo neverovatne. Kažem "gotovo neverovatne", jer su na vlasti bili ljudi koje sam znala iz ranijeg perioda, kada pritisak na medije zaista nije bio njihov model ponašanja, a svakako nije bio nešto za šta bi se javno zalagali. S druge strane, oni koji su to radili u njihovo ime, radili su po službenoj dužnosti, posao im je bio kontakt s medijima. Dodatna je ironija što su se isti ti ljudi dobro snašli i u ovom vremenu.

Ali, da ima poziva, da se određene stvari skidaju s programa jer je neko nekoga zvao, to je tačno. Niko to neće da kaže zbog straha, ali to je već stvar i lične odgovornosti. Ja sam bila urednica informativnog programa u RTS-u u jako gadnom periodu, turbulentnom, periodu velikih promena, u kojem je bilo nekoliko ozbiljno incidentnih situacija – uključujući i ubistvo premijera Zorana Đinđića. Uvek su mi postavljali pitanje "Da li vas zovu?" Većina mojih kolega kojima je postavljano to pitanje odgovarali su sa: "Mene ne zovu." Ja sam govorila: "Mene zovu na dnevnoj bazi", pošto su me tako i zvali. Ali, nije pitanje da li me zovu, nego kakve posledice to ima na program. Nenormalno je da se baviš informativnim programom, a da nemaš kontakte sa politikom i sa političarima, bez obzira na to da li su oni u vlasti ili su opozicija. Tebi je to posao – dakle, dnevni kontakti s nekim od tih ljudi, u zavisnosti od teme koju obrađuješ. Bitno je da se to u programu ne oseti.

Ipak, da li je normalno – što je bio slučaj s "Utiskom nedelje" – da političar zove i da bira goste, da kaže ko treba, a ko ne treba da dođe? Ili da urla zbog nečega što je neko od gostiju izgovorio?

Ja nisam čula da je Olja to rekla. Olja je rekla punu istinu, koja na kraju nije imala svoja imena i prezimena. I prozvala je Vučića zato što ga smatra odgovornim, i to s razlogom. Sigurno nije Aleksandar Vučić zvao i rekao: "Skinite 'Utisak nedelje'". Ali sam sigurna da neko drugi jeste, i zvao, i – da ironija bude veća – to predložio, a da on nije imao ništa protiv.

Tu ne postoji spremnost da se kaže šta je zapravo bilo. Nekom ko je u datom trenutku na vlasti to odgovara ili mu se čini da odgovara. U suštini, takva situacija ne valja ni za jedne, ni za druge.

U filmu imate scenu kada Vučić lepi plakate s natpisom Bulevar Ratka Mladića i kada za skupštinskom govornicom prikazuje transparent "Sigurna kuća za Ratka Mladića". Da li je moguće da čovek koji je tada tako mislio, danas o toj istoj stvari misli potpuno drugačije? Da li je moguće promeniti stav o Ratku Mladiću?

Nadam se da je moguće za početak promeniti stav o Zoranu Đinđiću. I drago mi je ako ga je on promenio kao što kaže da ga je promenio. Ali, to je odličan primer i za onaj strah o kojem smo govorili. Mi nismo jahali na temi nekadašnjeg političkog delovanja sadašnjeg režima. Ali, smatrali smo da nije profesionalno ne pomenuti da je to tada bilo dominantno mišljenje, odnosno mišljenje najveće partije u parlamentu koja je tada bila opozicija. Posle toga, mnogi su komentarisali kako će sada biti "ukinuta TV Prva". Naravno da neće biti ukinuta i naravno da bi bilo nemoralno da se to makar u tom segmentu nije pojavilo.

Vučić kaže da se jako promenio. Nadam se – želeći da kaže da je sazreo i da se čovek menja. To je tačno, i to treba pozdraviti. Ali, tu ima kvaka, kad Vučić kaže: "Ne mislim da sam bio uvek u pravu, i znam gde sam grešio, ali sa tim nemam problem." Tu zapravo nastaje problem. Ako si se promenio, onda imaš problem sa onim što danas vidiš kao svoju nekadašnju grešku. Jer bez toga nema dobre analize, nema razumevanja, nema poverenja i nema budućnosti. ¶

TAMARA SKROZZA

VIŠE OD PRAVOSUĐA: Palata pravde
Foto: M. Milenković

Pravda za sve

Od ovog broja "Vreme" pokreće seriju članaka i konferencija koje će se baviti mogućnošću uvođenja dve važne stvari među Milenijumske ciljeve posle 2015. – jednak pristup pravdi i dobro upravljanje

Godine 2000. Ujedinjene nacije su usvojile Milenijumske ciljeve za razvoj, koji bi trebalo da budu postignuti do 2015. godine. Ove godine UN će preispitati rezultate postignutog i razmotriti nove Milenijumske ciljeve kojima će težiti posle 2015. Od ovog broja "Vreme" pokreće seriju članaka i konferencija koje će se baviti mogućnošću uvođenja dve važne stvari među Milenijumske ciljeve posle 2015. – jednak pristup pravdi i dobro upravljanje.

Kada je reč o jednakom pristupu pravdi, ovaj pojam mnogo je širi od svega što podrazumevamo pod pravosuđem. "Širi je i od prava na pravično suđenje i od prava na suđenje u razumnom roku i on predstavlja lepezu različitih garancija", kaže za "Vreme" pravni savetnik u Komitetu pravnika za ljudska prava Danilo Ćurčić: "Jednak pristup pravdi, sa jedne strane, podrazumeva i postojanje propisa koji uzimaju u obzir potrebe i specifične okolnosti u kojima se nalaze oni građani koje najčešće nazivamo ugroženim ili marginalizovanim, ali, što je još važnije, on podrazumeva i njihovu primenu koja ne zavisi od društvene moći onih koji traže zaštitu svojih prava."

Jednakost u pristupu pravdi podrazumeva jednaku mogućnost građana da pred sudom i drugim državnim organima zaštite svoje pravo. Da bi jednakost zaista bila ostvarena, potrebno je obezbediti pomoć onim građanima koji nisu u finansijskoj mogućnosti da plate troškove zastupanja, pravnog saveta i pravnog informisanja. Poverenica za zaštitu ravnopravnosti i profesorka Pravnog fakulteta u Nišu Nevena Petrušić smatra da je neophodno omogućiti da građani slabog imovnog stanja budu oslobođeni sudskih i drugih taksi, prethodnog plaćanja troškova za izvođenje dokaza, posebno veštačenja, troškova prevoda i drugih troškova koji su nužni za ostvarivanje pravne zaštite. Mreža sudova mora biti uspostavljena tako da sudovi, kao svojevrsni servis građana, nisu od njih preterano udaljeni. "Stvarna jednakost u pristupu pravdi podrazumeva da postupci pred sudovima i drugim državnim organima budu jednostavni, transparentni i jeftini, da građani imaju dovoljno informacija o sudovima, sudijama, sudskim postupcima i sudskim odlukama, o mestu i načinu na koji mogu da traže i ostvare

prava koja im pravni poredak garantuje", kaže Petrušić.

Jedan aspekt jednakosti u pristupu pravdi jeste i fizička pristupačnost sudskih zgrada za one koji za kretanje koriste kolica, a za one koji imaju neki senzorni invaliditet mora biti na adekvatan način obezbeđeno da prate i aktivno učestvuju u postupku. "Bez stvaranja sistema u kom najsiromašniji i najugroženiji građani i građanke imaju mogućnost da dobiju zaštitu od sudova ili organa uprave ne možemo ni govoriti o demokratiji i građanskim slobodama", kaže Danilo Ćurčić.

Da bi naglasila značaj važnosti prava na pristup pravdi, Nevena Petrušić naglašava da je to jedno od osnovnih ljudskih prava i zato ono pod jednakim uslovima mora biti obezbeđeno svima. Mora da važi za sve slojeve stanovništva, bez obzira na imovinske i druge lične prilike i svojstva. "Bez mogućnosti efikasne sudske zaštite, prava koja građanima pripadaju nije moguće ostvariti, a kada građani ne ostvaruju svoja prava, ne ostvaruje se ni pravni poredak, niti princip vladavine prava", kaže Petrušić i dodaje da Srbija, koja je Ustavom sebe definisala kao državu zasnovanu na vladavini prava i socijalnoj pravdi, na načelima građanske demokratije, ljudskim i manjinskim pravima i slobodama, ima obavezu da obezbedi delotvoran pristup pravdi. Ta obaveza proizlazi i iz ratifikovanih međunarodnih dokumenata o ljudskim pravima, uključujući i Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ipak, Danilo Ćurčić smatra da u Srbiji nije mnogo postignuto na planu jednakog pristupa pravdi: "U svom tom trudu da se pravosuđe reformiše i da se ubrzaju postupci koji se vode pred sudovima, izostao je pogled na ostvarivanje prava na pristup pravdi najugroženijih građana." Srbija još nema Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći koji je ključan preduslov za jednak pristup pravdi. Sa druge strane, imamo tendenciju pooštrenja procesnih pravila koja se odnose na zastupanje pred sudom, pa građani koji pokušavaju da zaštite svoja prava najčešće moraju da obezbede advokatsko zastupanje koje nije besplatno. "Ako znamo da su sudske takse previsoke, da nema dovoljno sudskih tumača ili ih nema uopšte, da roditelji dece koja su napala Rašu Popova bivaju ekspresno osuđeni tokom štrajka advokata, a da neki drugi slučajevi u kojima je reč o građanima koji su mnogo moćniji od roditelja ove dece traju po nekoliko godina bez ikakvog epiloga ili sa blagim kaznama, jasno je da nije mnogo učinjeno u pogledu jednakog pristupa pravdi", kaže Ćurčić.

PRISTUP PRAVDI JE LJUDSKO PRAVO: Nevena Petrušić i Danilo Ćurčić

Fotografije: Fonet i M. Milenković

Kao primere nedovoljno razvijenog principa jednakog pristupa pravdi u Srbiji, Ćurčić navodi dva primera iz sopstvene prakse. Prvi se odnosi na ostvarivanje prava iz socijalne zaštite za interno raseljene Rome koji žive u neformalnim naseljima i nemaju prebivalište na teritoriji opštine na kojoj žive od 1999. godine. Oni ne ispunjavaju uslove za prijavu na adresi na kojoj stanuju i praktično je nemoguće da to pravo ostvare bez ozbiljne pravne podrške i pomoći. "Jedan od prvih slučajeva na kom sam radio upravo se odnosio na ovo pitanje gde je jedna romska porodica bez prebivališta i bez minimalnih prihoda koji bi im omogućili egzistenciju od 2001. godine pokušavala da ostvari pravo na novčanu socijalnu pomoć pred Centrom za socijalni rad. Tek 2011. godine, posle pokretanja novog postupka, žalbe i raznih dopisivanja sa organima uprave, nadležni Centar za socijalni rad je uvideo da ova porodica treba da ostvari pravo na novčanu socijalnu pomoć i da insistiranje na uslovu koji se odnosi na prijavu prebivališta koju oni nikada neće moći da ispune, u stvari, predstavlja posrednu diskriminaciju", kaže on.

Drugi primer odnosi se na vreme pre nego što je Ustavni sud utvrdio da su odredbe prethodnog zakona o parničnom postupku koje se odnose na obavezno advokatsko zastupanje u uslovima kad nema Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći neustavne. "Imali smo svakodnevne primere koji su ilustrovali nejednakost u pristupu pravdi u Srbiji", kaže Ćurčić, i objašnjava kako se dešavalo da u upravnom sporu koji se vodi zbog "ćutanja uprave" nadležni sud zahteva od žene koja živi u neformalnom naselju bez ikakvih primanja da obezbedi advokata za zastupanje kako bi ona na kraju mogla da ostvari svoje pravo iz socijalne zaštite – pravo koje joj po zakonima i Ustavu ove zemlje pripada, ali ona ne može da ga ostvari dok ne plati advokata.

Imajući u vidu da pravo na pristup pravdi predstavlja fundamentalno ljudsko pravo i ključni uslov za ostvarivanje pravnog poretka i principa vladavine prava, oba sagovornika "Vremena" smatraju da snažno treba podržati inicijativu da se on nađe među Milenijumskim ciljevima UN-a posle 2015. ¶

JOVANA GLIGORIJEVIĆ

FONDACIJA ZA OTVORENO DRUŠTVO, SRBIJA
OPEN SOCIETY FOUNDATION, SERBIA

Izneti stavovi pripadaju isključivo autorima i ne moraju predstavljati zvaničan stav Fondacije za otvoreno društvo.

Intervju: Dr Jelena Begović, direktorka Instituta za molekularnu genetiku i genetičko

Pokušaj otmice

"Ne smemo da stanemo nijedan dan. To mi je jedino u glavi", kaže dr Jelena Begović, sedam dana nakon što je državni institut na čijem je čelu preživeo pokušaj da usred dana bude preotet od strane biznismena Veselina Sjekloće

Više nije tako lako ući na Institut za molekularnu genetiku i genetičko inženjerstvo (IMGGI). Izuzetno ljubazni radnici obezbeđenja na tri tačke proveravaju posetioce – goste proveravaju pred belom metalnom kapijom u Ulici vojvode Stepe, potom ih dočekuju na dnu dvorišta, ispred same zgrade Instituta, da bi ih potom sačekali i u unutrašnjosti zgrade. U njoj se nalaze istraživači, oprema i izuzetno dragocena genetička baština. No, ma kako IMGGI čuvao važne uzorke, ipak je reč o samo naučnoj ustanovi, a neupućenom posetiocu bi se ovolike mere opreza mogle učiniti čudnim. "To je poslednje što sam ikad pomislila da ćemo imati", kaže direktorka Jelena Begović sa osmehom i toplom dobrodošlicom, istom onom sa kojom je sve do pre nekoliko dana, širom otvorenih vrata, Institut primao đake, studente i građane zainteresovane za genetiku.

Kao pionir u genetičkoj tehnologiji koja postaje presudna za privredu mnogih zemalja, Institut za molekularnu genetiku i genetičko inženjerstvo je strateški važna državna ustanova. Osnovan 1986. godine, u vlasništvu je Republike Srbije od 2006. godine, predstavlja jednu od retkih institucija koje imaju održive izvore prihoda, povezuju privredu i nauku, a postižu i vanredne naučne rezultate. Osnivač Instituta i njegov prvi direktor bio je profesor Vladimir Glišin, poznati srpski genetičar. Njegova naslednica, dr Jelena Begović, danas vodi ustanovu koja, u oblasti kojom se bavi, nema premca u regionu, ali istovremeno i teškoće koje prevazilaze i maštovitost tabloidne štampe i vrlo ih je teško povezati sa jednim državnim institutom.

Bezbednosne mere nisu bez povoda. Ma kako zvučalo neverovatno, pre deset dana, u utorak, 27. januara, na IMGGI je upala grupa ljudi sa idejom da ga preotme od Republike i pretvori u lično vlasništvo. Naime, tog dana u prostorije Instituta upada izvesni Veselin Sjekloća, biznismen. Kako bi na prevaru ušao u zgradu, Sjekloća ispred sebe podmeće navodnu pacijentkinju i pošto je obezbeđenje Instituta otvorilo vrata, ulazi za njom. Nakon toga, u zgradu ulazi još sedmoro osoba, među kojima su i advokati.

Nastupa prava drama. Sjekloća prisutnim naučnicima objavljuje da je on novi vlasnik i direktor Instituta. Ostali zaposleni se okupljaju u holu, u kojem se za kratko vreme pojačava i obezbeđenje Instituta. Sjekloća raspušta zaposlene i nalaže im da se tek sutra vrate na svoja radna mesta. Međutim, zaposleni, mahom naučnice, ne razilaze se nakon ove naredbe uzurpatora. Sjekloća stoji u hodniku sa svojim pratiocima. U ruci drži sumnjiv dokument Privrednog suda koji mu je kao čoveku koji je na privatizaciji kupio nelikvidno preduzeće Termovent, jednog od nekadašnjih osnivača Instituta, omogućio da blokira račune IMGGI. A potom i da pokuša da fizički zauzme sam Institut.

Međutim, zaposleni im ne dozvoljavaju da uđu u druge prostorije Instituta, u kojima se nalaze računari sa poverljivim podacima pacijenata, kao ni u laboratorije u kojima je opasan biohemijski materijal. Jedan od najuspešnijih naučnih instituta u zemlji je pod opsadom više sati. Policija ne interveniše, ali radnici i obezbeđenje ostaju pribrani. Najzad, Sjeklońina pratnja više ne može da izdrži. U večernjim satima, Sjekloća napušta prostorije Instituta. Dvojica njegovih pratilaca ostaju, ali sa dolaskom jutra i oni odlaze. Vodeći institut za genetički inženjering u regionu je odbranjen, ali opsada kuće za gene u narednim danima otvara čitav niz dilema.

"Mi trenutno nemamo uvid u naše račune u banci", objašnjava direktorka Begović dok nabraja probleme koje je ova akcija izazvala. "Radi se na rešenju tog problema, ali mi radimo uprkos tome. Naša odgovornost prema građanima, klijentima i saradnicima je ogromna. Mi ne možemo da dozvolimo jedan dan da ne funkcionišemo", kaže Begović.

mikroorganizama

foto M. Milenković

"VREME": Kako je moguće da se ovakav incident dogodi u jednoj naučnoj ustanovi? Šta se zapravo desilo?

DR JELENA BEGOVIĆ: Bila sam na sastanku, u devet ujutru, kada su me pozvali sa Instituta i obavestili me da je u zgradu ušao gospodin Veselin Sjekloća, u pratnji nekoliko ljudi, uključujući advokata, kao i da ima neki dokument na osnovu kog je on postao direktor Instituta. Mi smo imali samo regularno obezbeđenje koje obezbeđuje zgradu i u tom momentu, naravno, nastao je šok među istraživačima. Pozvana je policija. Oni su došli, napravili su zapisnik, ali nisu ništa mogli da rade zato što je rečeno da nema remećenja javnog reda i mira. Oni su još jednom bili pozvani u toku dana, međutim, takođe nisu mogli da reaguju jer nije bilo nikakvog incidenta.

Dakle, policija bi zaštitila Institut, ali tek nakon što bi došlo do incidenta?

Jeste. Policija bi reagovala u slučaju da je došlo do nekakve štete ili da je, ne daj bože, došlo do nekog fizičkog obračuna. Nisam pravnik i to mi je tako rečeno. Ipak, na svu sreću, imali smo obezbeđenje koje je držalo situaciju pod apsolutnom kontrolom, izuzetno profesionalno, tako da se to nije desilo. Imamo sto zaposlenih i većina su uglavnom žene. Međutim, to su vrlo neustrašive žene. Kako bi se izbegla bilo kakva potencijalno opasna situacija, odlučili smo da ljudi polako odu kući, a da u zgradi ostane samo nekoliko istraživača. Sa obezbeđenjem sam se dogovorila da ja lično ne dolazim nazad na Institut, da to ne bi izazvalo dodatne neprijatnosti i da sačekamo da se situacija smiri. Gospodin Sjekloća je bio u prostorijama IMGGI-ja do 18 sati po podne, međutim, ostale su još dve osobe iz pratnje. U ranim jutarnjim časovima su i te dve osobe napustile Institut.

Ali, šta je radio ceo dan?

Bio tu. Oni su pokušavali da malo provociraju ljude, ali posle su se smirili i samo sedeli. Svi zaposleni su se držali na nivou, tako da ne dođe do incidenta. I obezbeđenje takođe.

Jeste li imali prilike da razgovarate ikad sa njim?

Ne. Nisam nikad imala kontakt sa tim čovekom. Ne poznajem ga.

Da li ste tako nešto očekivali?

Postojao je sudski proces koji se vodi na sudu i koji nije razrešen, ali ništa slično ovome nismo očekivali. Kao direktora državnog instituta mene imenuje Upravni odbor, a njega Vlada Republike Srbije. Svako obaveštenje o promeni direktora ili statusa dobili bismo od resornog ministarstva. S obzirom na to da niko nije bio obavešten, to je više nego neobično. Institut je osnovan još 1986. godine. To je tada urađeno po Zakonu o udruženom radu, to je doba socijalizma i nekih drugih zakona. U tom trenutku je Centar za genetičko inženjerstvo u osnivanju imao dva osnivača: radnu organizaciju Termovent i Prirodno-matematički fakultet. Danas ni jedan ni drugi ne postoje, ali postoje njihovi pravni sledbenici. Termovent je u nekom momentu privatizovan. Tu ništa nije sporno, ali spletom okolnosti dogodilo se da to preraste u ovo što se desilo. »

Ko je zapravo vlasnik Instituta?

Država. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja je zato izuzetno ozbiljno shvatilo situaciju i jako brzo reagovalo, onako kako bismo i očekivali da država treba da reaguje. Oni su sad uključeni u svaki korak. Pokušavaju da nađu što brže rešenje kako bi Institut mogao da nastavi da radi normalno. Javno pravobranilaštvo je podnelo žalbu na presudu Privrednog suda. Pravobranilaštvo zastupa Instutut i na tu žalbu se čeka odluka Apelacionog suda.

Mislite da će odluka Privrednog suda biti odbačena?

To je na njima, ja se time ne bavim. Nisam pravnik. Meni je samo ključno da Institut nastavi sa radom. Neophodno je da se ovo reši kako bi mnogo važnih procesa moglo da se nesmetano nastavi. Pored naučnoistraživačke delatnosti, mi pružamo usluge iz oblasti molekularno-genetičkih analiza. Imamo pacijente koji svakodnevno dolaze i ni u jednom momentu ta aktivnost nije smela da prestane. Takođe, preko Ministarstva poljoprivrede mi pružamo usluge testiranja prisustva GMO u hrani, tako da nam konstantno sa carine stižu uzorci koji moraju jako brzo da se analiziraju i da se šalju izveštaji. Imamo ugovore vezane za domaće, ali i za međunarodne projekte koji su definisani sa vrlo jasnim rokovima koje moramo da ispoštujemo. To sve, jednostavno, ne sme da stane.

Nadate li se pozitivnom ishodu?

Imamo toliko obaveza. To mi je jedino u glavi. Ne možete da vratite pacijenta koji prima terapiju i treba mu rezultat sada da vidi kako će terapija da se odvija. Ne možemo da dozvolimo da hrana na carini stoji zato što mi imamo problem. Ne možemo da dozvolimo da nas čekaju naši strani partneri uključujući i evropske projekte i strane kompanije. Stižu nam i studenti iz inostranstva. Ne smemo da stanemo jedan dan kao kuća.

Ako zanemarimo druge aspekte ovog slučaja, javnost je sada upoznata sa podatkom da Srbija ima i ovakav jedan institut, kakav nemaju neke druge zemlje. No, kako bi izgledalo kad on ne bi bio funkcionalan? Šta bismo izgubili?

Ovo je na neki način jedinstvena institucija za ceo region. Trideset godina istraživanja u oblasti molekularne biologije i molekularne genetike je iza nas. Naša vizija je da zaista poboljšamo kvalitet života kroz različite aspekte – poboljšanje zdravlja ljudi, kvalitetnija ishrana u smislu očuvanja naših tradicionalnih mlečnih fermentisanih proizvoda, zaštita čovekove okoline i pomoć poljoprivredi. Ova institucija se u određenim oblastima drži u vrhu evropskih istraživanja. U ove ljude i ovaj institut država ulaže trideset godina.

IMGGI je ostao dosledan vezi između nauke i privrede?

To je bila prvobitna ideja osnivanja instituta. Da se vrhunska, fundamentalna znanja transferom tehnologije prebace u svakodnevni život. Trenutno je sektor istraživanja i razvoja u privredi na relativno nerazvijenom nivou. Bez istraživanja i razvoja ne postoji uspešna privreda. Zemlje koje su to prepoznale su napravile velike iskorake u ekonomskom razvoju. Sve zemlje koje nauku vide kao jednog od ključnih pokretača ekonomskog razvoja su imale neviđene rezultate u ekonomiji.

Trideset godina istraživanja u oblasti molekularne biologije i molekularne genetike je iza nas. Naša vizija je da zaista poboljšamo kvalitet života kroz različite aspekte

Hajde da se osvrnemo na istraživanja i primene kojima se bavite. Kao izvorno američka tehnologija, gde je genetičko inženjerstvo u Srbiji danas?

Za nas je genetički inženjering alat. Mi ga koristimo u istraživanjima da bismo ispitali ulogu i funkciju gena u nastanku neke bolesti ili odbrani biljke od nekog stresa. Ili funkciju gena kod nekog proizvoda čiji su produkti odgovorni za jogurt ili sir. To je naš alat. A svaku alatku možete da koristite na više načina. Pružamo i neke jedinstvene usluge dijagnostike za takozvane retke bolesti. Započeli smo i razvoj terapija za retke bolesti, a sarađujemo sa Institutom za majku i dete i sa klinikom u Tiršovoj. Svaki pojedinačan rezultat iz ove kuće će zaista pomoći na globalnom nivou. Pomoći će ljudima kojih uopšte nema malo, mada se njihove bolesti nazivaju retkima.

Pomenuli ste riznicu mikroorganizama koje IMGGI čuva.

Mi imamo jedinstvene kolekcije mikroorganizama koji su sakupljeni iz naših fermentisanih mlečnih proizvoda, sireva i jogurta čiji su recepti danas gotovo izgubljeni. Ali, kod nas je to sačuvano. Naš je cilj da se ti proizvodi mogu jednom ponovo proizvesti. Imao jedinstvene kolekcije i to ne samo mlečno-kiselinskih bakterija, već i bakterija koje se izoluju iz zemljišta iz zagađenih sredina. Smatram da to, kao rezultat tridesetogodišnjeg marljivog i posvećenog rada, danas predstavlja nacionalnih resurs za jednu zemlju. Pojedinačan gen je resurs čovečanstva. Međutim, sve te kombinacije gena u mikroorganizmima koje mi čuvamo predstavljaju nacionalnu riznicu.

Da li mi, s obzirom na stanje naše ekonomije, zaista imamo šansu da napravimo iskorak u tako sofisticiranim sektorima kao što su biomedicina i genetika?

Duboko sam ubeđena da je to moguće. U našem slučaju, samo jedan deo sredstava koje dobijamo za istraživanje dolazi od države, jedan deo zarađujemo na tržištu, a jedan deo zahvaljujući evropskim projektima. To je ključ za iskorak – u nauci su nam vrata otvorena. Velika sredstva ulaze u Srbiju po ovom osnovu i to treba maksimalno iskoristiti. Evropa nam na ovaj način ne daje kredit, nego su to bespovratna sredstva koja zaista mogu da se iskoriste za unapređenje nauke i, na kraju, ekonomije.

S obzirom na to da uspešno posluje na tržištu, da li ovakva institucija mora ostati javna? Postoji li prepreka da ona bude privatizovana?

Moje lično mišljenje je da ovakve ustanove treba da ostanu javne. Privatne firme imaju profit kao motiv i postoji opasnost da izgube fundamentalna istraživanja. Čak i u razvijenim zemljama, ona se redukuju na račun primenjivih. Međutim, ključno je da osnovna istraživanja budu izuzetna. Dobar proizvod za tržište dolazi samo iz vrhunskih fundamentalnih istraživanja. Nijedna država ne sme da dozvoli da ona nestanu. ¶

SLOBODAN BUBNJEVIĆ

43.
MEĐUNARODNI
FILMSKI FESTIVAL

28. II, 11h
1. III, 19h
SAVA CENTAR

"*Čovek ptica* je zaokret karijere koja i dalje ide na gore!"

Jugoslav Pantelić
umetnički direktor Festa

MICHAEL KEATON
ZACH GALIFIANAKIS
EDWARD NORTON
ANDREA RISEBOROUGH
AMY RYAN
EMMA STONE
NAOMI WATTS

REŽISER ALEJANDRO G. IÑÁRRITU

ČOVEK PTICA

ILI

NEOČEKIVANA MOĆ NEZNANJA

FOX SEARCHLIGHT PICTURES AND REGENCY ENTERPRISES PRESENT A NEW REGENCY/ M PRODUCTIONS/ LE GRISBI PRODUCTION AN ALEJANDRO G. IÑÁRRITU FILM "BIRDMAN"
DRUM SCORE BY ANTONIO SANCHEZ COSTUME DESIGNER ALBERT WOLSKY EDITED BY DOUGLAS CRISE STEPHEN MIRRIONE, A.C.E. PRODUCTION DESIGNER KEVIN THOMPSON DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY EMMANUEL LUBEZKI, ASC/AMC EXECUTIVE PRODUCERS CHRISTOPHER WOODROW
MOLLY CONNERS SARAH E. JOHNSON PRODUCED BY ALEJANDRO G. IÑÁRRITU JOHN LESHER ARNON MILCHAN JAMES W. SKOTCHDOPOLE WRITTEN BY ALEJANDRO G. IÑÁRRITU
NICOLÁS GIACOBONE ALEXANDER DINELARIS, JR. & ARMANDO BO DIRECTED BY ALEJANDRO G. IÑÁRRITU

www.covekptica.mcf.rs

Filozofija Smederevske Palanke

Smederevska Palanka od septembra prošle godine nema uličnu rasvetu. Gradu je struja isključena zbog duga koji, kako trenutno stvari stoje, nema od čega da plati. Kako izgleda život u gradu bez svetla

Nekoliko delimično osvetljenih prilaznih ulica, jedna svetiljka ispred zgrade Skupštine Opštine, nekoliko u okolini gradske bolnice. Ostale ulice u Smederevskoj Palanci i okolnim selima su u potpunom mraku. Isključivanje ulične rasvete u septembru prošle godine jedna je od posledica blokiranih opštinskih računa.

Dug za električnu energiju iznosi oko 886 miliona dinara, što je iznos jednak ukupnom opštinskom budžetu. Od toga za uličnu rasvetu duguje se oko 440 miliona. U poslednje tri godine, račun izvršenja budžeta opštine u konstantnoj je blokadi i crvenoj zoni. Od septembra sve probleme je prekrio mrak.

Prvih nekoliko dana građani su se nadali da je baš taj poslednji bez struje, a svake večeri doživljavali novo razočaranje. U okolnostima u kojima žive, nada ne umire poslednja.

Novi gradonačelnik Kragujevca po postavljanju na vlast izjavio je da bi grad koji vodi, da je ostao pod starom vlašću, bio sledeći posle Palanke koji bi bankrotirao. Krivica se prebacuje sa vlasti na opoziciju i obrnuto.

Opštinsku vlast čini koalicija DS-a i SPS-a, možda kada se to promeni... Gradovi i opštine u kojima je na vlasti Srpska napredna stranka po pravilu bolje prolaze zbog dobrih odnosa sa republičkom vlašću.

Predsednik opštine Smederevska Palanka Radoslav Milojičić izjavljivao je ovih dana za medije da se gradske vlasti dovijaju kako znaju i da Opština živi zahvaljujući mogućnosti da troši polovinu sredstava sa računa.

Ni problem vodosnabdevanja nije nikakva novost, sa njim se Palančani suočavaju svakog leta, jer nemaju sopstvene bunare za vodosnabdevanje, a u toku je izgradnja novih postrojenja koja bi, kako je rečeno na početku samih radova, trebalo da trajno reše problem. Od majskih poplava isključivanja vode su mnogo restriktivnija. Dešava se da u toku dana svega nekoliko sati ima vode na slavinama.

NIKUDA BEZ PRUTA I LAMPE

"Isključuju nam vodu i struju, kao da smo u XIX veku, jedino je razlika u broju stanovnika i automobila. Ne znaš čega više da se plašiš – da te ne pokradu ili da te ne zgazi auto. Mnogo je i pasa lutalica, pa su prut i lampa postali obavezni za večernji izlazak", kaže jedna sugrađanka.

PRAVI I DRUŠTVENI MRAK: Smederevska Palanka

Meštani su ironični pa kažu da žive u najromantičnijem gradu, da su toliko velikodušni, pa ne obeležavaju samo sat za planetu Zemlju, već to rade mesecima, ali i da žive u zoni sumraka. Saglasni su u jednom – za neke je ovakva situacija idealno radno okruženje. Krađe automobila i svega ostalog je u porastu, a sada i mrak ide u prilog.

Na parkingu ispred jedne stambene zgrade parkiran je "kec" bez dva točka. Krade se svuda, ne samo po zavučenim ulicama, već i u centru grada. Česte krađe nisu nikakvo čudo, pogotovo ako se zna da je oko 10 procenata stanovništva na socijalnoj kašici.

"Plašim se da vozim noću iako sam vozač već 15 godina. Događalo mi se da jedva uočim pešake. Znam da su od kad nema ulične rasvete na putu stradali pešak i biciklista. Ne znam tačno, ali verujem da je jedan od uzroka bio i mrak", kaže sugrađanin koji nas je upozorio da ukoliko prelazimo pružni prelaz kod crkve, vodimo računa jer je rampa često u kvaru.

Isključivanje ulične rasvete poklopilo se sa početkom školske godine. Zbog uvođenja smenske nastave i u niže razrede osnovne škole, roditelji su organizovali proteste, uplašeni za sigurnost svoje dece. "Časovi traju do pet, šest po podne. Tada je već uveliko mrak. Dogovorili smo se da svake večeri po jedan roditelj čeka decu. Kao da nas je neko ubacio u vremeplov i vratio nekoliko decenija unazad, moje roditelje su tako čekali, a sada ja čekam svoje dete. Deca ni na treninge ne mogu da idu sama, pa se i tada organizujemo", kaže majka jednog petaka.

Prve tamne senke na ovu varoš počele su da padaju propadanjem HK Goša, koja je upošljavala većinu stanovništva. "U Smederevskoj Palanci je prema poslednjim podacima 3846 aktivnih tražilaca posla. Taj broj ne uključuje one koji su prijavljeni u službi, ali iz nekog razloga sprečeni da obavljaju posao, zbog bolesti, trudnoće... Njih je još oko hiljadu", kaže za "Vreme" Ivana Stevanović, rukovodilac odeljenja NSZ u Smederevskoj Palanci. Ovome treba dodati i da je veliki broj onih koji iz raznih razloga nisu evidentirani.

Dok lopovi vršljaju gradom, građani se nadaju skorašnjem poboljšanju situacije. Mrak u gradu propalih fabrika i propuštenih prilika traje nekoliko meseci, ali je Palanka u mraku odavno. Od ovog pravog, koji traje od septembra, strašniji je onaj društveni. Iz ovog poslednjeg izlaz se ne nazire. Nijedna gradska vlast u poslednjih nekoliko mandata nije im valjala, a na poslednju su najogorčeniji. ¶

KATARINA STEVANOVIĆ

SVIM SRCEM

Hemofarm Fondacija

STIPENDIJE HEMOFARM FONDACIJE

ZA ZNANJE SVIM SRCEM

Tokom više od 20 godina, dodela studentskih i učeničkih stipendija ostala je kamen temeljac rada Fondacije. Počeli smo s podrškom učenicima i studentima naših radnika, a zatim iz godine u godinu proširivali konkurs za nove mlade talente iz drugih gradova. Cilj nam je da kroz stipendije pomognemo perspektivnim mladim ljudima da što lakše završe obrazovanje u srednjim školama i spreme se za nove izazove, a da studentima damo vetar u leđa da što pre započnu svoj profesionalni put. Do sada su naši stipendisti bili studenti skoro svih fakulteta i univerziteta u zemlji. Pisma zahvalnosti bivših stipendista, njihove posete Fondaciji ili zaposlenje u Hemofarmu najveći su podsticaji da nastavimo da i dalje pomažemo najvredniji resurs – mlade koji žele da ostanu u Srbiji.

HEMOFARM FONDACIJA

INTERVJU: TIJANA ĆIROVIĆ

Ništa mi nije teško jer volim to što radim

"Nedavno sam u razgovoru za lokalne novine pričala o odlasku iz zemlje. Ja sam, nažalost, od svih ispitanika bila jedna od retkih koji su se izjasnili za ostanak u Srbiji. Ovde sam se školovala, Srbija je ulagala u mene, pa sam spremna da to i uzvratim. Možda sam skromna, ne znam, ali zadovoljna sam stipendijama i tretmanom koje sam do sada imala. Ili sam možda samo imala sreće"

Tijana Ćirović, dvadesetčetvorogodišnja Kragujevčanka, prošle godine je diplomirala na Farmaceutskom fakultetu u ovom gradu, a trenutno je stažistkinja u Gradskoj apoteci. Studije je završila sa prosečnom ocenom 9,80. Sve je davala u roku, a uspevala je da se bavi i dodatnim aktivnostima, kako na fakultetu tako i van njega. Osim stipendije Fondacije Hemofarm, bila je stipendista Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Grada Kragujevca i Fonda za mlade talente "Dositeja". Roditelji su joj nezaposleni, ima dve mlađe sestre. Jedna je studentkinja ekonomije, druga gimnazijalka.

Na veliko iznenađenje svih, odlučila je da studije ne nastavi odmah, već da do sada naučeno primeni u praksi. Još uvek se ispituje i traži, pa je stažiranje prava prilika za to.

"Mi imamo obavezu da godinu dana stažiramo, kako bismo mogli da nastavimo da se bavimo profesijom. Ono što radimo tokom stažiranja vrlo je korisno pri usavršavanju. Ono što smo učili teorijski, primenjujem u praksi, susrećem se sa lekovima i pacijentima. Farmacija je kompleksna i velika nauka. Ništa mi nije teško jer volim to što radim. Stažiranje mi dodatno povećava entuzijazam. Kad izađemo sa fakulteta, dosta toga praktičnog ne znamo, ali zato i postoji staž. Boravak ovde mi prija i doživljavam ga kao novi svet u koji sam ušla."

"VREME": Šta planirate kada završite stažiranje?

TIJANA ĆIROVIĆ: Još nemam jasnu sliku o tome šta ću tačno i kako raditi. Tokom prvih godina studija, sebe sam mogla da zamislim i kao predavača na fakultetu, ali sam onda shvatila da mi je bitno da se prvo ostvarim u praksi, da upoznam struku. Jedna od opcija je i kompanija Hemofarm. Stupili su u kontakt samnom, pa možda, kada završim ovo stažiranje, odem kod njih. Spremna sam da uzvratim za sve što su mi pružili, a mislim da su i oni spremni da vide mene u svojim redovima. Nemam jasan dugoročan cilj, zasad bih bila zadovoljna da u jednoj takvoj velikoj kompaniji primenjujem svoje znanje i upoznam neku novu sebe i učim. Kada je trebalo da izaberem fakultet, brinula sam da li dovoljno poznajem sebe, pa sam se plašila da li ću napraviti pravi izbor. To je ipak odluka za ceo život. Sada, nakon završenih studija, znam da nisam pogrešila.

Koliko vam je značila stipendija koju ste dobijali od kompanije Hemofarm?

Pre svega treba reći da su nam u potpunosti ukazali poštovanje, počevši od načina na koji su nas dočekali i svega ostalog. Stipendija mi je mnogo značila i, što je jako bitno, bila je redovna. Hemofarm je jedna od retkih kompanija koja stipendira studente i to je pohvalno. Olakšali su našim porodicama i nama samima. Svaka stipendija studentu uvek dobro dođe.

Ima li posla za farmaceute u Srbiji? Jeste li razmišljali o odlasku u inostranstvo?

Možda je ovo jedna od retkih profesija u kojoj relativno lako može da se nađe posao. Ne znam kako će biti za nekoliko godina jer je sve više farmaceuta. Nedavno sam u razgovoru za lokalne novine pričala o odlasku iz zemlje. Ja sam, nažalost, od svih ispitanika bila jedna od retkih koji su se izjasnili za ostanak u Srbiji, bez obzira na sve mane. Volela bih da ostanem i budem zadovoljna poslom. Niko od mojih kolega nije otišao van, pa ne mogu da čujem neko iskustvo iz prve ruke. Generalno, u Srbiji sam se školovala i Srbija je ulagala u mene, pa sam spremna da to i uzvratim. Možda sam skromna, ne znam, ali zadovoljna sam stipendijama i tretmanom koje sam do sada imala. Ili sam možda samo imala sreće.

INTERVJU: KATARINA BARUDŽIJA

Mladim ljudima je neophodna sigurnost

“Mladim ljudima su neophodni prilika i saznanje da će imati posao u Srbiji. Neophodna je praksa, kako bi se sticala radna iskustva i znanja. Nije dobro što se na svakom konkursu traže ljudi koji imaju najmanje pet do deset godina radnog iskustva... Neophodno je napraviti saradnju sa fakultetima, selektovati kvalitetne, vredne studente i napraviti od starta prostor za njih po završetku studija...”

Katarina Barudžija je zaposlena u farmaceutskoj kompaniji, gde radi već sedam godina. Trideset-petogodišnja Beograđanka je u srećnom braku i majka je dvoje dece. U vreme kada se zapošljavala (2007), konkurisala je u ukupno devet farmaceutskih kompanija i svi su je pozvali u sledeći krug, na razgovor. To nesumnjivo pokazuje kakva je bila biografija naše sagovornice. Katarina ipak tvrdi i da je tada, pre nekoliko godina, bilo drugačije vreme u Srbiji, te je bilo lakše doći do posla nego danas.

Zahvaljujući tome što je bila stipendista Fondacija Hemofarm, Katarina Barudžija (pre udaje Miletić) mogla je da se posveti svojim studijama.

“Stipendija Fondacije Hemofarm puno mi je značila u vreme studiranja. Ulagala sam u učenje stranih jezika, nabavljala kvalitetniju stručnu literaturu, a davala mi je i mogućnost da ne moram da tražim honorarne poslove za neophodne stvari u tom periodu. Umesto toga više vremena posvećivala sam kvalitetnijem učenju.”

S obzirom na to da ste već neko vreme u poslu, koliko ovdašnje studije osposobljavaju studente za praktični rad koji ih čeka? Drugim rečima, pošto ste farmaceut, koji bi bili dobri, a koji loši aspekti tih studija iz tog ugla?

Farmaceutski fakultet Beogradskog univerziteta je dosta zahtevan, zahteva redovno prisustvo studenata, ima dosta praktičnih vežbi, ali na kraju svi studenti imaju osećaj da su dobili previše informacija, a malo realne prakse. Dobar aspekt studiranja na Farmaceutskom fakultetu je taj što se detaljno obrađuju hemijske nauke, fakultet i ispiti su cenjeni i u inostranstvu, a sa druge strane, mana je što je znanje rasplinuto na previše predmeta.

Stipendija Fondacije Hemofarm mi je puno značila u vreme studiranja. Ulagala sam u učenje stranih jezika, nabavljala kvalitetniju stručnu literaturu, a davala mi je i mogućnost da ne moram da tražim honorarne poslove za neophodne stvari u tom periodu.

“VREME”: Na koji se još način, po vama, može pomoći studentima kako tokom studija tako i prilikom zapošljavanja? Ne mislim samo na finansijski aspekt.

KATARINA BARUDŽIJA: Mladim ljudima su neophodni prilika i saznanje da će imati posao u Srbiji. Neophodna je praksa, kako bi se sticala radna iskustva i znanja. Nije dobro što se na svakom konkursu traže ljudi koji imaju najmanje pet do deset godina radnog iskustva... Neophodno je napraviti saradnju sa fakultetima, selektovati kvalitetne, vredne studente i napraviti od starta prostor za njih po završetku studija...

Spomenuli ste inostranstvo. Srbija je, nažalost, zemlja koja je među prvima po odlivu mozgova. Kako vi vidite tu dilemu “otići ili ostati”?

Najiskrenije, u ovom momentu ne vidim nijedan motiv koji bih navela za ostanak kvalitetnih visokoobrazovanih ljudi u Srbiji. Osnovni razlog za odlazak je život u egzistencijalnoj nesigurnosti. Nisam pripadala grupi mladih ljudi koji su ranije razmišljali o tome, štaviše, uvek sam imala želju da živim u Srbiji, ali u poslednjih nekoliko meseci taj stav sam promenila. Do sada nisam ni pokušavala da tražim posao u inostranstvu, ali većina mojih prijatelja je taj korak već napravila.

INTERVJU: IGOR MILANOVIĆ

Istraživač za budućnost

"Kao srednjoškolac sam primao Hemofarmovu stipendiju, pošto sam iz Vršca, pa sam mogao da konkurišem, a onda i kao student na trećoj i četvrtoj godini. Mama i tata su radili u Kluzu, koji je ugašen i ostali su bez posla. Jedini koji su, za vreme moje srednje škole, imali primanja u kući bili su deda, penzioner, i ja sa stipendijom"

Igor Milanović će, ako ne bude nepredviđenih okolnosti, do sredine ove godine doktorirati. Po obrazovanju je fizički hemičar i radi u Vinči. "Vi ste to sve brzo stigli da završite", komentarišemo s obzirom da je Igor 1987. godište. "Malo sam probio rok", odgovara sasvim ozbiljno. Planira da ode na postdoktorske studije u Italiju.

Mladi naučnik je osnovnu i srednju školu završio u Vršcu. Već je u sedmom razredu osnovne škole znao šta će biti kada odraste. Osnovne i master studije je, u skladu sa davnim željama, završio na Fakultetu za fizičku hemiju na BU. Od 2011. radi u laboratoriji za materijale jednog od vinčanskih naučnih instituta i bavi se ispitivanjem materijala za skladištenje vodonične energije. Igor nam vrlo strpljivo objašnjava šta to znači.

"To je još uvek futuristička priča. Videli ste one automobile koji rade na električnu energiju, a kada im se baterija istroši, kao sa mobilnim telefonima, priključiš se negde i napuniš je. Ovo je sličan koncept, samo se umesto te baterije koristi vodonik. Postoji rezervoar određenog materijala gde taj vodonik može sigurno, po svim standardima, skladištiti i koristiti za rad gorivih ćelija. Mi ispitujemo materijale tog rezervoara za vodonik. Norveška, recimo, dosta ulaže u to. U Oslu postoje dva ili tri gradska autobusa koji rade na vodonik. To je zanimljivo, jer Norveška većinu bogatstva koje ima, osim marljivom i pametnom raspodelom novca, ima zahvaljujući svojoj nafti, ali oni su svesni da nafte neće biti večno i sada ulažu u nešto potpuno drugačije."

"VREME": Dalekovido u svakom slučaju. Da li nama nedostaje ta dalekovidost ili ne?

IGOR MILANOVIĆ: Šta sve nama nedostaje… odakle da počnem… (smeh) Nešto što se zove nacionalni plan, samo sa drugim imenom da se ne pomisli da je to neki ultradesničarski plan. Znači, nedostaje nam najpre nacionalno-ekonomski plan koji bi napravile sposobne i kvalifikovane političke elite. Čini mi se da je dobar pokazatelj stanja u zemlji fudbal, gde je sa smanjenjem novca i silnim zloupotrebama došlo do toga da se praktično igra na nivou trećerazrednih liga. Kažu sociolozi da je fudbal pokazatelj svega, on se može uzeti kao reprezent mnogih stvari u društvu. A i na fudbalskim utakmicama se vidi naša kultura…

Dosta toga se svakako vrti oko ekonomije, oko materijalnog momenta.

Ali šta je suština svega? To nije novac, nego sigurnost i stabilnost koju ti pruža neki strani, zapadnoevropski sistem gde si osiguran da, ako ti posao propadne, nisi ostavljen na ulici, nego ti država daje za život i prvom prilikom gleda da te opet gurne u novi posao da nisi njoj na teretu. Kod nas često ne postoji takav način gledanja na stvari, ali to je dubok i kompleksan problem funkcionisanja države koji već dugo, dugo traje. Na tome treba raditi.

I još nešto hoću da naglasim kada govorimo o tom takozvanom materijalnom momentu. U zapadnom svetu, težnja ka materijalnom u stvari znači da ti već živiš dobar život, samo hoćeš neki luksuz; kod nas materijalno znači egzistencijalno, ono osnovno življenje.

Mi smo dosta govorili – nažalost, neće biti mesta za toliko tema u ovom intervjuu – o negativnoj selekciji koja je često prisutna u društvima. Sa druge strane, tu si i primeri pozitivne selekcije. Vi ste dobili posao zahvaljujući sopstvenim sposobnostima, i stipendiju tokom školovanja takođe.

To je tačno. Mnogo mi je značila ta stipendija, opet se radi o tome da je stipendija imala i socijalni aspekt i da su kriterijumi bili ocene, ali i primanja roditelja. Kao srednjoškolac, primao sam Hemofarmovu stipendiju, pošto sam iz Vršca, pa sam mogao da konkurišem, a onda i kao student na trećoj i četvrtoj godini. Mama i tata su radili u Kluzu, koji je ugašen i ostali su bez posla. Jedini koji su, za vreme moje srednje škole, imali primanja u kući bili su deda, penzioner, i ja sa stipendijom. Sećam se i dan-danas da sam od jedne te stipendije kupio toster, evo ga i sada radi. Takve stvari se pamte. Pošto roditelji nisu bili u mogućnosti, stipendija je došla u pravo vreme i na fakultetu. Na neki način Fondacija je pomogla da postanem ono što sam danas.

INTERVJU: SENKA ANĐELKOVIĆ

Dobar student ne traži izgovore

“Ne smatram da bi trebalo da država bude ta koja vam obezbeđuje ili garantuje posao nakon fakulteta, već da bi njena uloga trebalo da bude takva da nam obezbedi uslove u kojima stičemo više praktičnog znanja”

Kada smo pozvali Senku da ugovorimo ovaj intervju, zatekli smo je u Preševu. Bilo je to u sklopu studijske, trodnevne posete Bujanovcu, Preševu i Prištini, u organizaciji Inicijative mladih za ljudska prava čija je Senka aktivistkinja. Kako nam je objasnila, cilj posete je da se mladi studenti i studentkinje iz Srbije upoznaju sa društveno-političkim kontekstom i situacijom na Kosovu.

Mlada politikološkinja Senka Anđelković rođena je u Kruševcu, a sada u Beogradu završava master studije na Fakultetu političkih nauka. Sledeći veliki stepenik joj je doktorat, a trenutno joj je prioritet da nađe posao u struci gde bi primenila sve ono što je stekla tokom godina usavršavanja, uz knjige, ali i uz praktičan rad. Pored fakulteta, Senka se bavi različitim aktivnostima, stažira, volontira, učestvuje na seminarima. Kako kaže, ne priznaje izgovore – loše finansijsko stanje svakako jeste problem, ali ne i opravdanje za loše studiranje. Isto je i sa nalaženjem prakse.

“Volontiranje i stažiranje bi trebalo da budu sastavni deo studiranja, a ako vam to nije obezbeđeno na fakultetu, najgore što možete da uradite je da čekate da završite studije bez dana praktičnog iskustva. Treba biti saminicijativan i uporan, naročito zato što to doprinosi isključivo vama i vašem budućem uspehu. Naravno, nije uvek lako uklopiti te aktivnosti sa obavezama na fakultetu, ali ukoliko želite da naučite kako stvari funkcionišu u praksi i da steknete dodatne veštine, to je nezaobilazno. A što se tiče života posle fakulteta, potrebno je mnogo više od fakultetske diplome da biste se zaposlili.”

“VREME”: Koliko je jednostavno ili, tačnije rečeno, komplikovano naći odgovarajuću praksu?

SENKA ANĐELKOVIĆ: Moram da kažem da je meni, kao studentkinji politikologije, bilo nepristupačno da dobijem praksu u nekoj državnoj instituciji. To je u mojoj oblasti jedno od potencijalnih radnih mesta i pravo mesto da steknem iskustvo o tome kako funkcionišu institucije. Iako već postoji program praksi na nivou univerziteta, studenti i studentkinje Fakulteta političkih nauka su često marginalizovani kada je reč o ponudi mesta na koja uopšte mogu da se prijave. Zato se mi često odlučujemo za nevladino sektor, koji nam pruža mnogo mogućnosti za stažiranje. Ne mislim da je loše stažirati u nevladinom sektoru, naprotiv, ali smatram da bi i državne institucije trebalo da budu otvorenije za saradnju sa studentima.

Šta je to, ukratko, što bi država trebalo da promeni kada je reč o obrazovanju?

Teško je odgovoriti na to pitanje u nekoliko rečenica. Svi smo svesni da postoji veliki problem neusklađenosti obrazovnog sistema sa kompetencijama koje se traže tržišta rada. Potrebno je da država uskladi obrazovni sistem sa potrebama na tržištu rada i tako bi se otklonili mnogi postojeći problemi. I naravno, ne smatram da bi trebalo da država bude ta koja vam obezbeđuje ili garantuje posao nakon fakulteta, već da bi njena uloga trebalo da bude takva da nam obezbedi uslove u kojima stičemo više praktičnog znanja.

Podrška može da dođe i od privatnog sektora. Vi ste jedan od stipendista Fondacije Hemofarm.

Smatram da je to sjajna praksa, koju bi trebalo da praktikuju i druge kompanije. Podrška ne mora da bude nužno finansijska, već je korisno da ta pomoć bude u vidu neke plaćene prakse. Fondacija Hemofarm svake godine dodeljuje deset stipendija studentima treće i četvrte godine osnovnih studija. Stipendija je jako kompetetivna, a kriterijumi su prosek i uspešnost studiranja, materijalna situacija kandidata i dodatne aktivnosti kojima se bavite tokom fakulteta. Mi, bivši stipendisti, često se šalimo kako je prvi krug selekcije da skupite sva potrebna dokumenta. (smeh) Kao studentkinji iz provincije, ova stipendija mi je u finansijskom pogledu bila izuzetno značajna. Ne samo zbog iznosa, već zato što je redovna i nijednom se nije dogodilo da se zakasni sa isplatom. Pored toga, predstavlja jedno veliko priznanje i nagradu za višegodišnje angažovanje i trud i to je zaista jedna od nagrada na koju sam možda i najviše ponosna.

INTERVJU: JELENA PETROVIĆ

Nedostaje nam objektivnosti

“Desi mi se da pokleknem, naravno, ali kada se sve podvuče, verujem da ako se budem trudila, išla na puno mesta, sticala iskustvo, da će to da se isplati... Možda je to naivno, ne znam. Ali znam da ima i dobrih primera”

“Pronašla sam se u onome što radim. Volim to i zato je nekako sve lakše”, kaže Jelena Petrović, diplomirana defektološkinja koja trenutno stažira u Zavodu za vaspitanje dece i omladine. Nije potrebno ni da naglasi tako nešto, jednostavno to se već vidi iz načina na koji govori o poslu kojim bi želela da se bavi, o budućim planovima...

Jelena (23) je nakon završenih osnovnih studija na FASPER-u, smera za prevenciju i tretman poremećaja ponašanja, upisala master studije iz iste oblasti. Osim stažiranja u Zavodu, volontira i u CEPORA (Centar za pozitivan razvoj dece i omladine). Vukovac u gimnaziji, Jelena je studije završila u roku sa prosekom oko 9,30. Iz Vlasotinca je, kod Leskovca, a u Beograd je došla kada se upisala na fakultet. Majka joj je nezaposlena, dva brata ne mogu da nađu posao, otac je nažalost preminuo.

Na opasku da deluje kao osoba vedrog duha i da joj entuzijazma ne manjka, kaže da veruje da na kraju stvari dođu na svoje, da se rad isplati, kao i trud da se ostane raspoložen.

“VREME”: Kako izgleda vaša svakodnevica?

JELENA PETROVIĆ: U Zavodu radim puno radno vreme i svake nedelje menjam smenu. Kada stignem, idem na predavanja. Uskoro će ispitni rok, pa pišem seminarske radove, učim. Kada imam vremena, vidim se sa društvom, čitam neku knjigu. Sada počinjem ponedeljkom da volontiram u Cepori.

Kada biste mogli da birate posao, šta biste izabrali?

Ja i stažiram u Zavodu zbog toga što sam htela da radim tretman sa decom koja su skrenula sa puta, pa im je potrebna resocijalizacija. Takođe, volela bih i da radim sa zavisnicima, kao i porodičnu terapiju. Kada budem u finansijskoj mogućnosti, upisaću se na edukaciju iz porodične terapije. Ali svakako bih volela da radim sa decom delinkventima.

Ranije ste volontirali u domovima za decu bez roditeljskog staranja. Kako je raditi sa decom? Znam i sama da je vrlo inspirativno, ali koje su teškoće?

To je jako lepo, deca se vežu, steknemo jedan zaista lep odnos. Čim dođem u dom, oni me odmah zagrle. Organizujemo radionice da bi oni razvijali svoje motorne i verbalne veštine. A teškoće... nisam još naišla na neke. Dešava se da budu jedan dan hiperaktivni pa ih je teško skupiti da napravimo radionicu. Ali uspemo, naravno.

Vi ste odličan i angažovan student. Koje su najveće prepreke za dobijanje posla?

Gledam oglase za posao i ne nađem mnogo ni za sebe ni za druge. Imam cimerku koja studira medicinu i nema posla ni za doktore, a žalosno je da neko ko studira šest godina i specijalizira, na kraju nema posao. Čini mi se da kod nas u zemlji veza često radi. Kada bi se to smanjivalo, pa da se otvori konkurs, i da se prijave svi i odlučuju objektivni kriterijumi, to bi bilo dobro. Nedostaje nam objektivnosti.

Koliko takva situacija ume da obeshrabri?

Desi mi se da pokleknem, naravno, ali kada se sve podvuče, verujem da ako se budem trudila, išla na puno mesta, sticala iskustvo, da će to da se isplati... Možda je to naivno, ne znam. Ali znam da ima i dobrih primera. Kada je raspisan konkurs za Hemofarmovu stipendiju, drugarica koja se prijavljivala pre mene bila je sumnjičava. I onda mi je ispričala da oni zaista pogledaju sve što pošalješ, a pošalješ puno toga, i onda stvarno biraju ljude po poštenim kriterijumima, a ne prema tome ko je čiji. Znači to mnogo, da neko ceni ono što radiš. I značilo mi je, naravno na konkretnom planu, da mogu sama da plaćam svoje troškove. Završila sam kurs engleskog zahvaljujući tim parama, mogla sam da kupim sebi knjigu ili nešto drugo, da jednostavno budem samostalna i da mogu u svakom trenutku da imam makar nešto novca kod sebe. Baš mi je značilo.

INTERVJU: VLADIMIR MILOŠEVIĆ

Opravdano poverenje

"Kada je reč o pravnoj struci, mislim da je jaz između teorije i prakse u nastavi tokom osnovnih studija u ovoj branši izrazito naglašen i da svršeni studenti bilo kog od pravnih fakulteta ulaze u sudnice ili advokatsku praksu veoma nepripremljeni. Pored svih mana, treba istaći da naši studenti ipak pokazuju izvanredne rezultate u takmičenjima sa kolegama sa prestižnih svetskih univerziteta"

Vladimir Milošević je rođen u Zvorniku, u Republici Srpskoj, pre nešto manje od 30 godina, gde je završio osnovnu i srednju školu. Osnovne studije je, kao i svi naši sagovornici, završio u roku, na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu. Vladimir je potom otišao u London, gde je završio master studije na *Queen Mary School of Law*. Po zanimanju je advokat i bavi se privrednim pravom u vodećoj regionalnoj advokatskoj kancelariji. Stalno se stručno usavršava i već sada postepeno razvija sopstveni privatni biznis u oblasti advokature i poslovnog konsaltinga. Nosilac je i crnog pojasa drugi dan u tekvondu.

"Mnogi moji prijatelji i poznanici odlučili su da obrazovanje i karijeru nastave u nekoj od razvijenih zapadnih zemalja. Neki od njih rade za poznate banke, svetske kompanije, a dosta ih je karijeru nastavilo baveći se naučnim radom na prestižnim svetskim univerzitetima. Osnovni razlog njihovog odlaska je nerazumevanje države za njihov potencijal i želju za radom i uspehom. Nakon master studija u Londonu, odlučio sam da se vratim u Srbiju i da nastavim sa radom u advokaturi budući da sam verovao u potencijale ove zemlje. I dalje nisam siguran da li je to bio pravi korak. U ovom trenutku i dalje ne razmišljam o odlasku u inostranstvo jer mi posao kojim se bavim omogućuje pristojan život, ali ne bih mogao da isključim odlazak kao opciju u bliskoj budućnosti."

"VREME": Osim državne, tu je i privatni sektor, zatim mogućnost prakse, rane selekcije kadrova, saradnje fakulteta i kompanija...

VLADIMIR MILOŠEVIĆ: Mislim da svaki od pomenutih vidova saradnje institucija i privatnog sektora sa studentima može biti na obostranu korist. Nekolicina srpskih kompanija stipendira studente tokom školovanja uz obavezu rada nakon završenog fakulteta. Ovakva saradnja svakako olakšava studentske dane i značajno umanjuje brigu studentima kad je reč o zapošljavanju, a sa druge strane, kompanija sponzor ima obezbeđenog svršenog inženjera, pravnika ili ekonomistu u čije školovanje je imala potpun uvid. Smatram da bi bilo odlično kada bi ova praksa postala učestalija među kompanijama koje posluju na prostoru Srbije.

Fondacija Hemofarm kao nedržavna institucija je izrazito aktivna u domenu stipendiranja đaka i studenata i ja sam imao čast da tokom studija budem dobitnik ove prestižne stipendije. U tom trenutku, nemali iznos stipendije omogućio mi je da se bez većih briga posvetim studiranju i da uživam o druženju sa prijateljima i kolegama. Na poverenju koje mi je ukazala Fondacija Hemofarm veoma sam zahvalan, a opet, nadam se da sam opravdao poverenje Fondacije uspešno okončanim studijama.

Imate iskustvo i kao londonski i kao ovdašnji đak. Iz tog ugla, i uopšte, kako biste ocenili mane i prednosti našeg obrazovnog sistema?

Smatram da je osnovni problem visokog obrazovanja u Srbiji preobimnost i veliki udeo teorijskog proučavanja gradiva. Nema sumnje da je bitno da studenti teorijski dobro usvoje gradivo, ali takođe mislim da je neophodno značajnije uvoditi praktičnu nastavu, kao način konkretne primene teorijski obrađene materije. Kada je reč o pravnoj struci, mislim da je jaz između teorije i prakse u nastavi tokom osnovnih studija u ovoj branši izrazito naglašen i da svršeni studenti bilo kog od pravnih fakulteta ulaze u sudnice ili u advokatsku praksu veoma nepripremljeni čak i za najprostije sudske postupke ili radnje. Sa druge strane, ako uporedimo cenu studija u Srbiji u odnosu na inostranstvo, smatram da su naši studenti daleko privilegovaniji od svojih kolega u inostranstvu, gde cena godišnje školarine dostiže i po nekoliko desetina hiljada evra. Takođe, pored svih mana sistema, treba istaći i da naši studenti pokazuju izvanredne rezultate u takmičenjima sa kolegama sa prestižnih svetskih univerziteta.

USLOVI HEMOFARM FONDACIJE ZA STIPENDIRANJE

Konkurs je otvoren za studente od III godine studija i više (isključujući apsolvente) na fakultetima i akademijama čiji je osnivač Republika Srbija, koji su u dosadašnjem studiranju ostvarili prosek ocena najmanje 8,50. Osim prosečne ocene, prilikom odabira kriterijum je i materijalno stanje studenta. Pravo na konkurs imaju studenti, državljani Republike Srbije, sa stalnim mestom boravka u RS. Studenti koji su već ostvarili pravo na stipendiju po drugom osnovu (osim stipendije ili kredita Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja), nemaju pravo na stipendiju Fondacije Hemofarm.

Stipendisti sa kojima smo mi razgovarali ovom prilikom svi su sposobni, inteligentni, vredni i uspešni mladi ljudi, kojima je finansijska pomoć u nekom trenutku bila veoma potrebna. Oni imaju jasne ideje kako bi stvari u društvu i državi trebalo da izgledaju i ne fali im energije. Jedan od sagovornika je istakao da se nada da je opravdao poverenje koje mu je ukazala Fondacija Hemofarm. Sigurni smo da je sve šestoro uspelo u tome. Svakako, ne samo oni. Kao zajednički imenitelj provlači se njihova zahvalnost zbog stipendije, onoga što je ona konkretno sa sobom nosila, omogućavajući im da se posvete svojim studijama, ali i zbog saznanja da je neko prepoznao njihov trud i uspeh i da se nekoga to ticalo.

SVIM SRCEM

Kompanija Hemofarm jedna je od prvih na ovim prostorima koja je uvela korporativno društvenu odgovornost kao integralni deo poslovanja kroz Hemofarm Fondaciju i već duže od 20 godina usmerena je na boljitak svih članova zajednice. U svojoj misiji da pomogne mladima, starima, socijalno nezbrinutim, zdravstveno ugroženim, deci bez roditeljskog staranja i mladim talentima, Fondacija je za 21 godinu donirala više od 10 miliona evra.
Na pragu treće decenije Fondacija je pokrenula novu kampanju SVIM SRCEM pod čijom kapom će se naći veliki broj humanitarnih aktivnosti, sa akcentom na zdravstvo. U okviru ove kampanje nastavljaju se obnova najstarijeg dečjeg pozorišta "Boško Buha" i donacija vredne opreme zdravstvenim centrima širom Srbije.
Kao jedina farmaceutska kompanija u Srbiji i jedna od samo pet u zemlji, Hemofarm već drugu godinu zaredom objavljuje "Izveštaj o održivom razvoju" u skladu sa najvišim standardima u kom transparentno iznosi relevantne podatke o ekonomskom, ekološkom i društvenom učinku kompanije i Hemofarm Fondacije. Više na *www.fondacijahemofarm.org.rs*.

Objavljeno kao podlistak nedeljnika
VREME br. 1257 od 5. 2. 2015.
Urednik: Jelena Jorgačević,
Fotografije: M. Milenković i Hemofarm

LJUBOMIR ŽIVKOV

Stereotip i ja II

1. Navijanje (navijaštvo) je najmasovniji svetski sport i najplemenitija veština: ako je čovek ikada nekoristoljubiv to je kad navija za svoje, kad se napaja i opija domaćim, kad orgija sa svojima, bilo u trijumfu bilo u porazu

Blago zemlji koja ima takve navijače (mada, ima ih skoro svaka), uleteli kao furija na teren, skinuli kapitenu traku, oduzeli fudbalerima dresove, murija ni da pisne, ta mladost živi za svoj klub, ulaže toliko vremena u njega, ide na utakmice, kladi se, kupuje šalove, zastave, petarde, dobro, klub im daje ulaznice na popust, praktično ih vodi na gostovanja, ali mi je srce puno kad vidim koliko samo vole taj fudbal, i koliko su za dobro samih igrača i uprave strogi prema njima! Eh, da su nam radnici i seljaci posvećeni svom poslu kao navijači svom, gde bi nam bio kraj! Na prvom mestu klub, pa srpstvo, pa pravoslavlje, pa Kosovo, pa Rusija, pa porodične vrednosti... Ne preostaje tu ni minut za prilježno učenje, za šegrtovanje kod zanatlije, pa ni za part time u kafiću: navijanje traži celog čoveka, tako da navijači, čak i kad su vrlo mladi nemaju vremena da i sami zaigraju na primer fudbal koji poznaju bolje nego igrači i sportski funkcioneri. Državi je milo da joj se omladina bavi sportom, pravi navijač može da preskoči ogradu iako nije ni služio vojni rok, za svoja uverenja spreman je i da zada i da primi bubotak, što će reći da su navijačke horde škola života i škola etike. Bivši predsednik Tadić ispravno je ponavljao, bivajući tu i tamo i dosadan, kako hoćemo u Evropu, ali sa svojim identitetom. E, ono što važi za naciju, važi pogotovo i za mlađanog pojedinca: možda ni u čemu nisam dobar, ali sam za moj klub tu u podne, u ponoć. Kao što se onaj knj. junak, mislim Sartrov, ističe jedino netrpeljivošću naspram Engleza, zna se da mu padne mrak na oči kad ga neko podseti na mrsku britanštinu, a nema gotovo nikakvih drugih svojstava, e, tako je i navijaču njegov jedini atribut dovoljan. Da bi naučio da sviraš, ili da šiješ čizme od kože (pura pelle), ima da se smoriš onoliko, a kao navijač si rođen! Samouk, a savršen! Država žudi za medaljama, doklen je masovna ili amaterska, čisto rekreativna sport. zanimacija stručno ne zanima: stanovništvo se deli na sportiste i na navijaštvo, potonje može biti a) aktivno, ono koje ide na stadione, nabavlja baklje, uči navijačke umil. pesme, i na b) tzv. unutarnje navijače, koji najbolje navijačke provode u fotelji, u kafiću ili u volj. kladioni koja i najdosadniju utakmicu može pretvoriti u još kakvu dramu.

Da nije navijanja trebalo ga izmisliti; vek sportiste ograničen je, doklen za navijaštvo samo je nebo granica.

2. Svim nacijama treba nekoliko pokolenja pre nego što budu asimilovane u dijaspori, samo se Srbi utope u prvom ili najkasnije drugom naraštaju, plači voljena, premda ostavljena zauvek zemljo!

Ovome se i sami zapadni naučnici čudom čude: pripadnici naroda najstarijeg bivaju najbrže pretoljeni u melting potu, i to nije zato što neko ima pik da njih prve amerikanizuje ili australizira, nego se sami raduju da postanu tipični stanovnici svoje nove domovine! Pa dobro, pitam, ako je to dragovoljno, čega je vama toliko žao, kako čega, pa srpstva, naše vere, ćirilice, naše kuhinje, naše baštine, koji narod ima kolo kao naše, ili ćilimove kao pirotski što su... Pa dobro, mi koji smo ovde čuvamo svetinje hteli ne hteli, šta treba da radi srpski iseljenik? Treba da brani Kosovo, dobro, ne može odonud da lično pogine, ali treba da ima šubaru, šajkaču, po mogućstvu redenik, i da tako podsećen na stari kraj oplete makar za vikend preko Fejsbuka po Šiptariji i po zemlji u koju se doselio, a koja je prva priznala lažnu državu!

Stereotip je, ah, toliko prijatan, toliko prisan, topao takoreći; čak i ako ne širi oko sebe blagovanje, ipak odiše nečim poznatim i dragim, našim: na svako pitanje, za svaku situaciju, za svaku nedoumicu imati sve već razmišljeno, pa ko ima srca da to odbije i da neku stvar sam razmatra iz početka

3. Čitam baš u "Politici" da će nastavimo li ovako već 2307. godine biti 6905 čistih Srba te da će, ako se i oni ne posvete porod. vrednostima i bračnim dužnostima, Matič. knjiga roď. 3017. godine spasti na 69 duša, koje možete misliti kakva će ljudska prava uživati, a oko njih dve milijarde i osamsto šezdeset miliona Arnauta

Pa dobro, na to ću ja, nije nas okupator kastrirao, nije nam niko zabranio da se, kad smo već solidno oboženi, umnožavamo do mile volje, na šta oni briznu u još plačniji plač: ma da nas je Hitler istrebio, ni po jada, nego sami sečemo granu na kojoj sedimo, ali nije ni tu zapad nedužan, ne boj se, zašto su nam posle Oslobođenja i davali onolike kredite, da razviju u nama potrošački nagon i da podstaknu sebični hedonizam, ali nije ni njemu podlegao ceo svet! Barem da jeste! I to bi mi lakše bilo: homo sapiensu ne prija klima, ne odgovara mu hrana, stanište mu sve prljavije, sve odvratnije, i vrsta mic po mic iščezava, ravnomerno po svim meridijanima, bez obzira na rasnu, nacionalnu, versku i seksualnu opredeljenost, nestaje ljudski rod, bože moj, ponovićemo sudbu džinovskih paprati, vrtjet će se zemlja ko i prije, nego nije tako – silnu decu rađaju narodi koji nam doskoro nisu bili ni prineti, a cvet čovečanstva zar da prvi uvene! ¶

Književnost: Josif Brodski (1940–1996)

SVET U MANJINI

Po Česlavu Milošu, pesnik "mora biti bogobojazan, voleti svoju zemlju i maternji jezik, oslanjati se samo na svoju savest, izbegavati saveze sa zlom i ne prekidati s tradicijom". Brodski je bio takav. Ove godine se navršava sedamdeset pet godina od njegovog rođenja. Knjiga Solomona Volkova *Razgovori s Josifom Brodskim* objavljena je u izdanju Russike pre nekoliko meseci, Beogradski književni časopis unazad nekoliko brojeva feljtonizuje biografiju Brodskog iz pera Lava Loseva, a novosadska Akademska knjiga publikovala je nedavno zbirku izabranih pesama Josifa Brodskog *Šta treba za čudo*. Nepune dve decenije nakon pesnikove smrti, njegovo delo ovde je življe nego ikad

Vilijam Batler Jejts umro je 28. januara 1939. godine. Nedugo zatim, Vistan Hju Odn napisao je pjesmu *U sjećanje na V.B. Jejtsa*. Pjesma počinje prizivanjem Jejtsove zimske smrti. I mada insistira na simbolici zime, Odn nigdje u pjesmi ne pominje januar. Čitanje upravo ove Odnove pjesme promijeniće način na koji je jedan mladi ruski pjesnik dotad doživljavao život i poeziju. Susret sa tim stihovima pjesnik će kasnije opisati kao "bogojavljenje". Zbilo se to u kasnu jesen 1964, u selu Norenska gdje je odsluživao kaznu zbog "društvenog parazitizma". Samo nekoliko mjeseci kasnije, početkom januara 1965. godine, taj pjesnik je slušajući neki od zapadnih radio-programa čuo vijest da je umro Tomas Sterns Eliot. Počeo je da piše pjesmu *Uspomeni T.S. Eliota*, koju je završio brzo: već 12. januara. Formom pjesma jasno slijedi Odnovu pjesmu o Jejtsu. Prvi joj je stih: *Umro je u januaru*. Mladi pjesnik zvao se Josif Brodski. Trideset jednu godinu kasnije, 28. januara 1996, u Njujorku, na pedeset sedmu godišnjicu Jejtsove smrti, umro je Josif Brodski. Petnaestak godina ranije, razgovarajući sa Solomonom Volkovom o Ani Ahmatovoj, odnosno o tome kako je, za razliku od njega, Ahmatova odlično pamtila datume, Brodski kao usput kaže: "Pamtila je kada je ko umro ili se rodio. I, zaista, određeni datumi bili su za nju veoma važni. Ja lično takvim stvarima nisam nikada pridavao poseban značaj. Sećam se da su se dva ili tri puta važne neprijatnosti u mome životu dogodile krajem januara. Ali to je bila čista slučajnost..."

TRI KNJIGE

Citirani, na izvjestan način proročanski, redovi preuzeti su iz knjige Solomona Volkova *Razgovori s Josifom Brodskim*, koju je prije nekoliko mjeseci, nakon što je u prethodnim godinama već publikovala esejističke knjige Brodskog *Soba i po*, *Tuga i razum* te *Vodeni žig*, objavila

PESNIK, U ZORU PRED ODLAZAK: Poslednje jutro u SSSR-u, 4. jun 1972.
foto Lav Poliakov

izdavačka kuća Russika, a u prevodu Nede Nikolić Bobić. Ova knjiga razgovora ima, između ostalog, i (auto)biografski karakter, slično (nedovršenom) *Životu, literaturi* Danila Kiša i knjizi *Širom otvorenih očiju* Margerit Jursenar (njihovi sagovornici bili su Gabi Glajhman, odnosno Matje Galej). U tom smislu, ova knjiga se savršeno komplementarno čita sa "klasičnijom" biografijom Brodskog koju potpisuje Lav Losev. U posljednja četiri broja, dijelove ove knjige u formi svojevrsnog feljtona (takođe u prevodu Nede Nikolić Bobić) objavljuje Beogradski književni časopis. Još 2012. godine, međutim, čitava ova knjiga (Lav Losev: *Josif Brodski, pokušaj literarne biografije*) objavljena je u Zagrebu, u izdanju Hrvatskog filološkog društva, a u prevodu Irene Lukšić. U ovoj izuzetno lijepo opremljenoj knjizi je i niz fotografija Brodskog, od nekih mladalačkih, s kraja šezdesetih u Lenjingradu (koje je snimila Jelena Stakić) do slika iz Venecije, zatim Stokholma (prilikom dodjele Nobelove nagrade) te Beograda (pjesnikovo gostovanje iz oktobra 1988. godine, kad je čitao poeziju u Jugoslovenskom dramskom pozorištu). Paralelno čitanje Volkovljeve i Losevljeve knjige iznova nas uvjerava da je Brodskom život zapravo bio – poezija. U tom smislu, čitanje ove dvije knjige nije potpuno ako ga ne prati i čitanje onoga što je napisao sam Josif Brodski. Srećna je okolnost da je upravo prošle godine novosadska Akademska knjiga objavila izabrane pjesme Josifa Brodskog pod naslovom *Šta treba za čudo* u odabiru i prevodu Radojice Nešovića. Riječ je o sjajnom i obimnom izboru koji vremenski pokriva sve faze u poetskom stvaralaštvu Brodskog na ruskom jeziku (ne treba zaboraviti da je Brodski pisao i na engleskom). Pjesme su u knjizi poredane hronološki po redu nastajanja: prva je napisana 1958. godine, kad je Brodski bio osamnaestogodišnjak, a posljednja 1996, manje od mjesec dana prije pjesnikove smrti.

STVOREN ZA STVARALAŠTVO

Josif Brodski se rodio 24. maja 1940. godine u Lenjingradu. Bio je petak. Pominjem to jer je Brodski volio citirati rusku narodnu uzrečicu koja veli da "ko se rodi u maju – cio život se muči". Sličnu poruku o onima rođenim u petak prenosi engleska dječija popijevka. Nakon stiha o djeci rođenoj u četvrtak – stiha koji je nadahnuo Dejvida Bouvija – za djecu rođenu u petak se kaže da puno rade da bi preživjeli (*Friday's child works hard for a living*). »

Na sudu, 1964.
foto N. Jakimčuk

Budući pjesnik se rodio u najsjevernijem velikom gradu na svijetu, i to uoči najtežih dana u njegovoj istoriji, najduže i najteže opsade nekog grada u Drugom svjetskom ratu. Budući osuđenik zbog "društvenog parazitizma", univerzitetski profesor na prestižnim fakultetima i dobitnik Nobelove nagrade za književnost, napustiće redovno školovanje nakon završene osnovne škole. Školu nikako nije volio. Na kraju petog osnovne, njegov razrednik je ovako opisao njegov karakter: "Dječak je tvrdoglav, uporan i lijen. Domaću zadaću radi vrlo loše ili je uopšte ne radi, grub je, na časovima je nestašan. Ometa izvođenje nastave. Bilježnice su mu neuredne, prljave, s natpisima i crtežima. Sposoban je možda kao odlikaš, ali se ne trudi." Nakon što ga nisu primili u mornaričku akademiju (želio je biti mornar na podmornici), Brodski najprije radi kao proleter u fabrici, zatim kao pomoćnik prosektora u mrtvačnici, ložač u javnom kupatilu, svjetioničar, te naposljetku kao radnik u geološkim ekspedicijama. Oslobođen je od vojne obaveze zbog dijagnoze u kojoj se pominju neuroze i srčana bolest. Kad počne da piše poeziju, brzo će privući pažnju: i publike na pjesničkim večerima i znalaca poput Ane Ahmatove. Ipak, nakon što je krajem 1962. godine objavljen Solženjicinov *Jedan dan Ivana Denisoviča*, što je označilo vrhunac Hruščovljeve "liberalizacije", došlo je do kontraudara konzervativnih struja. Dio toga bio je i obračun s mladim pjesnikom Josifom Brodskim koji je optužen za "društveni parazitizam". Kad su ga u istrazi pitali zašto ne studira, Brodski je odgovorio da ne želi ići na fakultet jer bi tamo morao da polaže dijalektički materijalizam, a to po njemu nije nauka i dodao: "Ja sam stvoren za stvaralaštvo, ne mogu raditi fizički. Meni je svejedno postoji li partija ili ne, za mene postoji samo dobro i zlo."

Na sahrani Ane Ahmatove, 1966.

KRIŠKA MEDENOG MESECA

Na suđenju će Brodski na pitanje sutkinje šta je po zanimanju odgovoriti da je pjesnik i prevodilac. Slijedi potpitanje ko ga je priznao za pjesnika, ko ga je uvrstio u pjesnike; Brodski odgovara pitanjem: "Ko me je uvrstio u ljudski rod?" Sutkinja nastavlja pa pita je li se školovao za pjesnika, je li studirao, a ovaj kaže: "Nisam mislio da to daje obrazovanje, mislim da je to... od Boga." Bilo kako bilo, fama oko suđenja potresla je i SSSR i cijeli svijet. Zapadni mediji su opširno izvještavali o suđenju pjesniku, BBC je od transkripta suđenja napravio neku vrstu radio-drame (koju je, kako decenijama kasnije svjedoči u svom autobiografskom romanu, sa udivljenjem slušao Dž. M. Kuci). Ana Ahmatova je primijetila da vlasti nisu ni svjesne da Brodskom tim putem samo kroje "pravu biografiju", a cijela stvar je izgleda najmanje tangirala samog

Tri pesme Josifa Brodskog

SONET

Preživi sve.
Preživi snòva;
oni su sneg,
sneg iz snova.

Preživi ugao.
S njim, sa uglom.
Veži uzao
među dobrom i zlom.

Preživi čas.
Preživi vek.
Užasnut glas.
Radosni jek.

Preživi stih.

Preživi ih.

(SA RUSKOG PREVEO MILOVAN DANOJLIĆ)

U Njujorku, sedamdesetih

***

Ne izlazi iz sobe, ne pravi grešku staru.
Ma šta će tebi Sunce kad pušiš takvu cigaru?
Napolju bez smisla sve je, posebno – priča o sreći.
Tek do klozeta idi – i odmah nazad kreći.

O, ne izlazi iz sobe, ne izazivaj gnev motora.
Zato što je prostranstvo satkano iz koridora
i završava se šalterom. Uđe li, živa, zračeći,
ljubljena tvoja, oteraj ćutke – ne svlačeći.

Ne izlazi iz sobe; promaja – možeš da kažeš.
Od zida i stolica šta je na svetu draže?
Zašto ići odande kuda se vratiš uveče
isti kakav si bio, i, što je gore – natečen?

O, ne izlazi iz sobe. Pleši, rimuj u poluslogu,
sako na golo telo, papuče na bosu nogu.
Hodnik na kupus bazdi, a i na mast za skije.
Napisao mnoga si slova; jedno će da prelije.

Ne izlazi iz sobe. O, pusti, nek sama, i to
nagađa, kakav si. I, uopšte, inkognito
ergo sum, ko formi supstanca iz srca uska.
Ne izlazi iz sobe! Napolju, čaj je, ne Francuska.

Ne budi budala! Što niko nije – ti budi taj.
Ne izlazi iz sobe! Slobodu stvarima daj,
postani tapet. Zaključaj, zabarakadiraj se,
ormar na hronos, kosmos, eros na rase i viruse.

1970.

(SA RUSKOG PREVEO RADOJICA NEŠOVIĆ)

BLUZ

Osamnaest godina sam živio na Menhetnu,
Gazda prvo bio dobar, pa se na zlo metnu.
Baš je ispô smeće. Mrzim ga, čovječe.
Novac je zelen, al kao krv teče.

Mislim da sad moram preko rijeke preseliti.
Nju Džerzi me sumpornim svjetlima mami.
Ljudi kažu, manje zlo je ostariti.
Novac je zelen, al ne raste na grani.

Ponijeću svoj namještaj, svoju sofu staru.
Al ne mogu da ponesem s prozora pogled znan.
A kao da sa njim bio sam u braku.
Novac je zelen, al si zbog njeg tužan.

Tijelo sve u svemu zna kamo se sprema.
A duša je ono što s molitvom slijedi,
čak i ako gore ničeg sem Boinga nema.
Novac je zelen, a ja starac sijedi.

1992.

(SA ENGLESKOG PREVEO MUHAREM BAZDULJ)

pjesnika. On je, naime, prolazio kroz intimnu dramu. S nepune dvadeset i dvije godine, Brodski je upoznao dvije godine stariju slikarku Marinu Basmanovu koja će biti njegova najveća ljubav. Njihova veza, sa svim usponima i padovima, trajaće šest godina, a osim što će nadahnuti Brodskog na većinu njegovih ljubavnih pjesama, iz nje će i da se rodi njihov sin Andrej. Losev na jednom mjestu kaže kako će za Brodskog usprkos čitavom nizu izuzetnih stvari koje će doživjeti, usprkos, dakle, blagoslovima velikih pjesnika, Ahmatove i Odna, hapšenja, zatvora, psihijatrijske bolnice, kafkijanskog suđenja, progonstva iz domovine, svjetske slave i najvećih književnih priznanja te napada smrtonosne bolesti, centralni događaj njegovog života biti i ostati veza i raskid sa Marinom Basmanovom. Suđenju Brodskom prethodio je najdramatičniji period te veze, period u kojem je Basmanova započela avanturu sa pjesnikom Dmitrijem Bobiševom, koga je Brodski smatrao svojim bliskim prijateljem. Zbog ove dvostruke izdaje, Brodski će pokušati da izvrši samoubistvo. Uslijedilo je suđenje, progonstvo u Norensku i otkriće Odnove poezije. Kad se ukaže prilika da knjiga pjesama Brodskog bude prevedena na engleski i kada pjesnika informativno upitaju ima li ikakvu sugestiju ko bi mogao da napiše pogovor, Brodski je, i ne vjerujući da je to zaista moguće, predložio Odna. I Odn je pristao. To će biti jedan od razloga zašto će Odn biti prva "adresa" na koju će se Brodski javiti nakon što početkom sedamdesetih zauvijek napusti SSSR.

ŠVEDSKA MUZIKA

Napustivši domovinu, Brodski će se najprije kratko zadržati u Austriji, zatim u Engleskoj, da bi se naposljetku skrasio u Americi. Tamo će dobiti državljanstvo i početi da predaje po koledžima i fakultetima. Mnogo će da putuje po svijetu, a od Italije – i naročito Venecije – po staroj ruskoj poetskoj tradiciji, načiniće svoju »

PAR: Josif Brodski i Marija Socani foto M. Barišnjikov

simboličnu izabranu domovinu. Mnoge pjesme je napisao u Italiji, a Venecija će biti tema i mjesto radnje njegove najljepše prozne knjige – *Vodeni žig*. Poeziju će i u Americi pisati uglavnom na ruskom, mada će je u nekom trenutku sve češće pisati i na engleskom. Na engleskom će, pak, vrlo brzo početi da piše prozu, uglavnom eseje i putopise. Pjesnička slava mu sve vrijeme konstantno raste, a vrhunac će stići 1987. s Nobelovom nagradom. (Brodski nije znao francuski, no jedanput je iz šale napisao svoju jedinu "pjesmicu" na francuskom, vragolast distih fiktivnog dijaloga pjesnika s nekom lijepom damom koja nije sigurna odakle joj je poznat: *Prix Nobel?/ Oui, ma belle.*)

Mada je priča o Brodskom nesumnjivo vezana za hladni rat, on nije bio tip "disidenta" pogodan za politikantsku "upotrebu". Vidi se to, recimo, iz njegove polemike sa Kunderom oko Dostojevskog, kao i iz polemike sa Vaclavom Havelom. Iz današnje perspektive, naročito je subverzivna njegova pjesma napisana nakon što je Ukrajina proglasila nezavisnost. Ovako o tome svjedoči Losev: "Odnos Brodskog prema raspadu sovjetskog imperija može se nazvati indiferentnim samo uz jednu bitnu napomenu. Čak i ljudi koji su ga dobro znali čudili su se tome kako ga je jako naljutilo otcjepljenje Ukrajine od Rusije." Pjesmu pod naslovom *Povodom nezavisnosti Ukrajine* Brodski za života nije objavio, ali ju je pročitao prilikom svoje književne večeri na Kvins koledžu u Njujorku, u februaru 1994. Pjesma je briljantna, ali teško prevodiva jer dio njene moći počiva na znalačkoj upotrebi ukrajinizama. *Srećan vam put, Ukrajinci*, cinično poručuje pjesnik, da bi na kraju predskazao duhovnu smrt onih koji se odriču Aleksandra Puškina zarad Tarasa Ševčenka.

VEČNIJE OD BRONZE

Politička previranja i kraj hladnog rata za Brodskog su ponovo bili manje važni od događaja iz njegovog privatnog života. Ovaj put je istoriju zasjenila lična sreća. S jeseni 1990. godine, Brodski je oženio Mariju Socani, svoju studenticu talijansko-ruskog porijekla. Tri godine kasnije, dobili su ćerku Anu. Ranih devedesetih se oženio i Andrej, sin Brodskog i Marine Basmanove, tako da je nekako u isto vrijeme Brodski dobio ćerku i unučad. Nakon što sina nije vidio dvadesetak godina, odrasli Andrej je posjetio oca u Njujorku i oni su ostali bliski sve do pjesnikove smrti.

Tih pet-šest godina uoči smrti bile su i najproduktivnije razdoblje u njegovom životu. Po riječima Loseva, napisao je više od sto pjesama, jednu dramu i desetak velikih eseja, znajući sve vrijeme da mu se zdravstveno stanje katastrofalno pogoršava i da će brzo da umre. Srce ga je mučilo od rane mladosti, a tu su bile i štetne navike: alkohol i naročito cigarete. Pušio je jako mnogo i nije mogao bez duhana. Imao je nekoliko srčanih udara (prvi već 1976. nakon kojeg mu se stanje sve vrijeme pogoršavalo) i dvije operacije. Ipak, mada su svi očekivali da će da umre na operacionom stolu (ljekari su predlagali još jednu operaciju ili čak transplantaciju srca) ili u bolnici, Brodski je umro kod kuće, u svojoj radnoj sobi, u nedjelju uveče, pripremajući predavanje koje je trebao da održi u ponedjeljak, prvog dana nastave nakon božićne i novogodišnje zimske pauze. Našli su ga sa otvorenom knjigom grčkih epigrama. Srce mu je iznenada stalo. Godine 1995. napisao je jednu od svojih posljednjih pjesama koja završava stihom: *Mramor sužava moju aortu*. Takva bolna ironija gdje se "sklerotično kalcificiranje žila tumači kao priključivanje panteonu gdje dostojni stiču vječni život mramornih kipova" karakteristična je za Brodskog.

RAZLOMAK

Na jednom mjestu u razgovorima s Volkovom, Brodski kaže: "U stvari, ljudi nisu tako zanimljivi. Od njih, više ili manje, čovek zna šta može da očekuje. Na kraju krajeva, ljudi su, kako da kažem, neuporedivo više sinonimni nego umetnost. To jest, kod ljudi je mnogo više u nazivniku nego u brojitelju, zar ne? A umetnost je neprestana promena nazivnika." Ima nečeg paradigmatičnog u ovoj "razlomačkoj poetici", ne samo zbog naslova jednog od najslavnijih eseja Josifa Brodskog: *Less Than One*. Brodski, naime, uvijek govori iz pozicije manjine. Isto tako, on je onaj koga malo šta nervira kao predvidljivost i dosada. U razgovorima s Volkovom, on veli: "U životu, uopšte, nema ničeg rđavog, jedino što je u njemu rđavo – to je, po mom mišljenju, predvidljivost. (...) Kada sam u bilo kojoj životnoj situaciji počinjao da osećam tu predvidljivost, uvek sam iz nje odlazio."

Prava umjetnost i prava poezija govore iz pozicije manjine i nepredvidljivi su. Kad Brodski govori o Cvetajevoj i Ahmatovoj, o Odnu i Frostu, o sebi uostalom, sve se to čita kao poezija. Brodski je pjesnik, u svakom smislu. Po Česlavu Milošu, pjesnik "mora biti bogobojazan, voljeti svoju zemlju i materinski jezik, oslanjati se samo na svoju savjest, izbjegavati saveze sa zlom i ne prekidati s tradicijom". Brodski je bio takav. Njegov biograf Losev kaže kako je život odviše nepredvidljiv i apsurdan da bi se mogao pretvoriti u narativ i kako je jedina književna forma koja odgovara životu lirska pjesma jer je uvijek višeznačna i sugestivna te da je i Brodski stoga insistirao da je njegov život u njegovim stihovima. Knjige o Brodskom, knjige u kojima Brodski govori, uvijek nas pozivaju da se vratimo njegovoj poeziji i da je čitamo sa zahvalnošću, zahvalnošću koja nas opet podsjeća na pjesmu koju je Brodski napisao za svoj četrdeseti rođendan. Nabrojavši muke s kojim ga je život suočio, pjesnik kaže da samo s tugom osjeća solidarnost, ali da će ipak sve dok mu se usta ne napune ilovačom, iz njih da odjekuje jedino zahvalnost. ¶

MUHAREM BAZDULJ

Od 7.II do 13. II 2015. prodaja kompleta po terminskim linijama sa popustom od 10%; Sava centar, Dom sindikata, Kulturni centar Beograda, Dom omladine Beograda, Fontana (N.Beograd), Jugoslovenska kinoteka (Uzun Mirkova 1) i Muzej Jugoslovenske kinoteke (Kosovska 11)

FEST SUPER STAR
NIS GAZPROM NEFT

FEST STARS
HYPO ALPE ADRIA
Telekom Srbija
NESCAFE
AIRFRANCE
CROWNE PLAZA

MEDIA STARS
POLITIKA VREME Danas Nedeljnik BAZAAR Ivanom IVANOVIĆEM
masel DHL CITY MAGAZINE

www.fest.rs

IZVRŠNA PRODUKCIJA
CEBEF

Dokazivanje sebi i svima oko sebe

Muzika je ta koja prenosi poruku i utiske, a svaki slušalac će stvoriti svoje slike na osnovu onoga šta sam napisao

Kompozitor Aleksandar Sedlar će 7. februara u Kolarčevoj zadužbini dirigovati Simfonijskim orkestrom RTS-a, koji će izvesti njegovu "Mesečevu bajku" za violončelo, orkestar i naratora; solistkinja je Maja Bogdanović, a narator Dragoljub Mićko Ljubičić. Premijera ove kompozicije održana je u sali Berlinske filharmonije u martu 2013. u izvođenju *Berliner Symphoniker* orkestra.

Od januara ove godine, Sedlar je i docent na Fakultetu umetnosti u Nišu. Gotovo da ne postoji muzički žanr u kome nije ostavio lični pečat kao kompozitor, izvođač i producent; njegova djela izvođena su sa velikim uspjehom u zemljama Evrope, Amerike, Australiji i Japanu.

"Osposobio sam se da mogu da izvedem svoja dela, a tu je, takođe, ogromno uživanje u procesu uobličavanja muzike gde mi je posebno važna dobra komunikacija sa muzičarima", kaže Aleksandar Sedlar za "Vreme" pred koncert na Kolarcu.

"VREME": Vaša dela izvode i drugi. Kako se tada osećate?

ALEKSANDAR SEDLAR: Zavisi... Kompozitori uvek dolaze na probe, ja doduše možda manje od drugih. Uvek je lepo i korisno kada date prostor nekom drugom da oseti i razume vašu muziku; ponekad upravo oni budu ti koji su je bolje razumeli i bolje izveli. Jedan primer: Ervin Laka Sešek je na Kolarcu izveo moju kompoziciju "Srpska fantazija", inače napisanu za Nemanju Radulovića, koji ju je svirao na svojoj turneji u Australiji 2012. Sešek je jedan deo odsvirao upola sporije od onog kako je bilo napisano i ispalo je odlično! Svojom muzikalnošću je uspeo je da otkrije nešto novo. Uopšte, zavisno od toga koliko su dobri, izvođači su ti koji oživljavaju muziku.

A neki suprotan primjer?

Nije se često dešavalo, a i tada je uglavnom bilo mojom greškom. Dela mladih kompozitora ovde se danas mogu izvesti samo na dva mesta – Tribini kompozitora i Festivalu KOMA. Prosto – morate da prisustvujete probama. Program je prilično obiman tako da ansambl neretko ne stigne da se u potpunosti posveti razumevanju onog što izvodi. Prisustvo kompozitora jedini je način da se izbegnu neprijatna iznenađenja.

Ja volim da učestvujem u stvaranju muzike. Nije to želja da se sve kontroliše, već ljubav prema onome što radim. Kada napišete kompoziciju, vi je najbolje poznajete. Želite zato i da je najbolje prezentujete, da iz ansambla maksimalno izvučete ono što ste osmislili.

Šta je tu najvažnije?

Najvažnija je dobra komunikacija sa ljudima, sa muzičarima. Kao kompozitor i dirigent vi ste taj koji daje ideje, objašnjava šta želi i samo delo izvođačima, neko ko se trudi da svaki instrument nađe svoju boju i mesto... U tom procesu, vi se udaljavate od slika i prenosite slušaocima utiske svojstvene muzici.

Kako je započeo vaš muzički put?

Rekao bih – silom prilika. Kao dečak proveo sam 1992. raspust kod oca Ljubomira u Švajcarskoj. On je takođe muzičar i u jednom selu kraj Berna imao je studio. Nisam znao jezik, niti s kim da se igram, a na zidovima studija visile su gitare. Jedna od njih bila je i *Fender stratocaster*. Uzeo sam tu gitaru i čitav mesec po ceo dan vežbao *The House of the Rising Sun*. Inače, taj Fender mi je otac još pre namenio kao poklon, a otet mi je u pljački, pod pretnjom pištolja, u Beogradu 1996.

Što je bilo posle kada ste se vratili kući?

Vežbao sam i vežbao po cele dane. U toku osnovne škole časove iz gitare povremeno mi je davao Danilo Karamarković; od njega sam naučio akorde. I još nešto takođe jako važno: "Samo pažljivo slušaj", govorio je, "i od svakog nešto možeš da naučiš."

U jedanaestoj godini već sam imao bend zajedno sa drugarima iz osnovne škole. Zvali smo se *Black dog* i svirali *Led zeppelin*, *Black sabbath*... Prva svirka nam je bila u klubu Tren za koji mislim da danas više ne postoji.

A prvi novac od muzike – dvadeset nemačkih maraka – zaradio sam u trinaestoj godini. To je bio nastup sa *Mama Coco* i Nadom Topčagić u Aero klubu. Sećam se da sam došao u trenerci i patikama, da mi je kaiš za gitaru ostao kod kuće i da sam svirao sedeći na stolici... Te starije kolege mnogo su uticale na mene; nastupi s njima terali su me da se uozbiljim i da se profesionalno odnosim prema svojim obavezama. Slobodno mogu reći da su me tretirali kao odraslog.

Kada ste otkrili klasičnu muziku?

Imao sam sedamnaest godina. Do tada sam klasičnu muziku smatrao dosadnom i ono što sam paralelno učio u srednjim muzičkim školama "Josip Slavenski" i "Stanković" uglavnom sam "odrađivao". Jedan prijatelj mi nije vratio neke CD-ove, a ja sam zauzvrat od njega uzeo neke druge da imam šta da slušam dok ne dobijem svoje. Među njima je bila jedna kompilacija sa Šopenovim delima. Kada sam čuo cis-mol valcer, prosto sam odlepio! Kod kuće smo imali klavir – do tada sam ga pomalo tu i tamo sviruckao – i tada sam ozbiljno počeo vežbam i vežbam tu Šopenovu kompoziciju. Nikako nisam mogao da objasnim zašto, ali od tog trenutka mi je bilo jasno da moram da naučim da sviram klavir. Šopen mi je otvorio vrata klasične muzike, a zatim su došli Čajkovski, Mocart, Stravinski...

Diplomirali ste kompoziciju 2006. godine na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu u klasi profesora Vlastimira Trajkovića kao student generacije, dobili nagradu iz Fonda "Stevan Hristić". Također, apsolvirali ste i na odseku za dirigovanje u klasi profesora Bojana Sudića...

Zbog osećaja da kasnim za svima i uverenja da ne znam ništa, verovatno sam se više trudio. Naravno i vežbao. Paralelno sa fakultetom tu je bio i rad sa mnogima na estradi...

Usavršavanje ste nastavili u Los Anđelesu na prestižnom *University of Southern California*...

U Ameriku sam praktično pobegao 2011. U to vreme nastupao sam sa Zdravkom

foto M. Milenković

Čolićem, Željkom Joksimovićem, Aleksandrom Kovač i mnogim drugima. Bilo je dana kada je jedna proba bila u deset časova, druga u četrnaest, treća u osamnaest, pa onda još nastupi... Iza mene je bilo i učešće na više od šezdeset različitih muzičkih albuma. Mada sam bio tražen i priznat, osećao sam da stagniram, trebalo mi je pročišćavanje od sve te turbulencije u kojoj sam se tada nalazio, mesto gde ću moći da se autorski razvijam i napredujem.

Los Anđeles je grad onog šta najviše volim – muzike i filma. Tamo sam se našao među ljudima čiji je cilj bio isti kao i moj. Ništa nije bilo "fensi", učili smo od mnogih uspešnih i slavnih ličnosti – na primer, *Chaka Khan* nam je govorila o svojim iskustvima – razmenjivali smo ideje, uticali jedni na druge... Jednostavno, otvorile su mi se nove perspektive. Tu sam naučio da pišem kompozicije za *big band*, savladao bas... Imao sam šansu i sreću da napredujem. Jer, morali ste da se dokažete – i sebi i svima oko sebe ko ste, što umete i koliko vredite.

Na čemu trenutno radite?

Upravo produciram album Hari Mata Harija. Krajem novembra prošle godine završio sam muziku da dugometražni dokumentarni film "Heroj 1914", koji je prikazan na Prvom programu RTS-a. Tu su još kompozicije koje s vremena na vreme pišem i, tako da kažem, skladištim. Kasnije ću videti šta ću s njima da uradim. Nameravam i da se posvetim muzici za decu: nešto će biti nove kompozicije, a nešto novi aranžmani starih, dobro poznatih pesma za decu.

Za koga pišete muziku?

Kada komponujem, moram u prvom redu da verujem u to što radim, mora da mi se dopadne, da osetim emociju, da ne bežim od suštine... Nema tu mnogo što da se priča, objašnjava – muzika je ta koja prenosi poruku i utiske, a svaki slušalac će stvoriti svoje slike na osnovu onoga šta sam napisao. ¶

FILIP ŠVARM

Dela

Aleksandar Sedlar je rođen u Beogradu 1982. Najvažnija dela:

- **Varijacije za gudački kvartet i klavir** – treća nagrada na završnom koncertu kompozitorskog masterklasa Prag-Wien-Budapest 2004.
- **Macbeth** – koncert za violinu i simfonijski orkestar u 5 stavova, 2005.
- **Elegija za orkestar** – diplomski rad 2006.
- **Double Sens Concertino** za dve solo violine, klavir, harfu, čembalo i gudače kao porudžbina festivala Flâneries Musicales de Reims – 2009; ovom kompozicijom je započeta saradnja i prijateljstvo sa violinistom Nemanjom Radulovićem.
- **Flower in the Desert**, kompozicija za gudački kvartet i gitaru, nastala kao porudžbina Guitar Art Festivala – 2010.
- **Idi vidi dedu!**, kompozicija za ženski hor, gudački orkestar i klavir – 2010; porudžbina akademskog hora Collegium Musicum povodom obeležavanja jubileja 40 godina od osnivanja ansambla.
- **3P koncert za violu i kamerni ansambl** u tri stava, kao porudžbina violiste Saše Mirkovića, 2010.
- **Spring in Japan 2011**, kompozicija za solo violinu, gudački kvintet i čembalo/klavir, poručena od violiniste Nemanje Radulovića i ansambla Đavolji trileri. Objavljena je na CD-u Nemanje Radulovića pod nazivom *Pet Sezona*.
- **Nokturno** (za flautu, violu i harfu), **Meditacija i kolo** (za violinu, čelo, klarinet i klavir), **Za kuma** i **Srpska Fantazija** (za violinu i gudače), ***Sejo Sajo*** (za ženski hor i kamerni ansambl) i **Mačkonja** (za bariton i kamerni ansambl), od 2011. do 2013. za vreme master studija u Los Anđelesu.
- **Za kuma** – kompozicija posvećena violinisti Milošu Petroviću, koji je premijerno izveo prvu verziju sa Gudačima Svetog Đorđa u septembru 2011.
- **Meditacija i kolo i Srpska Fantazija**, poklon porudžbina za australijsku turneju Nemanje Radulovića, 2012.
- **Mesečeva kći** – bajka (varijacije) za čelo, orkestar i naratora po porudžbini čelistkinje Maje Bogdanović i dirigenta Liora Šambadala, 2013. Tekst napisali Aleksandar Sedlar, Vladimir Barać, Aleksandra Horvat i Vanja Nikolić.
- **Američki Resital**, 2014, prvi autorski koncert Aleksandra Sedlara na kojem je svirao, dirigovao i pevao. Kompozicije su nastale tokom boravka u Los Anđelesu.
- **"Heroj 1914"**, muzika za dugometražni dokumentarni film prikazan na RTS-u 1. decembra 2014.

Kućna kinoteka

"Nakon Džarmuša i Kaurismakija, na RTS-u je u toku veliki ciklus filmova Ingmara Bergmana, kao i ciklus 'Festove premijere'. Slede ciklus sovjetskih klasika, zatim Aleksandra Sokurova i Vima Vendersa. Reč je o filmovima za koje komercijalne televizije nemaju nikakvog interesa da ih prikažu, te su ekskluzivitet javnog servisa. Usudiću se da kažem da su ovakvi ciklusi i jedan od njegovih primarnih ciljeva. Neka vrsta Kinoteke u svačijem domu"

Februar je mesec filma i obeležen je trima događajima: na svetskoj sceni Berlinskim filmskim festivalom i ceremonijom dodele Oskara, a na domaćoj Festom, najpopularnijom filmskom smotrom koja se kod nas održava. Kao odgovor ovim događajima, RTS tokom februara prikazuje ciklus filmova "Festove premijere" sa ostvarenjima koja su obeležila prethodne filmske sezone. Ovim povodom, o filmskom programu javnog servisa, njegovim umetničkim i komercijalnim ambicijama, planovima i mogućnostima, ali i o stanju na domaćoj i svetskoj kinematografskoj sceni, razgovaramo sa Nikolom Popevićem, urednikom filmske redakcije RTS-a. O "Festovim premijerama", koje su na RTS-u počele da se emituju 1. februara, i predstojećem Festu koji počinje 27. februara Popević kaže: "Fest je prirodno vezan za javni servis, kao što je svojevremeno bio vezan za njegove preteče. Samim tim, ciklus 'Festove premijere' obeležava filmski program u ovom delu godine. Reč je o tradicionalno kvalitetnom ciklusu koji služi za podsećanje na filmove prikazane na prethodnim festivalima, ali i kao dodatno skretanje pažnje na postojeći. Ove godine RTS će prikazati dvanaest ostvarenja, različitih profila i žanrova, te ciklus 'Festovih premijera' neće biti ograničen samo na RTS2, već će filmovi biti raspoređeni u različite termine na oba kanala. Dodatno mi je zadovoljstvo što ću učestvovati u žiriju programa FEST-a 'Granice', čiji je predsednik Đorđe Kadijević, srpski režiser koga najviše cenim. Mislim, čovek je režirao *Leptiricu*, šta dodati?"

"VREME": Kada je reč o segmentu programa RTS-a koji uređujete, kojim kriterijumima se rukovodite?

NIKOLA POPEVIĆ: Postoji značajna razlika u programskim ciljevima filmskog programa koji uređujem na RTS-u 1 i RTS-u 2, tolika da se programi adekvatni za te kanale preklapaju samo u nekim terminima – kasnovečernjim i ponekad ranopopodnevnim. Što se udarnih termina tiče, filmovi koji se tada prikazuju drastično su različiti. Pojasnio bih. Radiotelevizija Srbije je – u nedostatku druge reči – primorana da se bori na tržištu s komercijalnim televizijama jer do pre nekoliko meseci pretplata, a u ovoj godini sredstva iz budžeta nisu sasvim dovoljna da pokriju troškove funkcionisanja televizije. Zbog toga je program RTS-a 1 okrenut komercijalnijim sadržajima, programu koji donosi gledanost, a samim tim i dobiti od marketinga; RTS2 je pak "slobodna teritorija" i što se filmova tiče, postoji nesputanost da se gledalištu predstave autori, umetnička, festivalska i angažovana dela.

O čemu vodite računa pri izboru filmova?

Pre izvesnog vremena moj drugar Dimitrije Vojnov raskrinkao je moj pristup programiranju (smeh). Suština je u tome da je lakši put za kreiranje programa za RTS1 praćenje interesovanja publike i oslanjanje na aktuelnu holivudsku produkciju. Razlog što sam protekle godine hodio težim putem pre svega je budžet, tj. njegova nevelikost; mada, iskren da budem, i da sam imao veći budžet, program ne bi bio drastično drugačiji, na kraju krajeva prošlu godinu završio sam "u plusu". Uštedeo sam, to je danas aktuelno (smeh). Orijentisao sam se prema filmovima koji su mi se činili za gledaoce potencijalno zanimljivim, a teže dostupnim. Hvatao sam sebe, u ekstremnijim situacijama ruku na srce, da pretražujem javne torent trakere i gledam koliko je lako doći do nekog naslova koji mi se činio kao zanimljiv za udarni termin, i to je veoma često imalo efekta. I tako, neki od najgledanijih stranih filmova prošle godine bili su francuski, danski, ruski, švedski, engleski... Dugo je postojala apsolutna dominacija američkih i domaćih filmova, druge kinematografije su na komercijalnim stanicama postojale na nivou ekscesa. Kako mi je "urednička drskost" rasla tako su i gledaoci imali prilike da gledaju i neke blago drugačije stvari. Ne bih da preterujem, naglašavam reč "blago" jer u suštini govorimo o isključivo žanrovskom filmu, a osnove žanrovskog filma kakvog poznajemo danas postavio je Holivud i tu je bio neprikosnoven dok se nije "zamorio". Evropljani su, kako ja gledam na stvari, svojim pristupom i njima (i nama kao delu evropske kulture) zanimljivim i bliskijim temama, udahnuli novi život žanrovskom filmu i doneli mu publiku. Filmski program RTS-a 2 je mogao da ide u nekim drugim pravcima. U mojim maštarijama on bi mogao biti zamena za Kinoteku, onu našu dobru staru, iz Kosovske.

Šta to konkretno znači?

Po prirodi sam kompletista i kao takvom nije mi bilo teško da pri pravljenju autorskih ciklusa odustanem od "best

foto M. Milenković

of" pristupa koji je s vremenom doveo do toga da se od autora do besvesti repriziraju samo njihova najznačajnija dela. Ideja je da se autor prikaže ne samo u svojim najblistavijim momentima nego u svim svojim fazama, možda čak i lutanjima. Sledeći taj princip, posle ciklusa ranog Džarmuša na RTS-u 2 prikazali smo kompletan opus dugometražnih filmova Akija Kaurismakija, najznačajnijeg finskog režisera. Sada je u toku veliki ciklus filmova Ingmara Bergmana, preko trideset naslova – Akijevih filmova bilo je sedamnaest. Na sličan način, mogu već sad najaviti, biće tretirani sovjetski klasici, kao i Aleksandar Sokurov i naročito Vim Venders, koji će po broju filmova oboriti Bergmanov "rekord". Reč je o filmovima za koje komercijalne televizije nemaju nikakvog interesa da ih prikažu, te su ekskluzivitet javnog servisa. Usudiću se da kažem da su jedan od njegovih primarnih ciljeva. Neka vrsta Kinoteke u svačijem domu, gde gledaoce možemo vratiti televiziji tako što ćemo ponuditi kompletan sadržaj, (manje-više) kompletnu filmografiju. Suviše se često zaboravlja da Beograd nije čitava Srbija, da Kinoteku ima samo Beograd, ali da čitava Srbija ima RTS.

Imate li televizijske uzore u tom smislu?

Ne. Apsolutno ne. Odaću vam tajnu. Slabo gledam televiziju, pogotovo domaće komercijalne. Postajem mator, moram da pričuvam živce, a fitilj mi je kratak. Ne vidim koju bih dobit imao od uzora, a uzor je nešto čemu čovek nesvesno teži, kad je Srbija specifično tržište, a RTS je srpski javni servis. Program diktira tržište, a uslovi su od države do države toliko različiti da ne vidim nijedan aspekt koji bi bio primenjiv da bi posedovanje uzora bilo korisno. Baš me briga, neka drugi rade po svome, ja teram svoje.

Kakva je gledanost filmskog programa RTS-a?

Filmski program RTS-a 1 se prošle godine ponovo našao na prvom mestu po gledanosti; filmski program RTS-a 2 bio je ispred Hepijevog. RTS1 je bio daleko najgledaniji kanal u Srbiji u veoma teškoj godini. Konkurencija je surova, s mnogo većim budžetima i sa sklonošću da "čupa" gledanost muzičkim i zabavnim sadržajima spram kojih telenovele deluju kao vrhunska umetnost, a RTS iz principa ne emituje čak ni telenovele. Ali treba biti pošten, filmski program već dugo nije nosilac gledanosti, odavno se dogodila migracija tog gledališta prema specijalizovanim kanalima, internetu, videu na zahtev – novim platformama i novi(ji)m vidovima piraterije. Gledanost filmskog programa opstaje ne samo traženjem interesantnih a manje pristupačnih sadržaja o čemu sam već govorio nego i uklapanjem u programsku šemu, to jest zbog brojnih drugih zanimljivih i uzbudljivih sadržaja koje RTS nudi.

Da li politika utiče na izbor filmova?

Ne. Nešto najbliže tome dogodilo se nedavno kad sam posle masakra u Parizu s programa sklonio komediju o arapskim teroristima *Četiri lava*. Niko nije vršio pritisak ni povodom toga, samo mi se činilo neprikladno. Sve ostale izmene učinjene su isključivo iz programskih i tehničkih razloga.

Kakva je situacija sa domaćom produkcijom?

Srbi uglavnom i dalje vole domaći film, što se gledanosti tiče to važi kao "sigurica". Međutim, očigledno je da se na kanalima vrte manje-više isti naslovi koji jesu omiljeni među gledaocima, ali šta je s recentnijom produkcijom? Tu postoje zanimljive promene, producenti razmišljaju tržišnije nego dosad gde je primarno bilo nakačiti se na budžetsku sisu i gde je pripadnost klanu bila važnija od ideje, pa čak i kvaliteta onoga što je snimljeno. A onda na RTS-u 1 u dve nedelje budu prikazani jedan čist žanrovski film snimljen na engleskom jeziku i jedna socijalna drama o navijačima, niskobudžetni filmovi mladih autora, i na moje veliko zadovoljstvo ostvare sasvim solidnu gledanost. Na stranu komentari na društvenim mrežama o kvalitetu tih filmova, jer realno oni ne odudaraju mnogo od samozvanih "remek-dela" koja im po gledanosti ne bi bila ni prineti, ali javni servis podržava mlade autore i nasuprot zabludi da je reč o okoštalom sistemu koji nema sluha za nove trendove priprema nove zanimljivosti u tom pogledu.

A sa filmovima za decu i mlade?

Čini mi se da je najžešća konkurencija drugih platformi upravo u segmentu filmova za decu, naročito animiranih. Prošlo je vreme crtaća u 7.15 i tu nema nazad. Ali na RTS-u 1 i dalje je u toku "Zimski bioskop" i trajaće otprilike koliko kalendarski traje zima. Veoma sam zadovoljan odzivom gledalaca, mlađih ili starijih, nije bitno. A "Zimski bioskop" preuzeo je termin tzv. Starog bioskopa, u to rano popodne svakog radnog dana prikazivani su klasici, stariji filmovi, pa čak i mini ciklusi danas skoro zaboravljenih autora. Ideja je očigledna, zar ne? Specifičnost tog termina i gledalaca koji ga prate oličena je u tome da Redakcija filmskog programa posebnu pažnju vodi o adekvatnosti filmova koji se tu prikazuju, tj. o klasifikaciji – preporukama za koje su godište. Jer dobijamo zanimljive komentare od gledalaca, iz meseca u mesec traže da bude manje filmova s nasiljem, dok najveću gledanost upadljivo često postižu upravo oni filmovi u kojima ima nasilja. S druge strane, komedije (izuzev domaćih) umeju da prođu katastrofalno. ¶

SONJA ĆIRIĆ

Piano/forte na kvadrat

Bojan Zulfikarpasić i Vasil Hadžimanov,
Zadužbina Ilije M. Kolarca, Beograd, 1. II 2015.

Trojica vodećih džez-pijanista s prostora bivše Jugoslavije imaju mnogo zajedničkog. Recimo, u naponu su snaga u svojim 40-im, nisu dugokosi, koriste balkanski folklor. Visoko su se obrazovali u različitim školama i kulturama (hronološki, u Parizu, Beču, i Bostonu), ali to im karijere ne razdvaja previše.

Međutim, samo dvojica od njih sinovi su poznatih muzičarskih parova; samo dvojica (i to ne ista kao malopre) gaje brade; ta dvojica ponikla su u Beogradu, imaju veze s Vojinom Draškocijem... Ako za potrebe ove priče ostavimo po strani Matiju Dedića (r. '73, Zagreb) – najprivrženijeg klasičnom klaviru i džezu glavne struje, te sklonijeg praćenju pevača – možda je čudo što Bojan Z(ulfikarpašić) i Vasil Hadžimanov nisu i ranije sarađivali. No, evo počeli su, na Bojanov predlog, i pripremili dvopijanistički koncert u umetničkoj sali Kolarčevog narodnog univerziteta. Kao retku priliku (ukrštanje klavira) i dopadljive, nepretenciozne osobe, to nije bilo teško marketinški obraditi, a uz ovde gotovo neizbežna preterivanja s epitetima, ulaznice (1.000-1.700d.) su rasprodate. Sedenjem na bini i stajanjem uza zidove, publika je verovatno nadmašila broj 900.

Neopterećeni etalonom klavirskih tandema u džezu-najčuveniji Henkok/Koria, premijerno februara '78, prva repriza sledećeg meseca – Bojan i Vasil krenuli su komunikativno, razigrano smenjujući sopstvene kompozicije:

foto M. Milenković

TNT (The New Tune) i s bugarskim folk-motivom *Nedialkož s 11* prvog, i *Nocturnal Joy* te kasnije *Ohrid* drugog. Bitno više od očekivanih dometa tipa *crno-belo u 4 ruke*, vratili su nas otkrivanju akustičnog klavira kao 'žmalog orkestraž' velike dinamike. Priljubljeni karakterističnom krivuljom, gotovo sjedinjeni, njihovi instrumenti oslobađali su urođenu im raskoš zvuka, najzad solo-zvezde večeri. Ne zapadajući u novodobne meditacije, ali i ne podilazeći tzv. etno-džezom, Bojan (r. '68. u Beogradu) i Vasil (r. '73. u Beogradu) su se prijateljski nadmetali i preplitali, improvizovali, prčkali po utrobama klavira, zviždukali, a razbarušeni mlađi deo publike razmrdao je drvenu salu zadužbine i salvama aplauza nagrađivao izvođače.

Srednji deo koncerta posvećen je kompozicijama Vasilovih i Bojanovih heroja: *Textures* (pozni biser) Henkoka, (rani fri-džez) *Turnaround* saksofoniste O. Koulmena, *Multikulti* trubača i preteče World music D. Čerija, i (za pijanistu A. Džamala) *Ahmad The Terrible* bubnjara De Džoneta. Tokom *Turnaround* su zamenili i mesta, u momentu / pauzi obišavši oko klavira. Onda je došao pompezno najavljivani segment za elektronsku muziku, sa spec. gostima, ovde *klaberski* poznatim DJ-dvojcem Rahmani-Uce – antiklimaks, izuzev puke pojavnosti. Naime, za razliku od pijanista ležernih u klavirski crnom, 'žjahači pločaž' (koji već dugo mamuzaju pretežno laptopove) na svom neopravdanom pijedestalu pojavili su se formalno elegantni, s 'žleptiricamaž'. No, sve što su oni doprineli mogao je levom rukom aktivirati i bilo koji klavijaturista. Srećom, kratko je trajalo, koliko da podseti kako se od *mog života u grmlju duhova* nije mnogo promenilo u kreativnoj pustinji post-modernizma. Bojan i Vasil su se sa strujnih instrumenata za završnicu vratili akustičnim klavirima, a prisutni ovacijama na sat i po programa dobili bis.

Probajmo bez euforije: dobra ideja, solidan program, i putokaz ka stazi kojom nas bar ovog puta nisu poveli. Jer, i Bojan Z. i Vasil H. ne pate od *poslednjih krikova* tehnike/opreme, štaviše skloni su električnim klavirima, sintisajzerima te dirkama i dugmićima načičkanim elektronskim skalamerijama pravljenim u doba njihovog rođenja i detinjstva. Ne zamlaćivanje sa di-džejevima, nego upravo interakcija klasičnih klavira i elektronskih oldtajmera, s dozom folklora dostojnom Paše i Hadžije, možda im otvara još jedan put u svet. Iz balkanskog (k)lavirinta imaju odakle da krenu, od Lale Kovačeva i Mališe Draškocija. ¶

DRAGAN KREMER

DRAGAN ILIĆ

Happy Šešelj

Vojislav Šešelj je dao svoj prvi zvanični TV intervju u "Ćirilici" Milomira Marića na Happy televiziji. Odavno se neka emisija na domaćim televizijama nije očekivala sa većim interesovanjem, tim više što su pregovori trajali dugo, a termin emisije je bio potpuno netipičan – subota u 9h ujutru. Već na početku voditelj je objasnio razlog, jer Šešelj je insistirao na programu uživo, a "Ćirilica" se, inače, snima u tom jutarnjem terminu. Repriza je emitovana u ponedeljak u 21h. Ovim su ispunjeni zvanični zahtevi, uz dodatni oprez zbog nepredvidive prirode sagovornika, tako da su kolateralne žrtve bili Žika Seljak i njegova "Šarenica", koji inače suvereno vladaju vikendom od 9 do 11h.

U dvosatnom programu koji je u najvećem delu predstavljao monolog, upoznali smo Šešelja posle deset godina Haškog zatvora. Slučaj je hteo, mada je ovde slučaj pravilo, da se ovaj intervju odvijao u samo predvečerje odluke međunarodnog suda o međusobnim optužbama i protivoptužbama Hrvatske i Srbije za genocid. Ova katarza sa Šešeljem i sudovima dobar je primer našeg odnosa prema prošlosti.

Uprkos velikim očekivanjima ovdašnje javnosti da će Šešelj "ovima" reći sve u lice, tu tiradu nismo dočekali. U dva sata emisije, Šešelj je, uz asistenciju Marića, svoje bivše partijske saradnike Nikolića i Vučića kritikovao ukupno pet minuta. U par navrata ih je pomenuo, ali je izveštačenost u pripremljenom toku razgovora delovala parodično. Očigledno je dogovor bio da nema pominjanja Vučića: on je ostao tabu tema na Happyju. Opet slučajno ili ne, ovih dana se od medijskih tajkuna traži da plate dugovanja za poreze koje nisu plaćali gotovo deset godina. Plaćanje poreza je test lojalnosti. Tim pre Peconi nije želeo da rizikuje.

Inače, Šešelj danas izgleda neobično sveže, ukoliko uzmemo u obzir ozbiljnost zdravstvenih problema koje ima. Nije ga napustila ni britkost uma, koja ga je pratila tokom političke karijere. Međutim, decenija u zatvoru ipak je ostavila posledice. Danas u Srbiji, javnost ne želi da sluša o Haškom tribunal i odnosima među ondašnjim zatočenicima. Tu su i priče o autentičnosti Srba, Hrvata i Muslimana, te o pitanjima njihovih nacionalnih identiteta. Sve ukupno, za veliki broj današnjih gledalaca, Šešeljeve zatvorske bitke sada su potpuno neinteresantne. Od njega se očekivalo da publici pokaže prljav veš bivših radikala, danas fanatičnih pobornika liberalnog kapitalizma i miljenika Nemačke i Amerike. Umesto toga, gledali smo produženu reklamu za Kosmodisk.

Najduži deo intervjua ticao se – dijagnoza, terapija, operacija i oporavka.

Tu smo videli suštinu njegovog psihičkog procesa koji se može sažeti u njegovoj rečenici – "Život traje dok traje borba!"

Time se objašnjava spremnost Šešelja da se žrtvuje radi pobede nad svojim protivnicima. Telo je takođe sredstvo političke borbe, a po sopstvenom priznanju, Šešelj je doživeo jedinu pravu krizu kada je Radikalna stranka izgubila na izborima. Njegova zdravstvena ispovest (poput popularnih spotova za Kosmodisk, Vendoksin i slične preparate) pokazuje ceo krug od loše dijagnoze, preko loše terapije do konačne konzilijarne presude i izlečenja. Jedina razlika je što zdravlje znači nastavak političke borbe, u zatvoru ili na slobodi.

Voja može slobodno u penziju, njegov agresivni politički populizam nikada nije stajao bolje jer ga provodi njegov odmetnuti učenik Vučić

Kada nije bilo sukoba, on ga je stvarao, bilo da je provocirao "izdajnike" u Hagu, ili se nadmudrivao sa bivšim ratnim neprijateljima. Pri tome je Šešelj merodavan da presuđuje ko je izdajnik u Hagu, gde se više od svega ceni doslednost. Na Balkanu se ona prenosi i na zagrobni život, što smo takođe saznali od Šešelja koji je organizovao davanje čitulja posle Slobine smrti. On je bio cenzor i određivao ko je podoban, a ko ne za davanje smrtovnice u novine, pri čemu nacionalnost nije bila presudna. Otud nadahnuti deo intervjua o Miloševiću i bosanskom Hrvatu i ratnom komandantu Šteli. Sa njima je igrao remi i poker, baš kao nekada monopol sa Nikolićem. Sećam se da je Tomislav Nikolić opisivao zajedničke zatvorske dane kada su igrali Monopol, samo je Šešelj izmišljao originalna pravila da bi igra bila zanimljivija. On je uvek igrao isključivo po pravilima koja je sam postavljao.

Na kraju, utisak posle emisije "Ćirilica" biće realnije sagledavanje aktuelne Šešeljeve političke snage, ali i snage njegovih ideja. Izgleda kako je svrha emisije ipak bila (nadam se naplaćena) ekskluzivnost. A tužbe i kontratužbe su definitvno stavljene *ad acta*, kao i Šešeljeve bitke. Mnogo više se govorilo o dramatičnom intervjuu koji je Vučić dao Jovani na televiziji Pink, a gde se ona spretno poigrala njegovom uobičajenom aroganicijom. Baš zato, Voja može slobodno u penziju, jer njegov agresivni politički populizam nikada nije stajao bolje, jer ga provodi njegov odmetnuti učenik Vučić: i posle Šešelja – Vučić! ¶

MINISTRI BEZ KRAVATE

Zvezda vlade premijera Aleksisa Ciprasa je ministar finansija Janis Varufakis. Ovaj matematičar i profesor ekonomije poznat je po svom temperamentu, nediplomatskom jeziku i kao protivnik neoliberalizma. Na posao dolazi u kožnoj jakni, na motoru i bez telohranitelja. Ni ostali članovi vlade ne nose kravate. To, međutim, najmanje smeta Evropskoj komisiji i njihovim konzervativnim evropskim kolegama

ROK STAR GRČKE EKONOMIJE: Ministar finansija Janis Varufakis

Za "Vreme" iz Soluna

Grčka radikalna levica Siriza nasilno je sazrevala u periodu ekonomske krize. Za najveći deo naroda ona je predstavljala nadu da postoji alternativa merama stroge štednje koje su nametnute Grčkoj. Nakon ubedljive pobede na vanrednim parlamentarnim izborima 25. januara hiljade novinara i TV ekipa iz celog sveta pokušavale su da objasne uspeh i fenomen Sirize. Prenosili su šta premijer Aleksis Cipras namerava da uradi po pitanju ogromnog duga Grčke, njene budućnosti i opstanka u evrozoni.

Hladni analitičari lako su uvideli da je Siriza, kakva je danas, proizašla iz besa i nezadovoljstva grčkog naroda – veoma osetljivog po pitanju suvereniteta i demokratije – i politke "bola i sprežene zemlje" koju je nemilosrdno u ime grčkih poverilaca sprovodila Trojka sačinjena od Evropske komisije, Evropske centralne banke i Međunarodnog monetarnog fonda. Bila je to pogrešna politka, kako su i sami u trenucima iskrenosti priznali njeni pobornici, jer umesto da izleči pacijenta ona ga je polako ubijala. Uostalom, još od vremena Velike krize 1929. poznato je da svaki pokušaj nasilne fiskalne konsolidacije proizvodi još veću recesiju i depresiju. Grčka je pridržavajući se neoliberalnog recepta sve dublje tonula u mrak i beznađe, uništavano je društvo samo da bi sa brojkama bilo sve u redu.

Nakon proglašenja izbornih rezultata protivnici Sirize su se nadali da će partija neiskusna u upravljanju državom kasnisti sa formiranjem vlade, da će se od samog početka pokazati nesposobnom. Četrdesetogodišnji Cipras je, međutim, vladu formirao u roku od 24 sata i postao najmlađi premijer u istoriji grčke demokratije. Veran svojim idejama, inauguri-san je pošto je položio civilnu, a ne versku zakletvu, ali je posetivši arhiepiskopa atinskog Jeronima i zatraživši od njega blagoslov "da se bori za dobrobit celokupnog grčkog naroda" pokazao poštovanje prema grčkoj hrišćanskoj pravoslavnoj tradiciji.

NEZAVISNI GRCI

Siriza je zamalo promašila apsolutnu većinu. Bio joj je potreban koalicioni partner. Cipras se uprkos razlikama

fotografije AP Photo

racionalno i hrabro opredelio za Nezavisne Grke (ANEL), stranku sa desnog krila na čelu sa Panagiotisom Kamenosom, zbog toga što se ta stranka svih ovih godina dosledno zalagala za smanjenje grčkog duga i protiv diktata Trojke i njenog Memoranduma. Novi premijer nije imao poverenja u novoosnovanu Reku (Potami) sa levog centra, niti u Pasok koji je na izborima potonuo na 4,7 odsto.

"Morali smo da napravimo kompromis", priznao je Panajotis Lafazanis, novi ministar "Produktivnih rekonstrukcija", superministarstva koje obuhvata četiri bivša ministarstva – za transport, energiju, infrastrukturu i čovekovu okolinu. Lafazanis je "drugi čovek" Sirize, predvodnik leve frakcije koja okuplja oko 30 odsto članova i na neki način predstavlja konstruktivnu unutarstranačku opoziciju.

"Komunistička partija Grčke je nažalost tvrdoglavo odbijala da ponudi makar jedan glas tolerancije novoj vladi levice i zbog toga će joj narod suditi", rekao je Lafazanis. On objašnjava da sa Pasokom nisu mogli da sarađuju, jer je odgovoran za tragičnu situaciju u zemlji, zbog čega su ga kaznili birači. Reka je pak "kriptomemorandumska, ako ne i otvoreno memorandumska" stranka, koja sedi na mnogo stolica i sledi politiku s kojom se Siriza uveliko ne slaže. Izbor je tako, uprkos svim razlikama sa jednom "nacionalnom" partijom (odnos prema azilantima, porodoci, spoljnoj politici ili crkvi), pao na Nezavisne Grke. "ANEL ima svoje stavove, ali oni za sada nisu prepreka našoj saradnji", rekao Lafazanis.

Analitičari smatraju da ovaj potez Aleksisa Ciprasa jeste rizičan, ali da otvara čitav niz strateških prednosti: na taj način nova vlada zaobilazi Novu demokratiju i desni centar i stvara demokratski "desni nasip" kako bi sprečila odliv razočaranih glasača zdesna i njihovo eventualno priklanjanje neonacističkoj stranci Zlatna zora, koja je na ovim izborima bila treća po snazi sa 6,2 odsto glasova i 17 poslanika. Koalicija Siriza–Anel zaista je presedan za evropske standarde. Smatra se da je teška, gotovo nadrealna. Biće veliki uspeh ako se održi.

NOVI CAR GRČKIH FINANSIJA

Za sada izgleda da problemi i potreba da se oni brzo reše više ujedinjuju Grke nego što ih razdvajaju. Jedna anketa agencije *Public Issue* pokazala je da 70 odsto Grka odobrava novu vladu Aleksisa Ciprasa i da su saglasni sa njenim dosadašnjim potezima, naročito po pitanju proterivanja Trojke i ponovnih pregovora o preterano visokom javnom dugu. Cipras je formirao vladu od "najsposobnijih" ljudi, pa i onih koji ne pripadaju njegovoj stranci.

Tako nije bilo iznenađenje što je u "električnu stolicu" ministarstva za finansije postavio matematičara i ekonomistu Janisa Varufakisa (53), koji je za nekoliko dana postao poznat širom sveta po svojim antineoliberalnim stavovima, radikalnom suprotstavljanju merama štednje, ali i po svojoj neposrednosti u komunikaciji.

Varufakis nije postavljen za poslanika Sirize samo zato što je dobio najviše glasova (136.000), već ga je Cipras odabrao za "cara" grčkih finansija, smatrajući da je on pravi čovek na pravom mestu. Zovu ga još i "rok star" grčke ekonomije, pošto je postao svetski poznat 2010. kad se redovno pojavljivao na anglosaksonskim televizijama i na besprekornom oksfordskom engleskom, živo gestikulirajući rukama, razlagao u detalje "toksičnu grešku mera štednje".

Otvoreno je govorio o bankrotu Grčke i o potrebi hitnog brisanja većeg dela duga, još dok su svi ostali posmatrali grčku krizu kao "problem likvidnosti" . Nažalost, svi njegovi stavovi i predviđanja su se obistinili, što je još više doprinelo njegovoj popularnosti.

Vrlo brzo Cipras je u Varufakisu prepoznao budućeg ministra finansija, na »

Janis Varufakis, ministar finansija

Rođen je 1961. u Atini u levičarskoj porodici. Sin je komuniste koji je bio zatvaran i proteran na ostrvo Makronisi. Janis Varufakis je danas profesor teorije ekonomije na Katedri za ekonomske nauke Univerziteta u Atini, specijalista za političku ekonomiju i Teoriju igara. Proveo je 23 godine u Engleskoj, Australiji i Americi gde je studirao i predavao na univerzitetima u Kembridžu, Glazgovu, Sidneju i Ostinu u Teksasu. Poznat je po svojim živopisnim predavanjima, u kojima "dosadnu ekonomiju ume da pretvori u nešto uzbudljivo".

Državljanin je Australije, gde živi njegova ćerka iz prvog braka. Sada je u braku sa Danai Stratu, koja pripada jednoj od najstarijih porodica industrijalaca iz Patre. Druga Varufakisova supruga osim po svojoj lepoti poznata je i kao slikar i fotograf. Zovu je ženski "Indijana Džons moderne umetnosti", jer ide po ratnim zonama i po minskim poljima da bi ostvarila neku svoju ideju. Pored zajedničke ljubavi za umetnost, Varufakis sa suprugom deli i strast za njihovu prelepu vikendicu na ostrvu Egina u blizini Atine.

U POTRAZI ZA SAVEZNICIMA: Premijer Grčke Aleksis Cipras sa predsednikom Evropskog parlamenta Martinom Šulcom i premijerom Italije Mateom Remzijem

čija pleća može da se svali teret teških i komplikovanih pregovora sa poveriocima o rekonstrukciji i ublažavanju duga. Janisovi školski drugovi ga se sećaju kao ljubaznog i skromnog, ali i veoma politizovanog dečka, koji je voleo gimnastiku, naročito odbojku, baš kao i Cipras. Ni danas, ministar finansija ne prestaje da se bavi sportom i svakodnevno radi gimnastiku, trči, a u skupštinu ide motorom, bez obezbeđenja, oblači se jednostavno i živi skromno.

Čim je preuzeo ministarstvo finansija, Varufakis je pojasnio novinarima svoj stav o štedljivom životu: "Mi se zalažemo za skroman život, jer ne verujemo da razvoj znači voziti porše kajen po uskim ulicama naših gradova. Niti razvoj znači još više đubreta po našim obalama ili još više ugljen-dioksida u vazduhu koji udišemo. Grci su najviše stvarali u vreme kad su najskromnije živeli. Kada su trošili manje nego što su zarađivali i kada su svoju uštedevinu trošili na školovanje svoje dece. Kada su bili ponosni što nemaju kreditne kartice, stambene kredite i dugove." Poruka koju je želeo da prenese svojim sunarodnicima jeste da ne očekuju povratak na hiperpotrošnju iz perioda pre 2010, nego skroman, ali dostojanstven život u kombinaciji sa reanimacijom pravde i solidarnosti.

Od prvog dana Janis Varufakis i Aleksis Cipras rastrčali su se po Evropi ne bi li ubedili partnere i pronašli saveznike za grčki *new deal* sa evropskim kreditorima, sa ciljem da se prekine sa štednjom i krene u razvoj i održivost duga. Varufakis je pre neki dan izjavio da je "Trojka gotova", da se on zalaže za daleko radikalnija rešenja, koja bi stabilizovala i evrozonu, a protivi se dosadašnjoj taktici kupovanja vremena i pretvaranja da je sve u redu. Glavni strateški pravac nove grčke vlade je da se prekine sa štednjom i da se sprovedu reforme. Cipras i Varufakis u neformalnom ratu sa politikom štednje, koju zagovara konzervativna Evropa predvođena kancelarkom Nemačke Angelom Merkel, igraju na kartu "sukoba pre kompromisa", ne bi li se pronašlo rešenje na obostranu korist sa novim idejama, kao što je "klauzula za razvoj" u otplati duga.

MINISTRI U EKONOMSKOJ KLASI

Velike političke promene u Grčkoj ne samo da su po prvi put donele radikalnu levicu na vlast, nego su donele i estetske i etičke promene u politici zemlje. Vlada je smanjena na samo deset ministarstava, većina ministara je položila građansku, a ne versku zakletvu, kako je to do sad bio običaj. Ministri nove vlade ne nose kravate i vole da putuju u svojim starim automobilima ili na motociklima, odbijaju da koriste luksuzne automobile prethodne grčke vlade. Iako su protiv privatizacije, prva privatizovana "pokretnina" je bio luksuzni mercedes od 750.000 evra koji je koristio bivši potpredsednik vlade i lider Pasoka Evangelos Venizelos, čije je servisiranje svaki put koštalo 25.000 evra. Po Ciprasovom nalogu, mercedes će biti prodat na aukciji, a novac će otići u dobrotvorne svrhe. Članovi Ciprasove vlade putovaće ekonomskom klasom sa običnim ljudima.

Članove i funkcionere nove vlasti karakterišu pre svega visok stepen obrazovanja, niska prosečna starost, veliko političko iskustvo i dug put u politici levice – neki su u mladosti bili članovi Komunističke partije.

Potpredsednik vlade i koordinator svih ministarstava koja imaju veze sa privredom i razvojem Grčke je Janis Dragasakis, čovek blag i strpljiv koji nikada ne povisuje glas. Njegov zadatak je da smiruje berzu, banke i tržišta.

Ministar zdravlja Panajotis Kurublis (64) je slep. Rođen u siromašnoj porodici, Kurublis je kao desetogodišnjak izgubio vid prilikom eksplozije nemačke granate iz Drugog svetskog rata, kada je jedno dete poginulo, a jedno osakaćeno. Za politiku je počeo da se zanima još u školi za slepe, studirao je prava na atinskom Pravnom fakultetu, a potom se pridružio Pasoku, postao poslanik i bio generalni sekretar u ministarstvu zdravlja. Godine 2010. bio je jedan od prvih članova Pasoka koji je rekao "Ne", glasao protiv Memoranduma i pridružio se Sirizi. Oni koji ga poznaju kažu da je čovek vredan, tvrdoglav, moralno čist i veoma osetljiv na tuđi bol: "Nemam oči, pa sam naučio da slušam, posebno one koji su u problemu", kaže novi grčki ministar zdravlja.

Najpopularnija žena u novoj vladi je sigurno Zoi Konstantopulu (38), borbena pravnica, ćerka Nikosa Konstantopulosa, predsednika partije Koalicija iz koje je nastala Siriza. Zoi Konstantopulu, koja je kao Sirizin poslanik vodila "homerske bitke" u grčkom parlamentu za transparentnost, protivnici opisuju kao nervoznu i sa dugim jezikom. Zbog toga ju je Cipras postavio na mesto predsednika parlamenta.

LEVICA I CRKVA

Među novim rukovodiocima grčke levičarske vlade sigurno se izdvaja i Tasos Kurakis, čelnik ministarstva za prosvetu i religiju, koji obećava suštinske promene

u ovom sektoru. Solunac Tasos Kurakis je jedan od najstarijih funkcionera Sirize, profesor na Medicinskom fakultetu u Solunu i pesnik. Kurakis je 2012. na Bogoslovskom fakultetu u Solunu organizovao konferenciju na temu "Levica i pravoslavlje", na kojoj su učestvovali političari i intelektualci levice s jedne i teolozi i crkveni zvaničnici sa druge strane. Cilj konferencije je bio da se istraži koje su, osim tradicionalnih neslaganja, tačke slaganja između levice i pravoslavlja. Došli su do zaključka da se slažu po dva osnovna pitanja: da su svi ljudi jednaki i da postoji velika potreba za ublažavanjem ljudske patnje.

Postojala je bojazan da levičarska vlada, čija većina članova tvrdi da su ateisti i polažu građansku zakletvu, neće moći da sarađuje sa crkvom u zemlji u kojoj su građani kršteni pravoslavni hrišćani, njih 96 odsto (iako većina ne ide u crkvu). Nametalo se pitanje kako će premijer Cipras, koji se deklariše kao ateista, koji nije krstio svoju decu (jedno mu se dete zove Ernest po Če Gevari) i koji sa svojom ženom živi već dvadeset godina u vanbračnoj zajednici, izbeći sukob sa zvaničnicima Grčke pravoslavne crkve? Ne samo da za sada ne postoji sukob, nego će dve strane po svoj prilici pronaći način da sarađuju uz međusobno poštovanje i toleranciju jednih prema drugima. Još jedan grčki paradoks? Zapravo treba znati da Siriza nije tvrdokorna komunistička partija, nego jedna vrsta lajt mediteranskog postkomunističkog pokreta, dovoljno moderna i fleksibilna da bi mogla da pravi odgovarajuće kombinacije i kompromise.

S druge strane, sadašnji arhiepiskop Atine Jeronim veoma je skroman i tih čovek, čiji univerzalni stavovi ujedinjuju ekumenu, koji mrzi nacionalizam i ne meša se u politiku, kako je to činio njegov prethodnik Hristodulos. Tačno je da u programu Sirize stoji odvajanje države od crkve, uskraćivanje prava sveštenicima da primaju platu iz državnog budžeta, kao i oporezivanje crkvene imovine. Ipak, to sada nije prioritet, pogotovo što se u vladi nalazi i partija Anel, koji je veoma konzervativan po tim pitanjima.

Cipras je pre nekoliko meseci posetio Svetu Goru, održava odlične odnose sa vaseljenskim patrijarhom carigradskim Vartolomejom, umerenim arhiepiskopom atinskim Jeronimom, ali i sa papom Franjom. Sa svom trojicom se saglasio da se mora pronaći rešenje za prevazilaženje humanitarne krize u Grčkoj. Zato prioritet nove vlade levice nije prekid sa crkvom, već saradnja u organizovanju narodnih kuhinja ili smeštaja za beskućnike.

Mnogo puta u svojoj istoriji grčki narod se sukobljavao sa jačima od sebe, ali se nije povlačio sve dok nije dobio što mu pripada. Danas uz pomoć nove vlade traži da mu se vrati izgubljeno dostojanstvo, da se oslobodi dužničkog ropstva. To ne mora nužno da znači otpisivanje duga, nego suštinsko olakšanje kako bi Grčka počela da diše i mogla da krene u ekonomski razvoj.

"Moji prethodnici su pred izbore govorili jedno, a posle izbora drugo. Zato su i izgubili podršku naroda. Moj plan je da budem pionir i da ostanem dosledan svojim obećanjima", izjavio je Alksis Cipras. ¶

GEORGIOS STAMKOS, MILICA KOSANOVIĆ

MEDIGROUP

DOM ZDRAVLJA
Dr Ristić
Članica MEDIGROUP

FIZIKALNA MEDICINA
REUMATOLOGIJA
NEUROLOGIJA

01.02. - 28.02.

Narodnih heroja 38
Novi Beograd

Visoka 16
Banovo brdo

www.dr-ristic.com

011 2693 287

Balkanski alhemičari

AP Photo

Premijer Grčke Aleksis Cipras se bori protiv ekonomskog pravoverja, premijera Srbije Aleksandra Vučića su zavele njegove čari. Tamo gde Cipras prepoznaje destruktivni, "varvarski program", Vučić vidi najbolji lek. Cipras je sa svojim idejama heroj prave levice širom sveta, Vučić je sa svojom dogmom svemoćan, ali izvan okvira Srbije sasvim beznačajan. Dvojici balkanskih populista jedino je zajedničko to što obojica veruju u čudo

Piše: **Zoran Ćirjaković**

Paralelne televizijske realnosti umeju da budu zabavne. Prošlonedeljni spin je glasio – da je Grčka imala Aleksandra Vučića, ne bi joj danas trebao Aleksis Cipras, koji je, u stvari, isti kao Vučić, samo se nije pojavio na vreme pa sad mora da vodi politiku suprotnu od Vučićeve.

Srpski premijer je ponudio manje nadrealno tumačenje razlike koja bode oči. On tvrdi da Cipras ne vidi da pravi neprijatelj nije neoliberalizam, da ne treba njega menjati, već da prepreku na putu u bolje sutra predstavlja loš mentalitet dva bratska naroda i zahteva "promenu naših navika, naše svesti". Vučić nam sugeriše da se tu, ali i u Ciprasovoj neozbiljnosti i neodgovornosti, kriju razlozi zašto grčki premijer umesto teškog, ali jedinog pravog, vučićevskog puta, nudi "lako ćemo" varijantu bez velikog truda i rada.

Teško je oteti se utisku da nije reč samo o spinu, da Vučić stvarno veruje da Cipras nudi lakši put, da će vreme pokazati ko je od njih dvojice u pravu i da van Srbije postoji neko ko, kada se pomene novi grčki premijer, pomisli na njega, Vučića. U zemlji u kojoj su sve televizije pod kontrolom režima, to će postati stavovi nemalog broja građana i oni se ne mogu ignorisati. Dakle, po čemu se sve razlikuju dva premijera? Šta je zajedničko liderima koji tvrde da žele da spasu dve siromašne balkanske zemlje?

PANTOKRATOR I NADA LEVICE

Vučić je sam na vrhu. On nije samo premijer, već sveministar, srpski pantokrator. SNS je samo priručno sredstvo, služba koja opslužuje tipičnog balkanskog gazdu koji se u sve meša i o svemu odlučuje. Nasuprot tome, Cipras nije okružen istomišljenicima. U koaliciji ima i onih koji veruju da Grci treba da budu globalna avangarda, da u Atini već gledamo "uvertiru u svetsku revoluciju", ali i "realistâ", koji smatraju da sve što se može postići jeste to da se značajnije smanji dug i da se na pošteniji i solidarniji način upravlja ojađenom zemljom.

Najveće nade u Ciprasa polažu stranci, ustreptali levičarski intelektualci i aktivisti koji već decenijama širom sveta očajnički traže "revolucionarni potencijal" i potvrdu da danas, pored onog koji nudi "Islamska država", postoji još neka alternativa. Oni priželjkuju iskru koja će zapaliti svetsku revoluciju, što ima malo toga zajedničkog s onim što očekuje većina Grka – posao, bezbednije gradove i bolji život.

Nažalost, levičarski navijači sa strane ne mare mnogo za Grke i slabo razumeju razloge koji su ih naveli da izaberu Ciprasa. Nije malo glasača koji su do poslednjeg trenutka vagali da li da podrže Sirizu ili neonacističku Zlatnu zoru. Još je više Grka koji se nadaju da će ih Cipras vratiti unazad, u doba kada su razmišljali samo o potrošnji i statusnim simbolima, a ne o politici.

Grci sebe vide kao "prave", "civilizovane" Evropljane, ljude koji treba da rade malo i da uživaju blagodeti "kraja istorije". Oni vole evro i plaše se neevropskog okruženja. Verovanje da u Aziji žive ne samo ljudi koji treba da rmbače, već i primitivci sa kojima Grci nemaju ništa zajedničko, nije ograničeno na pristalice desničarskih stranaka. Među glasačima Sirize su i mase onih koji ni ne pomišljaju da potlačeni svih zemalja treba da se ujedine.

ALTERNATIVA SIROMAŠTVU

Zato Cipras ne treba da strepi samo od otpora kapitalističke klase i dobitnika u neoliberalizaciji sveta – političkih, intelektualnih, medijskih i NVO elita čiji značaj i reakcionarna uloga često bivaju zanemareni usled prevelikog fokusa na jedan odsto superbogatih. (Omiljena glasila ovih samoproglašenih kosmopolita su mediji kao što je londonski "Ekonomist", koji Ciprasovu pragmatičnu, racionalnu i humanu politiku naziva "ludačkim socijalizmom".) Ni mnogi upropašteni Grci ne žele alternativu neoliberalizmu – već siromaštvu. Nažalost, njihove mozgove je odavno kolonizovala individualistička logika globalne "aspiracione klase", kontrarevolucionarno verovanje da jedini put u bolje sutra predstavlja uspinjanje strmim merdevinama potrošačkog društva.

Najveću prepreku ostvarenju Ciprasove vizije predstavlja način kako je i koliko duboko neoliberalizam danas ukorenjen. Često se gubi iz vida da, kao i mentalitet jednog podneblja, dominantna ideologija nije samo spoljašnja snaga koja oblikuje naše okruženje, već moćna sila koja stanuje u svakom od nas. Povrh svega, iako upravlja mnogim našim postupcima i izbo-

SUŠTA SUPROTNOST: Aleksis Cipras i Aleksandar Vučić

rima, ona je nevidljiva – teško možemo sami da je prepoznamo. Kada iz nas progovara mentalitet ili ideologija, kada jedna od ove dve internalizovane sile diktira naša ponašanja i odluke, skloni smo da verujemo da je reč o našem ličnom izboru i slobodnoj volji i volimo da kažemo "takav sam" ili tvrdimo da je to što radimo i govorimo nešto što je sasvim racionalno, zadravorazumski.

VUČIĆEV PARADOKS

Zato, da se vratimo na Vučića, ni srpski premijer možda nije neiskren kada tvrdi da je iz sebe isterao naš mentalitet. On sam ne može da vidi, a ovde odavno nikoga ne sluša, da svakim javnim nastupom demonstrira ključne odlike svesti koju neskriveno prezire. Uostalom, da je stvarno promenio mentalitet – da instinktivno ne odgovara na mnoge predrasude i očekivanja ljudi sa ovog podneblja, da njegovom ambicijom ne upravlja isti "mentalni softver" – Vučić nikada ne bi bio tu gde je. Ne čudi da jednakost u bedi predstavlja okosnicu njegovih "reformi".

Od želje da bude nešto što nije i uživanja u tome da može da radi sve ono što je drugima zabranjeno, preko mesijanskih obećanja i bahatosti "strogog oca", do netolerancije prema različitim stavovima i shvatanja neoliberalizma kao religije, istine sa velikim "I" – lista je dugačka, spoj Vučića koga slušamo i gledamo i ciljeva koje pominje deluje nestvarno. S jedne strane, kao da se trudi da sam potvrdi sve stereotipe o našem mentalitetu, dok, s druge strane, stalno insistira da se rešio okova balkanske svesti i da bi sve nas da izbavi iz te mračne kulturalne tamnice.

Ovaj paradoks treba imati u vidu kada pokušavamo da razumemo mentalni put kojim je ovaj pravoslavni turbo-Srbin stigao do uverenja da je "bliži Nemcima, Austrijancima ili skandinavskim narodima" nego "našoj braći i prijateljima u južnoj Evropi". Štaviše, ako bismo se vodili stavovima koje odavno iznose neki naši sekularni liberali, mogli bismo pre da očekujemo da će ovako nešto govoriti Cipras, grčki ateista, a ne Vučić.

IDEJA I DOGMA

Ali, i Cipras će morati da se bori sa mentalitetom. Uostalom, i Barak Obama je nedavno otkrio da je jedan od najvećih neprijatelja velikih promena činjenica da čak i oni političari koji stvarno žele da ih sprovedu ne mogu istovremeno da promene pristup politici – sferi u kojoj se kristališu ključne odlike svesti na jednom prostoru. Pri tome, Cipras se suočava sa mentalitetom koji je teže menjati čak i od srpskog. (Relevantna "dimenzija kulture" je u Grčkoj rekordnih 100 poena, dok je u Srbiji 92.) Otud su čak i obični Grci, ljudi koji nemaju nikakvu moć, skloni da zaključe da im nad glavom visi Damoklov mač i onda kada ga niko drugi ni ne nazire.

Sem mentaliteta, za razliku od Ciprasove, Vučićeva klimoglava politika na svojoj strani ima sve ključne poluge neoliberalnog poduhvata. Nažalost, mogućnost da ovde dođe do velikih promena ima jednog drugog moćnog neprijatelja – samog Aleksandra Vučića.

Ako poverujemo da stvarno postoji novi, "ponovo rođeni" Aleksandar Vučić, razlika između Ciprasa i njega se može posmatrati kroz odnos utopije i iluzije, politike i spina, nade i straha, ideje i dogme. Cipras se bori protiv ekonomskog pravoverja, Vučića su zavele njegove čari. Ono u čemu Cipras prepoznaje destruktivni, "varvarski program", Vučić vidi najbolji lek.

Cipras se oslanja na harizmu i šarm, Vučić na buku i medije. Uz Vučića je Alister Kembel, umetnik u prikrivanju ružnih realnosti, a uz Ciprasa Slavoj Žižek, koji najbolje od svih levičara ume da sakrije činjenicu da još nema validne neislamističke alternative neoliberalizmu. Cipras je heroj (prave) levice širom sveta, Vučić je svemoćan, ali sasvim beznačajan, čak i u Evropi. Štaviše, ono što je danas na srpskim televizijama teže videti čak i od Olje Bećković jeste reportaža o tome šta u Nemačkoj stvarno misle o srpskom premijeru.

VERA U ČUDO

Ali, dvojica balkanskih populista imaju i nešto zajedničko. U temelju i Ciprasovog i Vučićevog izbornog uspeha je vera u čudo, ne u promene. Pitanje je šta je danas teže pretvoriti u svoju suprotnost – neoliberalnu ideologiju, čiji poraz predstavlja pretpostavku Ciprasovog uspeha, ili srpski mentalitet, koji Vučiću odavno više služi kao izgovor nego kao izazov. Zato obojica mnogo više liče na alhemičare nego na političare koji imaju šanse da ostvare obećano.

Ali, Ciprasu, čak i ako ne uspe na teškom putu koji je odabrao, već se smeši počasno mesto u istoriji. Vučić je ka uspehu krenuo lakšim putem, ali problem je u tome što se na njemu "putarina" meri kvadratnim kilometrima državne teritorije. Ova činjenica mu, čak i ako uspe, ne obećava lepo mesto u istoriji.

To je samo jedna od razlika između Ciprasa i Vučića, i njihova dva puta u bolje sutra, koje nekako treba učiniti nevidljivim. Ovako težak zadatak ne dopušta slobodu medija, zahteva gomilu spina i nalaže hiperprodukciju sve fantastičnijih paralelnih realnosti. Bojim se da nam neće još dugo biti zabavne. ¶

Fotografije: Marko Rupena

Zumiranje 5

Ko se boji Sirize

Đorđe Vukadinović smatra da to što građani Srbije imaju velike simpatije prema Sirizi brine i nervira srpski politički establišment, dok je Vesna Pešić iznela stav da je dobro što je jedna članica EU dobila levičarsku vlast koja želi da unese ravnotežu u klasni jaz

U petoj po redu emisiji "Zumiranje", gosti spoljnopolitičkog urednika "Vremena" Andreja Ivanjija bili su sociološkinja Vesna Pešić i urednik "Nove srpske političke misli" Đorđe Vukadinović. Tema emisije bio je dolazak radikalne levice na vlast u Grčkoj. Siriza je i pre i posle dolaska na vlast govorila da se Grčka više neće pridržavati mera štednje, a sagovornici u "Zumiranju" analizirali su do čega ova pobeda može da dovede, ne samo u Grčkoj već u celoj Evropi, pa i u Srbiji.

ODUMIRANJE LEVICE I ARGOANTNI ESTABLIŠMENT

Vesna Pešić je ocenila da je u poslednjih tridesetak godina levica polako nestajala u razvijenim zemljama – služila je samo kao korektiv kapitalističkog sistema. "Neoliberalizam kao tip kapitalizma je pobedio, levica je lagano izumirala, praveći jedan establišment koji je potpuno arogantan i korumpiran, i tu ja vidim da se taj klasni sukob znatno pojačao i produbio", rekla je Pešić. "Siriza ide na to da se taj sukob izbalansira, i mislim da je dobro da dobijamo levu stranku koja će ponovo da uravnoteži društvenu strukturu. Kada se klasni sukob do te mere pojača, kao što se pojačao u poslednjih 30 godina, onda imate jačanje ili fašističke, krajnje desnice, kao što se to već dogodilo u Nemačkoj, Engleskoj ili drugim zemljama, ili dobijate nešto levlje od levice. Stari establišment čine dva centra – levi i desni. Ta dva centra su se veoma približila i napravila neku vrstu sprege sa krupnim kapitalom, zbog toga se i govori o tom arogantnom i korumpiranom establišmentu. Jednako su se ponašali i kada je reč o Grčkoj, bio to Papandreu, PASOK ili Nova demokratija, a možete da vidite i u drugim zemljama da nikakve razlike između levice i desnice nema, u Nemačkoj je po drugi put na vlasti velika koalicija levog i desnog centra. Po mom mišljenju, ta stara podela je propala i zbog toga se i javila Siriza, koja sada signalizira da to više uopšte ne funkcioniše. Napravljen je zajednički blok od establišmenta, elite i njihovih privatnih interesa, a protiv građana i javnog interesa."

Po mišljenju Đorđa Vukadinovića, pobeda Sirize je događaj koji simbolički, politički i ideološki daleko prevazilazi granice Grčke, pa posledice dolaska ove partije na vlast mogu da budu revolucionarne. "Siriza ima deklarativan stav da želi da ostane unutar EU i evrozone, ali ako Cipras i njegov ministar finansija budu insistirali na tome što su pričali i pre i posle izbora, mislim da će vrlo brzo doći u pitanje njihov opstanak unutar evrozone, možda čak i unutar EU. Slažem se da je bolje što s leva dolazi ovaj talas, jer mislim da to daje veću šansu, ne samo kada je reč o Grčkoj nego i o drugim delovima Evrope, ali će to biti težak eksperiment i bolno iskušenje i za briselsku elitu, i za sve vladajuće establišmente i oligarhije širom Evrope. Siriza je odmah sutradan nakon izbora formirala vladu. Podsetio bih kako je to kod nas: mi imamo izbore za koje se ishod unapred zna, pa se to zatim i zvanično potvrdi, i onda čekamo vladu dva-tri meseca, a ovde ste imali vladu deset sati nakon izbora.

Vesna Pešić je podsetila i da finansijski kapital nije odgovarao za svetsku krizu koju je napravio 2008, te da su SAD i Velika Britanija odabrale pravi put izlaska iz krize: "Oni su odštampali gomilu para, čak su i naši liberali grdili Obamu što je naštampao onolike pare. Te pare je upumpao u ekonomiju i praktično spasao sistem, i danas je ekonomija Amerike daleko ispred Evrope. Evropa je izabrala drugi, štreberski put, potpuno pogrešan koncept, i zbog toga je ona sve to vreme, svih sedam godina u stagnaciji. Grčka je veoma disciplinovano primenjivala evropski projekat štednje Angele Merkel, i došli su do humanitarne katastrofe. Četiri godine najžešće štednje pokazale su da taj koncept ne valja. Zašto treba da radimo nešto ako se gotovo eksperimentalno pokazalo da taj pristup ne valja?", zapitala je Pešić.

KO JE SLEDEĆI

Andrej Ivanji je konstatovao da su se pojavile oštre kritike prema briselskoj administraciji i pojedinim nacionalnim vladama, jer su počele da zastupaju interese banaka i interese kapitala, nauštrb građana EU, što je dovelo do nazadovanja osnovnih vrednosti demokratije. "Ako se dozvoli Grčkoj da ne vrati svoj dug, šta će biti sa preko hiljadu milijardi duga Španije, šta će biti sa oko dve hiljade milijardi duga Italije, šta će biti sa ostalim zemljama? Ako se jednom napravi presedan, kako reći drugima da to ne dolazi u obzir? Da li će evropska demokratija i Berlin sa strane gledati šta će da bude u Španiji sa Podemosom, ili će aktivirati neke odbrambene mehanizme da se ne bi širio bauk Sirize?", rekao je Ivanji.

"To što je predlagala i radila Angela Merkel deluje poštenije, ali izgleda ne funkcioniše", izjavio je Vukadinović. "To funkcioniše na nivou kućnog budžeta – puno trošiš, pa stegni kaiš, skreši rashode i nemoj toliko da trošiš. Ali to ne deluje kada je reč o ovakvoj krizi, koja nije primarno izazvana time što se previše trošilo, iako je bilo strašno ružne kampanje prema Grcima, mada i prema drugim južnjacima, kako su lenji, bezobrazni, ništa ne rade... Činilo se da to što je Merkel predlagala, a Nemačka nametnula ostatku EU, deluje racionalno. Deluje, ali ne radi. Grčka je devastirana zemlja. Naravno da

UŽIVO NA SAJTU NEDELJNIKA "VREME"

Razgovor glavnog urednika "Vremena" DRAGOLJUBA ŽARKOVIĆA sa advokatima BRANKOM PAVLOVIĆEM i VLADIMIROM HOROVICEM.

Otvoreno i bez cenzure o proizvodnji neprijatelja u političkom životu Srbije.

NEDELJA, 8. FEBRUAR, 20 ČASOVA

www.twitter.com/NedeljnikVreme #Zumiranje

NOVA EMISIJA ZUMIRANJE BR. 5

DIREKTAN PRENOS I SNIMAK EMISIJE: WWW.VREME.COM

Grčka je veoma disciplinovano primenjivala evropski projekat štednje, i došli su do humanitarne katastrofe. Četiri godine najžešće štednje pokazale su da taj koncept ne valja. Zašto treba da radimo nešto ako se gotovo eksperimentalno pokazalo da taj pristup ne valja?

– Vesna Pešić

Naravno da su Grci morali da preduzmu neke mere štednje, i to nije sporno, ali sve drugo što je nametnula "trojka" izazvalo je strašne tektonske pokrete. Oni štede godinama, evropske banke im daju kredite da bi otplaćivali dug, a njima dug raste. U suštini, čitav projekat spasavanja Grčke je projekat spasavanja zapadnih i evropskih banaka.

– Đorđe Vukadinović

su Grci morali da preduzmu neke mere štednje, i to nije sporno, ali sve drugo što je nametnula ta čuvena 'trojka' izazvalo je strašne tektonske pokrete. Oni štede godinama, ECB i evropske banke daju im kredite da bi otplaćivali dug, a njima dug raste. Zapravo, oni dobijaju pare da bi vratili svoje dugove bankama, pre svega nemačkim i francuskim. U suštini, čitav projekat spasavanja Grčke je projekat spasavanja zapadnih i evropskih banaka."

SRBIJA, ZALUTALA DRŽAVA

Odgovarajući na pitanje voditelja da li se u Srbiji može naći neka Siriza, Vesna Pešić je rekla da je kapitalizam u pominjanim zemljama Zapada nešto drugačije od stanja u Srbiji. "Mi smo ušli u tranziciju posle Petog oktobra, ali nemamo ni sud ni zakonsku infrastrukturu. Kada se uđe u te velike promene, u tranziciju, navodno u tržišnu privredu, bez zakonitosti, bez suda, tužilaštva, policije, bez ijedne institucije, kada taj takozvani neoliberalizam uđe u ona društva koja nemaju nikakvu pravnu sigurnost, onda to ode u totalnu destrukciju i pljačku tokom privatizacije, i onda to više nije ona vrsta kapitalizma o kojoj smo do sada govorili, nego se to diže na kvadrat. Takve su Ukrajina, Rusija, Srbija, takve su zemlje koje su zalutale u interesne sfere arogantne elite.

Vesna Pešić je dodala da vlast štedi na penzijama i platama, a zaposlili su 50.000 ljudi u državni sektor, i tu postoje ogromna rasipanja: "Ta štednja je totalno lažna, niti je bila potrebna niti postoji, a da ne govorim da to nikakve veze nema ni sa kakvim zapadnim tipom društva. On je, kao apsolutni autokrata i vođa, uništio sve institucije, pogledajte šta sad radi sa zaštitnikom građana, kakav je to sistem u kome će iz krize da nas izvuče neko ko uništi i to malo institucija? Ta podrška građana koju on ima, videli ste kako to izgleda. Postoji jedna super-manipulacija sa njegove strane, mislim da on ni noću ne spava, nego manipuliše. To što priča da radi danonoćno, on danonoćno manipuliše. Ne znam da li ima dva minuta kada je sam sa sobom a da ne manipuliše."

Vukadinović misli da to što građani Srbije imaju velike simpatije prema Sirizi brine i nervira srpski politički establišment. "Nikada ne valja kada kasnite, ni kao država ni kao pojedinci. Ova vlast i, posebno, Aleksandar Vučić su kao jedan zakasneli ponavljač, koji pokušava da bude kombinacija štrebera i ponavljača. On je usvojio, a preko njega i s njim i Srbija, upravo te neoliberalne mantre i fraze i ideologiju, u trenutku kada se taj koncept raspada. Pošto je on sada progledao, kaže da svi Srbi treba da postanu veberijanci ili protestanti, u smislu radne etike, što je naravno komično. To ne znači da ne treba da postanu vredniji, kao i Grci, ali nije to baš tako da su Grci i južnjaci lenji, a da su severnjaci jako vredni, kao što nije tačno ni da su ovi korumpirani, a severnjaci veoma pošteni. Najveći korupcijski skandali poslednjih godina u Evropi bili su vezani upravo za Dojče Telekom, pa i za Simens pre par godina, pa su desetine milijardi dolara pristali da plate kao obeštećenje da bi se taj proces legalno zaustavio", zaključio je Vukadinović.

Kompletan snimak emisije nalazi se na *www.vreme.com/zumiranje* ¶

PRIREDIO: RADMILO MARKOVIĆ

VREME USPEHA!
Klub dobrih poslovnih ideja
REDOVNI PODLISTAK NEDELJNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

DANKA SELIĆ, BG SAJAM

Uspeh jedino logično rešenje

ISTRAŽIVANJE A. T. KERNEY

Neophodne radikalne promene u telekomunikacijama

Intervju: Danka Selić, generalni direktor Beogradskog sajma

Uspeh jedino logično rešenje

"Neko će reći da je zavisnost sajamske delatnosti kao takve, pa i kompanije u celini, od ekonomskog potencijala korisnika, univerzalni problem tržišta i ekonomske logike, koji nije svojstven samo Beogradskom sajmu, ali ipak, u aktuelnim uslovima privređivanja, besparice i štednje, sajamski nastupi i ova vrsta troškova za marketing i ne mogu biti na listi kriznih prioriteta firmi, naših partnera i klijenata, ali ni posetilaca"

Pred Beogradskim sajmom nalazi se godina puna izazova, godina koja bi mogla da ima presudan uticaj na njegovu poslovnu budućnost. S obzirom da je Sajam još uvek društveno preduzeće, prema Zakonu o privatizaciji bi do kraja 2015. Sajam morao da bude privatizovan. O tome kakvo je stanje Beogradskog sajma pred privatizaciju i o budućim poslovnim planovima, za "Vreme" govori Danka Selić, generalni direktor Beogradskog sajma.

"VREME": U januaru se navršilo godinu dana kako ste na čelu Beogradskog sajma, a pre toga ste bili pomoćnik finansijskog direktora. Šta se sve promenilo u poslovanju Sajma od kada ste na njegovom čelu?

DANKA SELIĆ: Beogradski sajam je u proteklu 2014. godinu ušao maksimalno posvećen i okupiran konkretnim aktivnostima i procenama – pravnim, pravno-imovinskim, kadrovskim, sistemsko-strukturnim, finansijskim i svim drugim – propisanim i iniciranim od strane nadležnih državnih organa kao priprema za formalni početak privatizacionog procesa koji je počeo nešto kasnije, 15. avgusta, u skladu sa novim Zakonom o privatizaciji. Beogradski sajam se očekivano našao među 502 preduzeća na koja se odnosio Javni poziv za prikupljanje pisama o zainteresovanosti za subjekte privatizacije iz portfelja Agencije za privatizaciju. Podrazumeva se da je i sam početak ove, sigurno najveće, prekretnice u životu i funkcionisanju kompanije predstavljao stručno-menadžerski izazov s jedne strane, ali i psihološko opterećenje i splet brojnih nedoumica i za menadžerski tim sa mnom na čelu i za kolektiv u celini, sa druge strane.

Sve to uključivalo je veoma kompleksnu analizu svih kompanijskih resursa, vrednosti i mana, od ljudskog faktora, preko pokretne i nepokretne imovine, do brendova i finansijskih bilansa. U tom kontekstu može se reći da smo u privatizacioni postupak ušli kao otvorena knjiga i sa transparentnim računi(ca)ma. A sve to, kako bi i potencijalnim investitorima i državi bila pružena značajna pomoć prilikom opredeljivanja za optimalni model i uslove privatizacije kad za to dođe vreme.

Možda je najteži deo tog posla bio smanjivanje broja zaposlenih za više od 10 odsto. Paralelno s ovim procesom izvršena je dodatna racionalizacija poslovanja resistematizacijom radnih mesta i poslova. Kad se tome doda i smanjenje plata zaposlenima, kao i smanjenje zbog mera državne politike štednje i finansijske konsolidacije javnog sektora, utisak o vanrednosti i delikatnosti situacije postaje jasniji.

Sajam je, pored svega, bio i jedan od humanitarnih epicentara posle katastrofalnih majskih poplava, tokom više meseci i svim svojim raspoloživim prostornim, materijalnim i ljudskim resursima omogućio je utočište stotinama evakuisanih lica sa postradalih područja. Sve to, pokazalo se, nije umanjilo poslovni entuzijazam niti redukovalo planove u vezi sa jesenjom sajamskom sezonom, čiji se početak poklopio sa odlaskom i poslednjeg nesrećnog gosta.

Kako u tom svetlu ocenjujete poslovnu 2014, a šta su planovi za 2015. godinu?

U pomenutim internim okolnostima, ali i u opštepoznatom spoljnom kriznom privrednom ambijentu, Beogradski sajam i dalje nema ni kredite ni neispunjene obaveze prema državi. Održavanje planiranih četrdesetak sajamskih manifestacija bio je i plan i poslovni imperativ, pred kojim kao kompanija nismo smeli da se povučemo. Između kalendarski prvog velikog, Sajma turizma, i poslednjeg velikog, Sajma nameštaja, uspesi sajamskih manifestacija bili su različiti, ali u granicama očekivanih, pa su poslovni rezultati na kraju godine zapravo slika velikih napora koje smo uložili i mi i naši klijenti. Sajmovi, sajmovi, sajmovi – suština je svih naših planova i za 2015. godinu.

Možete li ukratko da navedete osnovne probleme i izazove sa kojima se u svom poslovanju Sajam suočava, i na koji način planirate da ih premostite?

Osnovni problem u funkcionisanju Sajma leži u vezi sa karakterom njegove osnovne delatnosti, tačnije u direktnoj zavisnosti sajamske delatnosti kao takve od ekonomskog potencijala korisnika te delatnosti. Neko će reći da je to univerzalni problem tržišta i ekonomske logike, ali, složićete se, u aktuelnim uslovima privređivanja, besparice i štednje sajamski nastupi i ova vrsta troškova za marketing jednostavno nisu na listi prioriteta firmi, naših partnera i klijenata, ali ni posetilaca. Tako se i na poslovanje Sajma kriza celokupne privrede odražava bez odlaganja, logično i, opet zbog karaktera delatnosti – očigledno i javno. Ovakav uzročno-posledični sled veoma je teško, gotovo nemoguće, izbeći

nekakvim “originalnim”, konačnim poslovno-menadžerskim rešenjima.

Čini mi se da su, u odnosu na ovaj suštinski, generalni, svi drugi problemi sa kojima se kompanija suočava, inače uglavnom poznati i dostupni javnosti, ipak u drugom planu. Kompanija ima, na primer, ozbiljan i skup problem sa povećanom amortizacijom. Knjigovodstvena vrednost kompanije, procenjivana u decembru 2013. godine, iznosi oko 42 miliona evra, od čega se oko 30 miliona evra odnosi na procenjenu vrednost građevinskih objekata, a oko 12 miliona na građevinsko zemljište, koje je, uzgred, državno a ne kompanijsko. Održavanje ove imovine, s obzirom na to da se radi o objektima starim preko 60 godina, predstavlja veoma visoke fiksne troškove, u ovakvim vremenima gotovo nepodnošljive. Isto tako, nastojimo da konsolidujemo kompanijske finansije posle blokade jednog dela naših sredstava u Univerzal banci, koja su, zajedno sa sredstvima brojnih drugih velikih državnih i privatnih kompanija, ostala zarobljena do rešavanja ovog slučaja.

Ipak, možda je najveći izazov pred kojim se kompanija nalazi onaj – ljudski. Strepim da brojne mere racionalizacije i, ponavljam, mere štednje ne odnesu najbolje kadrove, a s njima i izuzetno vredna nagomilana iskustva, kontakte, znanja, veštine i onaj poznati minuli rad, koji su od brojnih sajamskih manifestacija dugo i mukotrpno stvarali međunarodno priznate brendove. Upravo taj deo je dobrim delom sadržan i u konačnoj ceni Beogradskog sajma, bez obzira na to ko će u bliskoj budućnosti biti njegov vlasnik.

Po vama, šta je potrebno da bi se u narednih tri do pet godina poslovanje Beogradskog sajma podiglo na kvalitativno viši nivo? Koja je vaša vizija razvoja Sajma?

Kvalitativno viši nivo poslovanja u ovom trenutku podrazumeva više nego ozbiljne investicije, pre svega u postojeće objekte, potom u svu ostalu infrastrukturu i komunikacijske sisteme. Dalje, ono što do pre samo godinu-dve nije ni postojalo, danas je ključni faktor u projekcijama budućnosti. Radi se o projektu “Beograd na vodi”, na koji se, kao što znate, Beogradski sajam direktno, fizički i funkcionalno, naslanja i time dobija perspektive sasvim novih dimenzija. Verujem da se i u Vladi Srbije i u Agenciji za privatizaciju, zaduženoj za modeliranje oblika privatizacije, ovim činjenicama poklanja izuzetna pažnja.

U granicama svog položaja i očekivanih promena u bliskoj budućnosti, verujem da Beogradski sajam i može i mora da ostane vodeća sajamska kuća u regionu. Mislim da mu najavljeni kapitalni projekti, privredne i strukturne reforme, približavanje Evropskoj uniji i druge aktuelne Vladine mere, uz sve pokatkad bolne propratne posledice, dugoročno i strateški veoma idu naruku.

Ako sam dobro razumeo finansijski izveštaj, u 2012. i 2013. Sajam je otpisao ukupno više od 450 miliona dinara potraživanja, mahom od kupaca u zemlji. Da li je to tačno? Da li će privatizacija u ovom smislu poboljšati poslovanje Sajma?

Verujem da je vaše tumačenje plod nesinhronizovanog tumačenja i tajminga. Naime, prema podacima na dan 31. decembar 2014. godine, a u vezi sa nenaplaćenim potraživanjima iz 2012. i 2013. godine, Beogradski sajam je, u kategoriji domaćih kupaca, 2012. imao procenat naplate od 96,86 odsto (fakturisano 795,1 milion dinara, naplaćeno 770,2), a 2013. godine 96,69 odsto. U kategoriji inokupaca procenat naplate je 2012. bio 99,01 odsto (fakturisano 173,7 miliona dinara, naplaćeno 172), a 2013. godine 98,14 odsto.

Potcrtavajući efikasnost naplate kao opšti problem poslovanja, i na najširem planu, verujem da bi efikasnost kao u našem slučaju, a u postojećim uslovima privređivanja, više nego zadovoljila i svakog budućeg vlasnika Sajma ili investitora u Sajam.

Možete li objasniti na koji način se kapital Sajma sa 1,85 milijardi dinara na kraju 2012, uvećao na skoro 5,5 milijardi na kraju 2013. godine? Na koji način je izračunato da su revalorizacione rezerve više nego dvostruko veće od osnovnog kapitala?

Radi se o proceni vrednosti kapitala, koja je rađena, po nalogu Ministarstva privrede, u novembru 2013. Ta procena je evidentirana u poslovnim knjigama. Efekat procene uticao je, sa jedne strane, na povećanje vrednosti imovine, a sa druge i na povećanje revalorizacionih rezervi u kapitalu. Time je još jedna “misterija” svedena na nulu

Neophodne radikalne promene

Konsultantska kuća *A.T. Kearney* objavila je rezultate istraživanja o trendovima na evropskom tržištu telekomunikacija i o tome šta je potrebno kako bi evropske telekomunikacione kompanije preživele u konkurenciji kompanija poput *Applea*, *Samsunga* i *Googlea*

Potražnja za telekomunikacionim uslugama u Evropi je u velikom porastu. Samo u periodu 2014–2018. godine očekivani rast mobilnog saobraćaja je 61 odsto godišnje, dok će se promet podataka u fiksnoj mreži povećati 20 odsto godišnje. Međutim, pritisak za dalje smanjenje cena uz istovremeno zadržavanje odgovarajućeg nivoa investicija znači da će finansijska perspektiva evropskih telekomunikacionih kompanija biti u najboljem slučaju – mešana. Šta to zapravo znači?

Vodeća globalna menadžment konsultantska kuća *A.T. Kearney* zaključuje da su telekomunikacionom sektoru potrebne strateške i regulatorne promene, kao i značajne investicije u infrastrukturu, kako bi se sprečilo da se klasični telekomunikacioni operatori izguraju iz većeg dela telekomunikacionog lanca. Prema rezultatima dobijenim u ispitivanju stavova

Tri slobode

Prema istraživanju, izvršni direktori će uspešno poslovati ako im regulatori odobre ono što *A.T. Kearney* naziva "Tri slobode". Prva je sloboda ostvarenja ekonomije obima: Dozvoljavanje konsolidacije osiguralo bi investicije u bolju infrastrukturu i usluge, a međudržavna konsolidacija omogućila bi formiranje velikih igrača koji bi većoj bazi korisnika mogli ponuditi nove digitalne usluge, poput plaćanja ili umreženih automobila. Druga sloboda je sloboda od asimetrične regulative: Uspostavljanje jednakih standarda na nivou EU po pitanju privatnosti i zaštite podataka pomoglo bi inovacijama te ohrabrilo korisnike za usvajanje novih usluga. Treća je sloboda od neograničenog određivanja cena: Neograničavanje cenovnih politika je od vitalne važnosti za telekomunikacione operatore kako bi ponudili različite usluge i sadržaj u sklopu paketa i diferencirali kvalitet usluge.

Ana Petrić i Marko Derča

60 direktora najvećih telekomunikacionih kompanija u Evropi, telekomunikacioni operatori treba svojim korisnicima da ponude još više usluga i otvoreno se takmiče sa kompanijama koje nisu tradicionalne telekomunikacione kompanije kao što su *Apple*, *Samsung* i *Google*, za šta je potrebno postići i napredni nivo inovativnosti. Prema rezultatima, dve trećine intervjuisanih izvršnih direktora iz vodećih telekomunikacionih operatora kaže kako su za postizanje finansijskih ciljeva potrebne temeljne promene u poslovanju i operativnim modelima. "Istraživanje je pokazalo da je konsolidacija u telekomunikacionoj industriji uhvatila maha u poslednje vreme i nije bila ograničena na dogovore o deljenju mrežne infrastrukture ili spajanja i akvizicije samo u mobilnoj telekomunikacionoj areni. Pregovori i postignuti dogovori uključivali su i pružaoce usluge u fiksnoj telefoniji, grupe integrisanih telekomunikacionih operatora kao i kablovske operatore. *A.T. Kearney* smatra kako je koncentracija stvarno potrebna kako bi se stvorio ravnopravan teren za kompanije i tržišta razvio na principima ekonomije obima", komentariše Ana Petrić, stariji savetnik u kući *A.T. Kearney* zadužen za područje telekomunikacija.

Istraživanje pokazuje da izvršni direktori u evropskom telekomunikacionom sektoru razmišljaju kako smanjiti operativne troškove i povećati prihode po korisniku. Oni su fokusirani i na prilagođavanje strukture troškova očekivanom smanjenju prihoda kako bi nastavili sa investiranjem u širokopojasnu mrežu i visokokvalitetne usluge. Napori u smanjenju troškova preusmereni su sa operativnih troškova na smanjenje marketinških troškova (npr. provizije, subvencije) kako bi se fokusirali na efikasnije investicione programe. "Troškovi su, međutim, samo jedna strana medalje", objašnjava Marko Derča, potpredsednik kuće *A.T. Kearney*. "Evropska telekomunikaciona tržišta u većini mogu se okarakterisati kao zrela tržišta s raznolikim korisnicima, počevši od štedljivih pa sve do onih koji u potrazi za kvalitetom koriste etablirane brendove. Kao rezultat, fokus telekomunikacionih operatora usmerava se prema upravljanju vlastitom bazom korisnika i ponudi novih usluga. Izvršni direktori u telekomunikacionom sektoru kažu kako im je razvoj novih poslova, samostalno ili u partnerstvu sa drugim kompanijama, ključni cilj. Kada se pogleda poslovni model, većina telekomunikacionih operatora odustala je od nade kako će taj značajniji rast tržišnog udela ostvariti na bilo koji način osim akvizicijama i pripajanjem", ističe Derča.

VICTORIA GROUP

Klaudio Skaroca, novi generalni direktor

Krajem januara, nadzorni odbor Victoria Groupa imenovao je Klaudija Skarocu (Claudio Scarrozza) za novog generalnog direktora kompanije. Gospodin Skaroca je bogato profesionalno iskustvo i ekspertizu u upravljanju svim segmentima agrobiznisa u različitim regionima sticao tokom nekoliko decenija karijere na top menadžment pozicijama najvećih svetskih multinacionalnih kompanija u sektoru poljoprivrede. Pre nego što se pridružio menadžment timu Victoria Groupa, Klaudio Skaroca je u proteklih sedam godina bio je generalni direktor *CHS Europe* i viši potpredsednik *CHS Inc*, kompanije koja se nalazi na listi Fortune 100, sa godišnjim prihodom od 45 milijardi dolara. Ustanovio je i razvio poslovanje ove kompanije u Zapadnoj i Centralnoj Evropi, Africi, na Bliskom istoku, kao i u zemljama bivšeg Sovjetskog Saveza.

CENTRO ŠTAMPA HOLDING

Ugovor o distribuciji sa BAT-om

U prvoj polovini januara Centrosinergija, deo poslovnog sistema Centro štampa holding, u čijem je vlasništvu i Moj kiosk, potpisala je Ugovor o distribuciji duvanskih proizvoda sa kompanijom "British American Tobacco" (BAT). Zvanična distribucija BAT-ovog proizvodnog portfolija od strane Centrosinergije je počela u ponedeljak, 12. januara. "Potpisivanje Ugovora o distribuciji duvanskih proizvoda sa BAT-om, renomiranom kompanijom, jednim od najznačajnijih stranih investitora u Srbiji koji je u Centrosinergiji prepoznao pouzdanog i savremenog partnera, početak je partnerstva koje pruža velike mogućnosti i potencijal za dugoročnu saradnju i razvoj obe kompanije", izjavio je Dejan Stančević, izvršni potpredsednik u kompaniji Centro štampa holding.

DELTA HOLDING

EBITDA veći od 50 mil. evra

"Delta holding je u 2014. ostvarila svoje najbolje rezultate posle 2008. godine, i to u vrlo lošim uslovima i bez poslova sa državom Srbijom, javnim ili državnim preduzećima", rekao je 23. januara na konferenciji za novinare predsednik Delta holdinga Miroslav Mišković. On je izjavio da je kompanija u 2014. ostvarila EBITDA veći od 50 miliona evra i uplatila u budžet 90,5 miliona evra. Takođe, Mišković je saopštio da će Delta biti spremna da u roku od 30 dana počne izgradnju četiri objekta u Beogradu, vrednih više od 250 miliona evra, a da se čeka samo na dobijanje građevinske dozvole. U 2015. u Delti očekuju znatno povećanje obima poslovanja, porast EBITDA na oko 62 miliona evra, kao i rekordni izvoz od 75 miliona evra.

BANCA INTESA

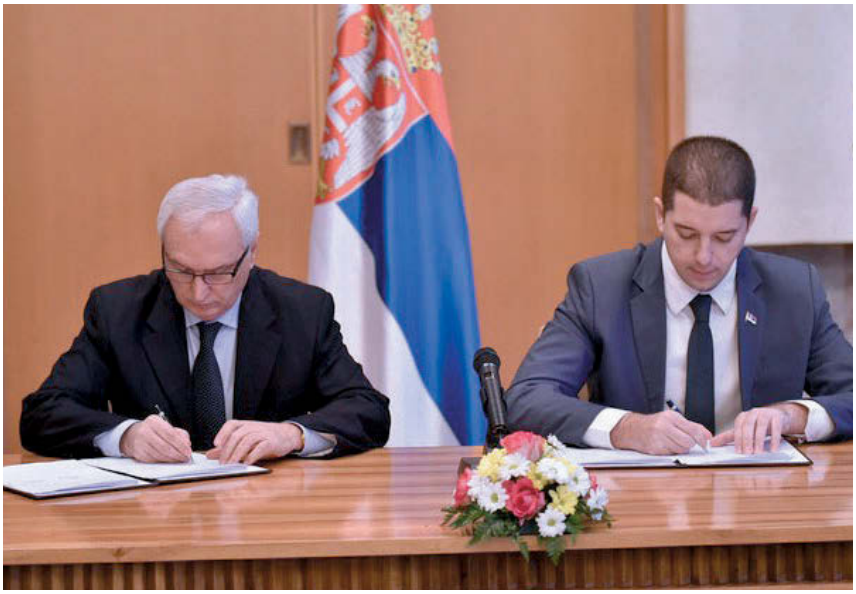
Snažna podrška privredi i u 2014.

Banca Intesa je u 2014. godini plasirala više od 7300 subvencionisanih pozajmica za likvidnost i trajna obrtna sredstva u ukupnom iznosu od 19,35 milijardi dinara, što ju je još jednom pozicioniralo kao vodeću banku u zemlji u odobravanju kredita sa subvencijom kamatne stope, kako u ukupnom iznosu tako i prema broju klijenata kojima su sredstva stavljena na raspolaganje, saopšteno je iz banke. Gotovo dve trećine sredstava, više od 13 milijardi dinara, upućeno je preduzetnicima, mikro i malim preduzećima, a pozajmice su realizovane u dinarima, po kamatnim stopama ograničenim na 5,45 odsto na godišnjem nivou i uz maksimalan rok otplate od 18 meseci koji uključuje i grejs period u trajanju od šest meseci. Počevši od 2010. godine, Banca Intesa je učestvovala u svim dosadašnjim programima subvencionisanih kredita kao najaktivnija poslovna banka sa tržišnim učešćem od 25 odsto u ukupno odobrenim zajmovima.

COCA-COLA

Ulaganje od 3,8 miliona evra

Coca-Cola sistem u Srbiji (Coca-Cola Hellenic i kompanija Coca-Cola) uložiće 3,8 miliona evra u proizvodne i kapacitete za skladištenje u cilju pokretanja najsavremenijeg pogona za proizvodnju sokova u Beogradu, saopšteno je iz kompanije. Ova ulaganja, kao i uvođenje nove linije koja može da proizvodi kompletan asortiman kartonske aseptične ambalaže od 0,5 l do 1,5 l, omogućiće sistemu da uspostavi Centar za proizvodnju sokova u beogradskoj fabrici, sa već dogovorenim izvozom u Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu, Makedoniju, Hrvatsku, Sloveniju, Bugarsku, Mađarsku i Poljsku. Zahvaljujući ovom procesu, u Beogradu će biti otvoreno 80 novih radnih mesta. U okviru planiranih promena u infrastrukturi proizvodnje sokova, aktivnosti fabrike Fresh&Co. u Subotici biće integrisane u novi Centar za proizvodnju sokova u Beogradu. Očekuje se da ceo proces bude završen do kraja 2015. godine.

Potpisivanje memoranduma: Slobodan Petrović i Marko Đurić

IMLEK

Memorandum sa Kancelarijom za KiM

Kompanija Imlek i Kancelarija za Kosovo i Metohiju potpisale su krajem januara Memorandum o razumevanju u vezi sa strateškom saradnjom i zajedničkim ulaganjem u podizanje kapaciteta za mlekarsku industriju na području Pokrajine. Cilj ove saradnje, ozvaničene potpisivanjem Memoranduma, jeste da se kroz izgradnju kapaciteta za mlekarsku industriju i uvećanjem nivoa proizvodnje mleka stimulišu ekonomski rast i podstaknu poljoprivredni proizvođači sa područja KiM da ostanu na teritoriji AP Kosovo i Metohija. Memorandum o razumevanju potpisali su generalni direktor Imleka Slobodan Petrović i direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju Marko Đurić. Tom prilikom, generalni direktor kompanije Imlek Slobodan Petrović rekao je da je namera kompanije da, u okviru svojih mogućnosti, da pun doprinos ekonomskom oporavku i društvenom razvoju Kosova i Metohije, neophodnim za opstanak nealbanske zajednice na ovom području.

VOLVO BUS I SIEMENS

Električni autobusi u gradovima

Volvo Bus i Siemens potpisali su sporazum o snabdevanju kompletnih sistema električnih autobusa za gradove. Prema sporazumu, Volvo autobusi će kupcima isporučivati električne hibridne autobuse i električne autobuse, a Siemens će snabdevati i instalirati stanice visokog kapaciteta punjenja (punjenje kapaciteta do 300 kW) za električna vozila. Volvo Bus i Siemens su nemačkom gradu Hamburgu već isporučili kompletno rešenje za gradsku mobilnost koje se sastoji od tri Volvo električna hibridna autobusa i četiri stanice za punjenje. Tokom 2015. godine, električni autobusi, električni hibridi i infrastruktura za punjenje biće isporučeni švedskim gradovima Geteborgu i Stokholmu. Infrastruktura za punjenje koju obezbeđuje Siemens obuhvata stanicu za punjenje, pomoćnu opremu, kablove, građevinske radove, instalaciju, puštanje u rad i održavanje. Jednogodišnje testiranje na terenu, u Geteborgu u Švedskoj, pokazalo je da Volvo električni hibridni autobus omogućava smanjenje potrošnje goriva i ugljen-dioksida do 75 odsto, u poređenju sa Euro 6 dizel autobusima.

DFG

Mid Europa kupuje Danube Foods Group

Drugog februara Mid Europa Partners, najveći investicioni fond specijalizovan za investicije u Centralnoj i Istočnoj Evropi, saopštio je da je potpisao sporazum vredan 575 miliona evra, o preuzimanju firmi Danube Foods Group BV i Clates Holding BV (zajedno "Danube Foods grupa"), u čijem vlasništvu su srpske kompanije Imlek, Mlekara Subotica, Bambi i "Knjaz Miloš", kao i mlekare u vlasništvu Imleka u Makedoniji, Republici Srpskoj i Crnoj Gori. Zaključivanje transakcije se očekuje u prvoj polovini ove godine, nakon ispunjavanja svih uslova kupoprodajnog ugovora. "Akvizicija Danube Foodsa pokazuje našu odlučnost da nastavimo da podržavamo razvoj vodećih firmi u Srbiji i regionu, nakon veoma uspešne investicije u SBB-Telemah grupu", izjavio je Robert Knor, partner *Mid Europe*, koji vodi investicije za Jugoistočnu Evropu. "*Danube Foods* se odlično uklapa u investicione kriterijume Mid Europe zbog vodećih brendova i snažnih tržišnih pozicija članica grupe, koje želimo da još više ojačamo kroz kapitalna ulaganja i selektivne akvizicije u regionu", dodao je Knor.

HEMOFARM

Rekordna proizvodnja

Sa više od 200 miliona pakovanja i četiri milijarde tableta proizvedenih u prošloj godini, Hemofarm je zabeležio istorijsku proizvodnju, saopšteno je iz kompanije. Hemofarm planira nova velika ulaganja i u ovoj godini velikog jubileja, kada slavi 55 godina postojanja. Između ostalog, planirana su nova ulaganja u proširenje kapaciteta ampulnih formi u Vršcu i višemilionska investicija u pogon za proizvodnju nazalnih sprejeva u fabrici u Podgorici. "Naša fabrika u Vršcu 70 odsto proizvodnje isporučuje tržištima EU. Ove godine predviđeno je više od 20 miliona evra ukupnih investicija u okviru grupe Hemofarm, od čega je najmanje 12 miliona evra u osavremenjavanje proizvodnje", rekao je Ronald Zeliger, generalni direktor Hemofarma, u neformalnom susretu sa novinarima. Uvećanjem od 15 odsto, Hemofarm je svoj portfolio proširio na preko dve hiljade proizvoda. Postojećoj ponudi za tržište EU dodata su dva nova proizvoda, a na domaćem tržištu ova kompanija i dalje je broj jedan po izboru kupaca.

VREME USPEHA je redovni podlistak nedeljnika "Vreme", izlazi svakog prvog četvrtka u mesecu, uređuju: Aleksandar Aleksić i Radmilo Marković

ZORAN STANOJEVIĆ

Strah od samoupravljača

Ako ste u panici da će nad nama jednoga dana zavladati roboti, ne oklevajte da to izreknete glasno. Uputi li vam neko čudan pogled, objasnite mu da isto misle i najumniji ljudi današnjice. Bolje rečeno, polemišu o razmerama te opasnosti.

Strasti je raspalio Stiven Hoking (ko bi drugi?) kada je pre nekoliko meseci izrekao hvalospeve razvoju veštačke inteligencije istovremeno upozoravajući da bi to mogla da bude poslednja velika stvar koju je čovek napravio. Ali, bukvalno poslednja. Pre dvadesetak dana Hoking je zajedno sa Elonom Muskom (Tesla automobili, suosnivač Pejpala itd.) napisao otvoreno pismo u kojem naučnicima poručuju da su pred njima fantastična otkrića koja mogu neverovatno da unaprede civilizaciju, ali da moraju biti veoma oprezni jer se veštačka inteligencija može oteti kontroli i ugroziti čoveka. Javili su se mnogi da se potpišu.

Na ovo je reagovao Erik Horvic, šef razvoja Majkrosofta, rekavši da je strah preteran. Demantovao ga je viši savetnik u kompaniji, Bil Gejts, stavom da veštačku inteligenciju treba uzeti vrlo ozbiljno i kada su dobre i kada su loše strane u pitanju. Gejts očekuje velike prodore u narednih deset godina, unapređenje veštačkih ruku, nogu i očiju pre svega, verovatno i nekih unutrašnjih organa poput srca, ali i sve širu upotrebu mašina u poslovima koje sada obavljaju ljudi. Međutim, usavršavanjem bi veštačka inteligencija u dogledno vreme mogla da nadmaši humanu i da tada sebi postavi više ciljeve. Zbog toga treba biti vrlo oprezan u programiranju, upozorava Gejts.

Korisna mašina je ona koja može da zameni čoveka u teškim, opasnim, dosadnim ili poslovima koje ljudi rade nevoljno. Ali na takvim mestima je često potrebno donositi odluke te je neophodno stvoriti mašinu koja razmišlja blisko čoveku. Dobar primer su "erbas" avioni u kojima se piloti ponekad osećaju suvišnim. Do te mere da su za dva pada (Er Frans i Malezija erlajns) okrivljeni upravo piloti koji su preuzeli kontrolu od kompjutera i napravili tragične greške. Slično bi moglo da se dogodi i sa automobilima, jer se model samoupravljajućeg vozila već razvija. Neće nam biti potrebne vozačke dozvole, samo sednete u automobil i on vas apsolutno bezbedno preveze gde treba.

Ostaje samo jedno pitanje, ali je ono ključno. Hoćemo li znati kada smo prešli granicu posle koje će mašine početi same da se razvijaju i reprodukuju? Da bi onda procenile da je nesavršeni čovek suvišan, takoreći parazit kojeg treba eliminisati.

Uprkos svim tim strahovima, najnoviji projekat Bila Gejtsa zove se Lični asistent (*Personal Assistant*) i u pitanju je softver koji bi trebalo da vam pomogne da se snađete u moru aplikacija i izbora koji vas okružuju i pomogne vam da se uvek opredelite za ono što je za vas najbolje.

Jer, vaš računar vas najbolje poznaje. Vaš je problem ako vi ne poznajete njega tako dobro.¶

PRODAJA & PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

6 meseci	bez PDF-a	sa PDF-om
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd,** ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS.
Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi **http://www.vreme.com/pretplata** pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na *www.vreme.com/pretplata*. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarnica.net

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

OTAC

ALEKSANDAR ZOGRAF.

JANUARA 2015., MOG OCA, **MIROLJUBA**, INFARKT JE SUSTIGAO BAŠ DOK JE VOZIO BICIKL, NA BICIKLISTIČKOJ STAZI NEDALEKO OD KUĆE NA OBODU GRADA. PREPLAVILA ME JE TUGA, ALI I ZADOVOLJSTVO ZATO ŠTO JE UMRO NA NOGAMA, A NE U KREVETU, BAŠ ONAKO KAO ŠTO JE PRIŽELJKIVAO...

MOŽDA JE NJEGOV ZAZOR OD SAVREMENE MEDICINE IMAO KORENA U TOME ŠTO JE BIO UZ MOJU MAMU, **MILANKU**, U VREME KADA SU JE ŽIVOTNE FUNKCIJE SPORO NAPUŠTALE, GODINE 2007.; NAKON ŠTO JE OSTALA PRIKOVANA ZA POSTELJU. MALO PRE NEGO ŠTO JE UMRLA, ČESTO SAM IMAO OBIČAJ DA SE, IZ NEKOG RAZLOGA, ZAUSTAVIM ISPRED POLJA NEDALEKO OD MESTA GDE SU MOJI RODITELJI ŽIVELI – PRIZOR TOG PROSTORA JE IZ NEPOZNATOG RAZLOGA IZAZIVAO NAJDUBLJU TUGU. U STRIPU KOJI JE 2007. GODINE OBJAVLJEN U **VREMENU**, PREDSTAVIO SAM SEBE NA TOM POLJU (BICIKLISTIČKA STAZA JE IZGRAĐENA TEK KOJU GODINU KASNIJE), NE ZNAJUĆI DA ĆE 2015. UPRAVO TU ISPUSTITI DUŠU MOJ OTAC...

(2007)

ČUDNOM KOINCIDENCIJOM, U ISTOJ ULICI (KILOMETAR DALJE) JE 1985. GODINE POGINULA OČEVA MATI, MOJA BABA – DOK JE STAJALA NA AUTOBUSKOM STAJALIŠTU, NA NJU JE NALETEO AUTOMOBIL KOJIM JE UPRAVLJAO PIJANI VOZAČ. OTAC JE PRISTAO DA IDENTIFIKUJE NJENO TELO U MRTVAČNICI, UPRKOS UPOZORENJIMA DA JE PRIZOR ŠOKANTAN – GLAVA JE BILA RAZMRSKANA, IZ LOBANJE JE VIRIO MOZAK. SEĆAM SE DA SAM GA KASNIJE PITAO – "KAKO SI TADA REAGOVAO"? "POMILOVAO SAM JE PO KOSI"! IZA SVEGA JE POSTOJALA JOŠ DUBLJA TRAUMA – GODINAMA SE BORIO SA OGORČENOŠĆU ŠTO SU SE RODITELJI RAZVELI I NAPUSTILI GA DOK JE BIO DETE, TAKO DA JE ODRASTAO SA BABOM I DEDOM...

MEĐUTIM, UPRKOS SVIM OKOLNOSTIMA, TATA JE VOLEO ŽIVOT, NAROČITO JE CENIO DUHOVITOST. KAO DETE SAM VOLEO DA SA NJIM GLEDAM **LOONEY TUNES** CRTANE FILMOVE, KOJE SMO OBOJICA JEDNAKO OBOŽAVALI — NJEGOV SMEH ODZVANJAO JE ISKRENOŠĆU I UŽIVANJEM.

TAKOĐE JE U NAŠOJ KUĆI ODJEKIVALA ROK MUZIKA. NA SAMOM POČETKU ŠEZDESETIH, PAR GODINA PRE NEGO ŠTO SAM SE JA RODIO, TATA JE UPUZNAO **MILETA LOJPURA** (NA SLICI SA GITAROM), JEDNOG OD PRVIH ROKENROL IZVOĐAČA U JUGOSLAVIJI. LOJPUR, KOJEG SU TADAŠNJE VLASTI SMATRALE ZA PROBLEMATIČNOG MLADIĆA, JE BIO POSLAT DA NEKOLIKO MESECI PROVEDE U SRPSKOJ PROVINCIJI. UMESTO DA TO ISKUSTVO DELUJE VASPITNO, ON JE U **VRNJAČKOJ BANJI** SREO MOG OCA, KOJI JE ŽIVEO U BLIZINI, I "INFICIRAO" GA ROKENROL MUZIKOM. NAKON PRELASKA U BEOGRAD I PANČEVO, TATA JE KRATKO VREME ČAK I SVIRAO SA LOJPUROM...

TAKO ELEKTRIČAR PO ZANIMANJU, TATA JE BIO VEŠT GRAĐITELJ. ŽIVEO JE U KUĆI KOJU JE SAM IZGRADIO, OD TEMELJA DO KROVA, UKLJUČUJUĆI VRATA I PROZORE. NAROČITO JE VOLEO DA OBLIKUJE GVOŽĐE, KORISTEĆI ODBAČENI MATERIJAL... NJEGOVO POSLEDNJE REMEK-DELO BILE SU KVAZI-KONSTRUKTIVISTIČKE STEPENICE, UGLAVNOM NAČINJENE OD AUTOMOBILSKIH DELOVA I OBRUČA ZA BURAD ...

Teča

Tetak, tetkin muž. Važan rod jer ga je tetka, a zna se ko je tetka, izabrala, zavolela i u familiju inkorporirala, što bi rekli današnji obogaćivači lepog našeg jezika. Srećom, imala sam više tetaka, pa su teče, bez neke naročite zasluge, rano postajali junaci našeg detinjstva. Tetak Đukan bio je neumorni radnik, na njivi od jutra do sutra, ozbiljan, retko se smejao, a i kad je to činio, smejale su mu se oči, i njega, eto, pamtim po tim nasmejanim očima i po dolarima koji su u njegovu kuću stizali iz Amerike, na opštu radost svih nas. Koliko je on bio tih, toliko i još mnogo više bila je bučna naša tetka Lela. Nije volela nijedan ženski posao, osim heklanja i štrikanja, pa smo je, u poznim godinama, zvali štrikaća baba. Bila je posesivna i sva ljubav dece, po njenom, pripadala je njoj i tu nije bilo diskusije. Tetak Dušan, delovao je opasno. Visok, krupan, crn, kosa, oči, koža, sve garavo, a tetka Manda mala, sitna, plava, mekog glasa i usporenih pokreta, i njih dvoje su mi bili enigma. Kako sam im češće dolazila u goste, vidim da su oni jedna harmonična celina, da od svega na svetu najviše vole svoja četiri sina, četiri lepotana, i da je njihovo sveto pravilo da na stolu uvek mora da bude veliki domaći hleb i tegla pekmeza, bar, jer deca ne smeju da budu gladna. Drugi tetak Dušan bio je radnik na železnici, na maloj stanici Una, odmah iza Martin Broda, pravi švajcarac, nikad zakasnio, mada je do posla valjalo i te kako pešačiti, nikad pogrešio, ćutljiv, večito sa lulom i, kao sa ordenom, sa svojim divnim satom, onim sa lancem i poklopcem kojim je merio vreme i učio nas kako se ono ceni. Vidim ga kako okreće jagnje na ražnju, i čujem tetku kako ga požuruje: "Sad će se probuditi ovi naši cigani, nema spavanja u splitskom vozu, reče ti, draže im je spavanje nego jelo!", gunđa sebi u bradu, ljuta što smo polegali bez jela.

E, sad, dođoše teče, muževi tetaka moje dece. Teča Vince, izvor radosti i uzbuđenja. Kod njega puno dvorište zečeva, kuca, maca, prasića, cverglana, višnje crvene, kajsije dobre i zelene, izazova na pretek. Uz teču deca zavoleše seosko dvorište i zapamtiše kako se životinje međusobno dogovaraju i kako ribe stižu do stola, mirisne i hrskave i kako teča pecaroš odmara dušu dok peca i kupi energiju za rad u fabrici i kako neizmerno voli svoju ravnicu pa umalo zbog nje ne nastrada kad su je onomad rušili. Našao se teča u bolnici, u toku noći počeše donositi povređene ispred Banovine, a jedan jauče li jauče. Dojadilo teči, pa će onom: "Bolje bi ti bilo da si išo repu vaditi, koji te đavo ter'o da jogurtom revoluciju ganjaš!?" Razgoropadi se novopridošli i... Lepo je pričao teča i pažljivo ga slušala deca. Teča Rade, lep kao Klerk Gebl, ma još lepši, ugrabio najlepšu tetku, pa sa fotografija i danas provociraju tom lepotom, za decu je rado činio razne podvige i zasmejavao ih zdušno. Šetao s njima korzom, vodio ih u letnje bašte, učio ih kako se naručuju pesme, i na plažu im donosio ušećerene jagode iz svog dvorišta i obećavao da će na njihovim svadbama biti najveseliji i najluđi jer, tako je govorio, kakva je to svadba ako svatovi malo ne polude.

Slušam, ovih dana, decu naše familije kako pričaju o tečama, i ne odajući se, uživam. Stigoše do teče Đorđa. Pa kažu: "Voleo je šešire, odela. Voleo da izgleda elegantno. Uspevalo mu je da izgleda tako jer je bio visok i zgodan. Puno čitao, pravi kolekcionar knjiga, i pisao. Imao vremena da se posveti onome što voli. Putovao. A kako je tek pričao o tim putovanjima, ma da se turistički vodiči pred njim sakriju! Voleo Rusiju! Kad zapeva ruske, ni operski pevači nisu bolji, a jezike znao i to onako znalački, krene od korena pa do sinonimije čega hoćeš, a inženjer vrsni bio. Jako je voleo brata. Niko ne mora da nam crta o čemu se tu radi (gledaju se braća sa razumevanjem), a tek našu tetku kako je voleo, videlo se sa kilometra, zapravo je voleo za njih dvoje, ne za izlog, ne za komšiluk. Tako je uvek kad je ljubav ono pravo, zar ne? Teča Đorđe je autoritet, staneš mirno pre nego pokucaš na vrata, pročistiš grlo, spremiš vijuge da budu na oprezu, potrudiš se da dorasteš raznim temama. Ma, teča je izgledao i bio, baš tako bio junak našeg detinjstva, našeg odrastanja, krivac za prve kompjutere koje su nam roditelji, preko raznih veza, iz inostranstva nabavljali jer tako je to savetovao teča, teča Dođe" (uz smeh završiše sećajući se kako ga je jedan od njih zvao kad je progovarao).

Teča Sloba, primetiše deca, šumar Zelenac, junak Mokre gore, a posle privatnik, kao da je prestao živeti kad je nestalo Juge, nestalo sa zemljom normalno poslovanje, "jajare se dokopale zemlje pa je ukopale", a teča ne ume da se nosi sa životom ako tako siromaški teku dani, pa zvoca li zvoca, svađa se sa televizorom, sa penzionim fondom, sa vodom, sa dijabetesom..." Baš nam nedostaje naš teča, vickasti Ercov, ne možemo prihvatiti da se tako separatiše od života", zaključiše. ¶

KOSA PAKUŠEVSKIJ

AKCIJA

NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE Laguna

Knjige za 299 dinara!

U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI" U SRBIJI
Ponesite ovaj primerak „Vremena" u neku od knjižara „Delfi" i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.
Akcija traje od 22. januara do 20. februara 2015.

Brenda Rid:
KUĆA PRAŠINE I SNOVA

Grčka 1936. Mladi britanski diplomata i njegova supruga dolaze u Atinu a zatim na Krit, gde otkrivaju drugačiji način života i zaljubljuju se u grčko podneblje i tamošnje ljude

Džefri Arčer:
VREME ĆE POKAZATI

Prvi deo epske „Sage o Kliftonovima", uzbudljive hronike jedne engleske porodice u XX veku. Autor je bivši britanski konzervativni političar koji je dospeo u zatvor i tamo počeo da piše, da bi zatim postao svetski bestseler pisac

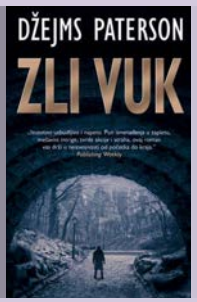

Meri Renolt
KRALJ MORA UMRETI

Klasični istorijski roman o mitskom atinskom kralju Tezeju, ubici Minotaura, iz pera najbolje britanske spisateljice ovog žanra. Fascinantno rekonstruisan svet drevne Grčke, obavezno štivo za sve koje zanimaju koreni evropske civilizacije

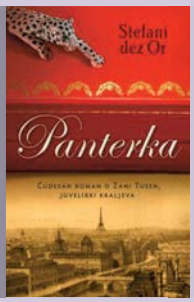
Džejms Paterson
ZLI VUK

Agent FBI Aleks Kros istražuje seriju misterioznih nestanaka, a onda shvata da je na tragu najokrutnijeg ubice na kog je do sada naišao. Triler jednog od najčitanijih žanrovskih pisaca

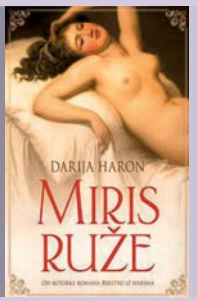
Stefani dez Or
PANTERKA

Roman o Žani Tusen, najvećoj juvelirki svog vremena, ljubavnici i desnoj ruci Luja Kartijea s kojim je kreirala čudesan nakit. Junaci romana su i Prust, Kokto, Hemingvej, Koko Šanel, vojvotkinja od Vindzora

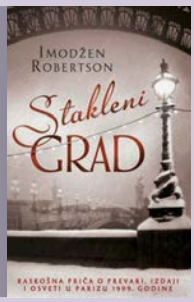
Darija Haron
MIRIS RUŽE

Knjiga jedne od najpriznatijih spisateljica erotske literature. Epoha Luja XIV. Bogata i lepa gospodarica francuskog dvorca sanja o idealnom muškarcu koji će se na kraju i pojaviti u njenom životu

Imodžen Robertson
STAKLENI GRAD

Priča o prevari, izdaji i osveti. Jedna Engleskinja dolazi u Pariz 1909. da nauči da slika, postaje družbenica bogate opijumske zavisnice i upoznaje lice i naličje bel epoka

Manuel Rivas
STOLARSKA OLOVKA

Panorama španske istorije XX veka. Godine 1936. u zatvoru jedan slikar, pod budnim okom čuvara i svog budućeg ubice, stolarskom olovkom crta likove zatočenih prijatelja republikanaca. Njegova olovka postaje svedok istorije i ljudskih sudbina

Sem Born
PANTEON

Izvrstan triler s radnjom smeštenom u vreme Drugog svetskog rata. Zaplet se bazira na tadašnjim tajnim eugeničkim eksperimentima na američkim i britanskim univerzitetima, i osvetljava dugo skrivanu mračnu stranu zapadne akademske elite

Rozmari Leonard
SEDAM DOBA ŽENE

Vodič za žene sa praktičnim i umirujućim savetima potrebnim u svakom od sedam životnih razdoblja, koji se oslanjaju na tradicionalnu medicinu, ali i na dokazane alternativne vidove lečenja, uključujući savete o načinu ishrane, vežbanju, lepoti i nezi kože

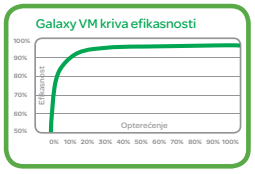
Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, lamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjžare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)
Delfi knjžare d.o.o. "Jagodina" (Vivo shopping park, Jagodina)

Predstavljanje proboja u tehnologiji besprekidnih izvora napajanja

1

2

3

4

Galaxy VM: kroz inovaciju podižemo efikasnost na nove nivoe.

Balansiranje kompromisa između dostupnosti i efikasnosti je uvek predstavljalo izazov. Schneider Electric™ Galaxy™ VM trofazni besprekidni izvor napajanja eliminiše ovaj problem, sa tri režima efikasnosti za postizanje najveće dostupnosti. Ekskluzivni ECOnversion™ režim omogućava efikasnost od 99 procenata, pružajući veću uštedu na troškovima i umanjeni rizik zadržavajući pritom odlike dvostruke konverzije. Inovativna arhitektura sa modularnom baterijom omogućava Vam da "kako rastete tako plaćate", povećavajući kapacitet i vreme rada sa fleksibilnim skladištenjem energije.

Provereni partner za Vaš poslovni kontinuitet

Besprekorno integrisan u električne mreže, fizičku infrastrukturu, i sisteme za nadzor u bilo kom centru podataka, sa dimenzijama koje su među najkompaktnijima u industriji, ovaj uređaj se uklapa gotovo svuda sa minimalnim prostornim zahtevima. Takođe ističe izolovane konekcije i bypass kabinet u potpunosti odvojen od napajanja za bezbedan rad i jednostavno održavanje, gornji i donji ulaz za kabl, uključeni startup servis, Galaxy VM je jedan od, za primenu, instalaciju i održavanje, najjednostavnijih uređaja za besprekidni izvor napajanja u svojoj klasi.

Jednostavan za održavanje, dizajn koji smanjuje troškove

1. **Tri režima efikasnosti:**
   Jedini besprekidni izvor napajanja na tržištu sa tri režima efikasnog rada za pružanje dostupnosti i performansi, kakve su neophodne Vašem poslu.
2. **Arhitektura sa modularnom baterijom:**
   "Kako rastete tako plaćate" modularno skladištenje energije pruža dostupnost i skalabilnost.
3. **Servisiranje sa prednjim pristupom:**
   Brza i jednostavna instalacija, smanjeno vreme za popravku, i značajne uštede u zauzimanju prostora.
4. **Servisi opreme za vreme radnog ciklusa:**
   Schneider Electric Critical Power & Cooling Services (Servisi kritičnog napajanja i hlađenja) pružaju usluge nadzora i održavanja kako bi se zaštitilo zdravlje Vašeg Galaxy VM.

Business-wise, Future-driven.™

Saznajte kako Galaxy VM može Vaš centar podataka učiniti još efikasnijim.

Još danas preuzmite našu BESPLATNU publikaciju

Posetite: www.SEreply.com Kod: 53176p

Schneider Electric™

©2015 Schneider Electric. All Rights Reserved. Schneider Electric, ECOnversion, and Business-wise, Future-driven are trademarks owned by Schneider Electric Industries SAS or its affiliated companies. All other trademarks are the property of their respective owners. • www.schneider-electric.com • 998-1233027_RS

VREME

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec